

วารสารเมธีวิจัย

Savant Journal of Social Sciences

ปีที่ 1 ฉบับที่ 4 กรกฎาคม - สิงหาคม 2567

Volume 1 Number 4 July - August 2024

ISSN: 3027-7531 (Online)

พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2567

วารสารเมธีวิจัย

Savant Journal of Social Sciences

ปีที่ 1 ฉบับที่ 4 เดือน กรกฎาคม – สิงหาคม พ.ศ. 2567

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ผลงานวิชาการและงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา ภาษา และวรรณกรรม

กำหนดการเผยแพร่

ตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม

ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

บรรณาธิการ อาจารย์ ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ นางสาวชุตินา ศรีจารุเมธีญาณ

กองบรรณาธิการ

พระครูวุฒิชัยธรรมบัณฑิต, รศ.ดร.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หอมหวล บัวระภา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนดล ภูสีฤทธิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสกสรรค์ สนวนา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฟ้าประทาน เต็มขุนทด

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุวรรณภูมา

อาจารย์ ดร.ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปัญญา คล้ายเดช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญชู ภูศรี

รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ ปัญญาภา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีดีรี ทูมเมฆ

ศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ แสนบุราณ

รองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ บัวสุข

รองศาสตราจารย์ ดร.เสงี่ยม ศิริสวัสดิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

สำนักงานกองบรรณาธิการ

เลขที่ 555/4 หมู่ที่ 11 ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

มือถือ 080-7506846

จัดรูปเล่ม (Content designed)

ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ

ISSN: 3027-7531 (Online)

พิมพ์เผยแพร่เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2567

บทบรรณาธิการ

วารสารเมธีวิจัย (Savant Journal of Social Sciences) ได้ให้ความสำคัญกับคุณภาพของบทความวิจัย และบทความทางวิชาการที่จะนำมาลงตีพิมพ์ในแต่ละฉบับซึ่งจะต้องผ่านการตรวจสอบทางวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewers) เรื่องละ 3 ท่าน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านในสาขาวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ภาษา และวรรณกรรม นอกจากนี้ ท่านเหล่านี้ยังได้สละเวลาอันมีค่าเพื่อช่วยอ่านและพิจารณาต้นฉบับ พร้อมทั้งให้คำแนะนำที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินการจัดทำวารสารเป็นอย่างดี กองบรรณาธิการขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

สำหรับวารสารเมธีวิจัย ประจำปีที่ 1 ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม – สิงหาคม พ.ศ. 2567) ประกอบด้วยบทความ จำนวน 7 บทความ ซึ่งเป็น **บทความวิจัย** จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ (1) บั๋งไพน้อย: แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านหนองยางน้อย ตำบลหัวช้าง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด (2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน (3) บทบาทในการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการบริหารงานสถานีตำรวจตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ (4) แนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน กรณีศึกษาพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านเชียง ตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม (5) ภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขี้ยวไพรวัลย์ ตำบลอุ่มเม้า อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด และ **บทความวิชาการ** จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ (1) วิเคราะห์นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการกระตุ้นเศรษฐกิจตามหลักวิชาการ แนวคิด และทฤษฎี (2) ความรู้เบื้องต้นกระบวนการวิจัยเชิงสังเคราะห์

ทางวารสารเมธีวิจัย ยินดีต้อนรับนักวิชาการ นิสิต และนักศึกษา ที่ต้องการนำเสนอผลงานทางวิชาการ ไม่ว่าจะเป็นบทความวิจัย บทความวิชาการ หรือบทความทวิภาค หนังสือ ขอให้ศึกษารูปแบบการเขียนจากท้ายวารสารแต่ละฉบับ ซึ่งสามารถส่งในระบบออนไลน์ได้ที่ https://so16.tci-thaijo.org/index.php/SJ_SS กองบรรณาธิการยินดีและพร้อมรับต้นฉบับเป็นอย่างมากในสุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้อ่านทุกท่านที่ได้ให้คำติชมและให้คำแนะนำเพื่อการปรับปรุงการดำเนินการจัดทำวารสารมาโดยตลอด โดยกองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญและมุ่งมั่นกับการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพของวารสารให้ดียิ่งขึ้นไป

อาจารย์ ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ

บรรณาธิการ

บทความวิจัย

บั้งไฟน้อย : แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านหนองยางน้อย ตำบลหัวช้าง
อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
Bangfai Noi: A guideline for preserving local wisdom, Nong Yang Noi Village,
Hua Chang Subdistrict, Suwannaphum District, Roi Et Province
ศิวกอร์ คำใบ, พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์, จำรัสลักษณ์ เจริญแสน,
สัจจวรรณท์ พวงศรีเคน, อรทัย พงษ์แก้ว และรพีพร ธงทอง
Siwakorn khumbai, Pongsawut Rachjun, Jumrusluk Charoensaen,
Satchawan Phuangsriken, Orathai Pongkaew,
and Rapeeporn Thongtong.....1

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
Public Participation in the Formulation of Provincial Strategic Plan Policies in
the Upper Northeastern Region
บุญเพ็ง สิทธิวงษา, ไกรสร เดชสิมมา
Boonpeng Sittivongsa, Kraisorn Dessimma.....14

บทบาทในการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการบริหารงานสถานีตำรวจตามบทบัญญัติแห่ง
รัฐธรรมนูญ
The Role in Public Participation of Police Stations Administration in
Accordance with the Constitutional Provisions
พิชศาล พันธุ์วัฒนา
Pitsarn Phanwattana.....25

แนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน กรณีศึกษา พิพิธภัณฑ์บ้านเชียงเหียน ตำบลเขวา
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
Sustainable Conservation Guidelines for Antiquities Case Study of Kiang Hien
Village Museum, Khwao Sub - district, Mueang District, Maha Sarakham
Province
วิลาสินี ภาวะพจน์, พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์, จำรัสลักษณ์ เจริญแสน,
สัจจวรรณท์ พวงศรีเคน, อรทัย พงษ์แก้ว, และ รพีพร ธงทอง
Wirasinee Phawapoj, Pongsawut Rachjun, Jumrusluk Charoensaen,
Satchawan Phuangsriken, Orathai Pongkaew,
and Rapeeporn Thongtong.....41

ภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขี้ยวไพรวัลย์ ตำบลอุ่มเม้า อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด
 Village Headman Leadership Kaew Praiwan Village, Ummao Sub - district,
 Thawatchaburi District, Roi Et Province

นภัสวัลย์ ชมภูบุตร, พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์, จำรัสลักษณ์ เจริญแสน,
 สัจจวรรณท์ พวงศรีเคน, อรทัย พงษ์แก้ว และ รพีพร ธงทอง
 Naphasawan Chomphubut, Pongsawut Rachjun, Jumrusluk Charoensaen,
 Satchawan Phuangstriken, Orathai Pongkaew
 and Rapeeporn Thongtong.....53

บทความวิชาการ

วิเคราะห์นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการกระตุ้นเศรษฐกิจตามหลักวิชาการ
 แนวคิด และทฤษฎี
 Analyze Urgent Government Policies Related to Stimulating the Economy.
 According to Academic Principles, Concepts, and Theories

จินณฉนิชา รอบคอบ และอัครวิษซ์ รอบคอบ
 Jinnicha Robkob and Aukkarawit Robkob.....67

ความรู้เบื้องต้นกระบวนการวิจัยเชิงสังเคราะห์
 Fundamentals of Research Synthesis Process

อลงกต คชสาร
 Arongkot Khosshasarn.....81

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ.....90

บั้งไฟน้อย : แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านหนองยางน้อย ตำบลหัวช้าง
อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

Bangfai Noi : A guideline for preserving local wisdom, Nong Yang Noi Village ,
Hua Chang Subdistrict, Suwannaphum District, Roi Et Province

ศิวกร คำใบ¹ พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์² จำรัสลักษณ์ เจริญแสน³

สัจจวรรณท์ พวงศรีเคน⁴ อรทัย พงษ์แก้ว⁵ และ รพีพร ธงทอง⁶

Siwakorn khumbai¹ Pongsawut Rachjun² Jumrusluk Charoensaen³

Satchawan Phuangsricken⁴ Orathai Pongkaew⁵ and Rapeeporn Thongtong⁶

^{1,2}คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

^{1,2}Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University

^{3,4,5}คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

^{3,4,5}Faculty of Nursing , Roi Et Rajabhat University

⁶คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

⁶Faculty of Political Science, The Eastern University of Management and Technology

Corresponding Author Email : Seat007@outlook.com

Received 20/04/2024 | Revised 06/05/2024 | Accepted 07/05/2024

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

ประเพณีบั้งไฟมีบทบาทสำคัญต่อชาวอีสานทั้งเป็นเครื่องตบสนองจิตใจ สร้างความมั่นใจก่อนการทำอาชีพเกษตรกรรมและยังเป็นการเฉลิมฉลองก่อนฤดูกาลเก็บเกี่ยว งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น 2. วิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3. เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) มีเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (indepth interview) โดยมีกลุ่มเป้าหมาย 6 กลุ่ม 1) ผู้ใหญ่บ้าน 2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน 4) ประชาชนชาวบ้าน 5) ประชาชน และ 6) กลุ่มทำบั้งไฟน้อย แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากเอกสาร วรรณกรรม และแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (content analysis) ผลการศึกษาประเด็นแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการอนุรักษ์ พบว่า การทำบั้งไฟน้อยเป็นการสร้างความสามัคคีให้กับชุมชนมาเป็นเวลานานและสืบทอดสานต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ชาวชนในชุมชนได้เรียนรู้แล้วก็ซึมซับการทำบั้งไฟน้อยเพื่อที่จะได้มาสืบสานและพัฒนาบั้งไฟน้อยต่อไปในอนาคต 2) ด้านการพัฒนา พบว่า การพัฒนาบั้งไฟน้อยมีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนการผลิต การเสนอข้อคิดเห็นแลกเปลี่ยนแนวคิดซึ่งกันและกันช่วยกัน เพื่อเป็นการต่อยอดในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ด้านการถ่ายทอดการ พบว่า สืบ

ทอดความรู้ภายในชุมชน ส่วนใหญ่เป็นอาชีพของประชาชนแทบทุกครัวเรือน 4) ด้านการเผยแพร่ แลกเปลี่ยน พบว่า สนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่ แลกเปลี่ยนภูมิปัญญา และวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง ประเด็นปัญหาและอุปสรรคแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า เยาวชนไม่นิยมการอนุรักษ์บั้งไฟน้อย ไม่มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามาช่วยเหลือหรือการสนับสนุนต่าง ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสถานการณ์โควิด 19 ไม่สามารถจำหน่ายบั้งไฟน้อยได้ และประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ควรจะมีการปลูกฝังให้มีจิตตึกในการอนุรักษ์บั้งไฟน้อย โดยจัดกิจกรรมให้เยาวชนมีส่วนร่วมการทำบั้งไฟน้อย

คำสำคัญ: แนวทาง; การอนุรักษ์; ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Abstract

Bang Fai tradition plays an important role for the Isaan people, both as a tool to satisfy the spirit. Build confidence first Agricultural occupation and also a celebration before the harvest season. The objectives of this research were 1. to study the local wisdom conservation guidelines 2. to analyze the problems and obstacles in the conservation of local wisdom 3. to suggest ways to solve the problems and obstacles in the conservation of local wisdom It was a qualitative research with research tools, namely indepth interviews, with 6 target groups : 1) the village headman 2) the village headman's assistant 3) the village committee 4) the village philosopher 5) the people and 6) Little rocket making group The collected data from literature, literature and interview forms were then used for content analysis. The results of the study of local wisdom conservation guidelines revealed that local wisdom conservation guidelines were divided into 4 aspects : 1) Conservation : It was found that making little rockets has created unity in the community for a long time and has been inherited from generation to generation. from generation to generation The youth in the community have learned and absorbed little rocket making. in order to continue and develop the Noi rockets in the future. 2) Development: It was found that the development of the Noi rockets worked together systematically. production planning Suggesting ideas, exchanging ideas with each other, helping each other. To extend the development of local wisdom. 3) The transmission of knowledge was passed on within the community Most of them are occupations of people in almost every household. exchange wisdom and culture widely Regarding the problems and obstacles in the conservation of local wisdom, it was found that young people did not favor the conservation of rockets. There are no agencies to help. There are no funds or contributions from relevant agencies. Including the situation of COVID 19, unable to sell little rockets It was found that there

should be instilled in mind to conserve little rockets. By organizing activities for youth to participate in making little rockets.

Keywords: Guidelines; Conservation; Local Wisdom

บทนำ

ประเพณีที่โด่งดังของชาวอีสานมากที่สุดคือประเพณีบุญบั้งไฟหรือที่เรียกว่าบุญเดือนหก เพราะนิยมจัดงานในเดือนหก โดยประเพณีบุญบั้งไฟมีต้นกำเนิดมาจากนิทานพื้นบ้านของภาคอีสาน เรื่องผาแดงนางไอ่ นิทานพื้นบ้านดังกล่าวได้เป็นรากฐานความเชื่อทำให้ชาวบ้านจัดประเพณีบุญบั้งไฟขึ้นเพื่อเป็นการบูชาพระยาแถน ซึ่งชาวบ้านมีความเชื่อว่าพระยาแถนมีหน้าที่คอยดูแลให้ฝนตกถูกต้องตามฤดูกาล หากหมู่บ้านใดไม่จัดประเพณีบุญบั้งไฟฝนก็จะไม่ตกต้องตามฤดูกาลอาจก่อให้เกิดภัยพิบัติ กับหมู่บ้านได้ ดังนั้นชาวอีสานจึงจัดงานบุญบั้งไฟขึ้นทุก ๆ เดือนหกหรือเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายนของทุกปี (ยูร กมลเสรีรัตน์, 2546: 1)

ประเพณีบุญบั้งไฟมีบทบาทสำคัญต่อชาวอีสานทั้งเป็นเครื่องตอบสนองจิตใจ สร้างความมั่นใจ ก่อนการทำอาชีพเกษตรกรรมและยังเป็นการเฉลิมฉลองก่อนฤดูกาลเก็บเกี่ยว ประเพณีบุญบั้งไฟยังมีหน้าที่จัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติ และจัดระเบียบระหว่างคนกับสังคมวัฒนธรรมและประเพณีมีความหมายสองระดับ อย่างแรกคือความหมายตามอย่างที่เขาใจทั่วไป คือหมายถึงศิลปะความเชื่อพิธีกรรมหรือสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์หรือปรับปรุงให้มีเอกลักษณ์ เป็นของตนเอง ในความหมายที่สอง วัฒนธรรมและประเพณีก็เป็นเพียงเครื่องมือของมนุษย์ในการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งคือระบบการจัดระเบียบของความสัมพันธ์ในสังคมนั้น ๆ หากวิเคราะห์รูปแบบวัฒนธรรมอย่างละเอียดแล้วจะพบว่าเครื่องมือของระบบความสัมพันธ์เหล่านี้ย่อมมีหน้าที่ในการจรรโลงโครงสร้างความสัมพันธ์ของสังคมนั้น ๆ เอาไว้เมื่อโครงสร้างความสัมพันธ์ต้องแปรเปลี่ยนไปเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากระบบ เศรษฐกิจ การเมือง หรือสังคม ดังนั้นเครื่องมือของระบบความสัมพันธ์เช่น พิธีกรรม ประเพณี ศาสนา ก็ย่อมผันแปรเปลี่ยนแปลงตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพราะทั้งวัฒนธรรมและโครงสร้างทางสังคมต่างก็มีปฏิสัมพันธ์ และมีความเกี่ยวข้องที่ซ้อนทับกันอยู่ตลอดเวลา (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2536: 2 - 3)

บั้งไฟ” ในภาษาถิ่นอีสานมักจะสับสนกับคำว่า “บ้องไฟ” บั้งหมายถึง สิ่งที่เป็นกระบอก เช่น บั้งทิง สำหรับใส่น้ำดื่มหรือบั้งข้าวหลาม เป็นต้น ส่วนคำว่า บ้อง หมายถึง สิ่งของใด ๆ ก็ได้ที่มี 2 ชั้น มาสวมหรือประกอบเข้ากันได้ส่วนนอกเรียกว่า บ้อง ส่วนในหรือสิ่งที่เอาไปสอดใส่จะเป็นสิ่งใดก็ได้ เช่น บ้องมิด บ้องขวาน บ้องเสียม บ้องวัว บ้องควาย ดังนั้น คำว่า บั้งไฟ ในภาษาถิ่นอีสาน จึงเรียกว่า บั้งไฟ ซึ่งหมายถึง ดอกไม้ไฟชนิดหนึ่ง มีหางยาวเอาดินประสิวมาคั่วกับถ่านไม้ดำให้เข้ากันจนละเอียด เรียกว่า หมื่อ (ดินปืน) และเอาหมื่อนั้นใส่กระบอกไม้ไผ่ดำให้แน่นเจาะรูตอนท้ายของบั้งไฟเอาไฟท่อนอื่นมัดติดกับกระบอกให้ใส่หมื่อโดยรอบ เอาไม้ไผ่ยาวลำหนึ่งมามัดประกบต่อออกไปเป็นหางยาว สำหรับใช้ถ่วงหัวให้สมดุลกัน เรียกว่า “บั้งไฟ” การจุดบั้งไฟก็อาจเป็นอีกวิธีหนึ่งที่แสดงความเคารพ หรือส่งสัญญาณความภักดีไปยังพญาแถน ชาวอีสานจำนวนมากเชื่อว่าการจุดบั้งไฟเป็นการขอฝนจากพญาแถน และมีนิทานปรัมปรา เช่นนี้อยู่ทั่วไป แต่ความเชื่อนี้ยังไม่พบหลักฐานที่แน่นอน นอกจากนี้ ในวรรณกรรมอีสานยังมีความเชื่ออย่างหนึ่งคือ เรื่องพญาคันคาก หรือคางคก พญาคันคากได้รับกับพญาแถนจนชนะแล้วให้พญาแถนบันดาล

ฝนลงมาตกยังโลกมนุษย์ แม้ว่าการจุดบั้งไฟจะเสี่ยงต่อชีวิตและทรัพย์สินทั้งต่อคนทำ คนเล่น คนดู และบางครั้งก็เป็นอันตรายต่อคนที่ไม่ได้มีส่วนร่วม รวมถึงมีเสียงสะท้อนในแง่ลบเกี่ยวกับอันตรายของมันแต่ประเพณีบุญบั้งไฟก็ยังเป็นที่สนใจอย่างกว้างขวาง ความคลั่งไคล้การจุดบั้งไฟของคนอีสานส่วนหนึ่งเห็นได้จากคลื่นมหาชนที่เข้าไปชมในงานบุญ เช่น บุญบั้งไฟของอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด หรือในบ่อนบั้งไฟ ผู้คนส่วนหนึ่งมองการจุดบั้งไฟ เป็นสถานที่ปิกนิก เพื่อชมบั้งไฟ และสังสรรค์ไปด้วยลักษณะที่บั้งไฟถูกจุดขึ้นไปในแนวตรงมีแม่เต่าคนหนึ่งกล่าวออกมาว่า “โอ๊ย จิ้งแม่นงามหลาย (เชษฐา พวงหัตถ์, 2551: 51) ดังนั้น จึงทำให้ผู้ศึกษาได้มองเห็นข้อบกพร่องในระบบการทำงานของคนในชุมชน ว่าบั้งไฟน้อยของชาวบ้านผลิตเอาไว้จำนวนมากแต่จำหน่ายไม่ได้เพราะเป็นช่วงการแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงทำให้ชาวบ้านหรือคนในชุมชนขาดรายได้จากการจำหน่ายบั้งไฟน้อย รวมทั้งเยาวชนขาดความสนใจและการอนุรักษ์เกี่ยวกับบั้งไฟน้อยในปัจจุบัน

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาเรื่อง “บั้งไฟน้อย : แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านหนองยางน้อย ตำบลหัวช้าง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อที่จะเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านหนองยางน้อย ตำบลหัวช้าง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์การศึกษา ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านหนองยางน้อย ตำบลหัวช้าง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านหนองยางน้อย ตำบลหัวช้าง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านหนองยางน้อย ตำบลหัวช้าง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

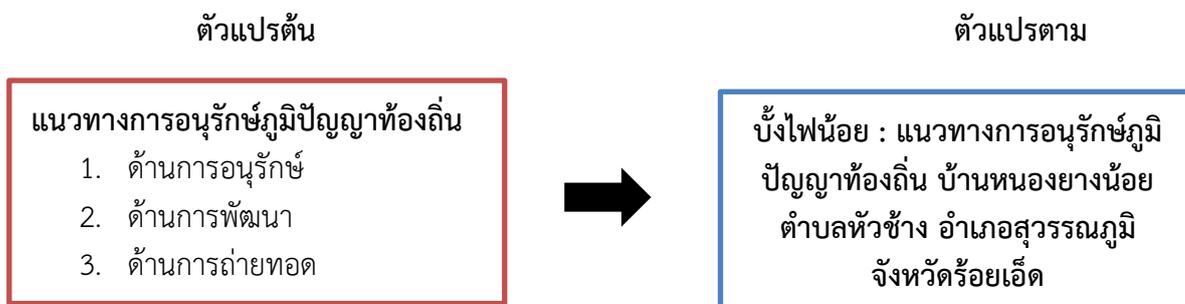
1. **กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย** ได้แก่ 1) ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน 2) ผู้ช่วยผู้ใหญ่ บ้านจำนวน 2 คน 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 5 คน 4) ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 2 คน 5) ประชาชน 5 และ 6) กลุ่มทำบั้งไฟน้อย จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 25 คน
2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ แบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีกรอบวิเคราะห์ตามประเด็นที่จะทำการศึกษาซึ่งทำการสังเคราะห์จากกรอบแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัย โดยอยู่ภายใต้ประเด็นการวิจัยดังนี้คือ 1) ประเด็นภูมิปัญญาท้องถิ่นแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ประเด็นปัญหาและอุปสรรคแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 3) ประเด็นข้อเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น
3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) คือ เป็น

ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. กรอบการวิเคราะห์การวิจัย

กรอบการวิเคราะห์การวิจัย “บั้งไฟน้อย: แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านหนองยางน้อย ตำบลหัวช้าง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” โดยเขียนให้เป็นแผนภาพ ดังนี้คือ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสังเกตกับการสัมภาษณ์ มาทำการวิเคราะห์แยกแยะเป็นประเด็นต่าง ๆ โดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการศึกษา และตามกรอบแนวคิด เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่รวบรวมประเด็นได้อย่างมีระบบ

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “บั้งไฟน้อย : แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านหนองยางน้อย ตำบลหัวช้าง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” มีผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. บั้งไฟน้อย : แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านหนองยางน้อย ตำบลหัวช้าง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น “ด้านการอนุรักษ์” พบว่า การทำบั้งไฟน้อยเป็นการสร้างความสามัคคีให้กับชุมชนมาเป็นเวลานานและสืบทอดสืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น การรวมกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเพิ่มทรัพยากร เช่น การรวบรวมเด็กในชุมชนให้มาเรียนรู้เกี่ยวกับการทำบั้งไฟน้อย ให้เด็กในชุมชน ได้เรียนรู้แล้วก็ซึมซับการทำบั้งไฟน้อย เพื่อที่จะได้มาสืบสาร และพัฒนาบั้งไฟน้อยต่อไปในอนาคต การทำบั้งไฟน้อยสร้างรายได้ให้กับชุมชน ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งและยั่งยืน มีงานทำตลอดไม่ต้องไปหางานทำไกลบ้านไกลครอบครัว ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และทำงานกันเป็นกลุ่ม การรวมกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเพิ่มทรัพยากร เช่น การรวบรวมเด็กในชุมชนให้มาเรียนรู้เกี่ยวกับการทำบั้งไฟน้อย ให้เด็กในชุมชนได้เรียนรู้แล้วก็ซึมซับการทำบั้งไฟน้อย เพื่อที่จะได้มาสืบสารและพัฒนาบั้งไฟน้อยต่อไปในอนาคต การทำบั้งไฟน้อยสามารถสร้างกำไรให้กับคนในชุมชน ให้ชุมชนได้มีความสามารถกันมากขึ้น เพื่อที่จะพัฒนาชุมชนของเราให้เข้มแข็งและทำให้ชุมชนของเรามีคนรู้จักมากขึ้น เพื่อที่จะให้ชุมชนเราได้รายได้เสริม และนำเงินไปเลี้ยงครอบครัวอย่างสบาย

ประเด็นแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น “ด้านการพัฒนา” พบว่า การพัฒนาด้านบั้งไฟน้อย มีการทำงานร่วมกัน อย่างเป็นระบบ มีการวางแผนการผลิต การจำหน่าย และสามารถทำงานร่วมกันอย่างราบรื่น การเสนอข้อคิดเห็นแลกเปลี่ยนแนวคิดซึ่งกันและกันช่วยกันทดลองสิ่งใหม่ ๆ แล้วนำมาเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอเป็นผลผลิตของกระบวนการเรียนรู้การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาชุมชน

เป็นกลไกอันสำคัญที่กำหนดทิศทาง นโยบาย แนวทางและกระบวนการในการพัฒนา เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายเบื้องต้น คือชุมชน และประชาชน เพื่อที่จะให้ชุมชนของเราก้าวไปข้างหน้า และเป็นที่ยึดมั่นทั่วถึง ทำให้มีผู้คนหันมาสนใจบั้งไฟน้อยมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนไม่มากนักน้อย ชุมชนท้องถิ่นจะพัฒนาได้หรือไม่ และดำเนินไปในทิศทาง จึงต้องมียุทธศาสตร์ประกอบของแนวคิดพื้นฐานการพัฒนาชุมชน หลักการพัฒนาชุมชน และการดำเนินงานพัฒนาชุมชน รวมทั้งการปรับตัวให้ทันต่อภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ไปในทิศทางที่ดีอีกด้วย

ประเด็นแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น “ด้านการถ่ายทอด” พบว่า การสืบทอดความรู้ภายในชุมชน ส่วนใหญ่เป็นเรื่องอาชีพของหมู่บ้านที่แทบทุกคนรู้เรื้อนทำกัน อาจเป็นอาชีพซึ่งสมาชิกของชุมชนได้คลุกคลี คู่กันเคยมาตั้งแต่เด็ก ภายใต้สภาพการดำรงชีวิตประจำวัน การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่เด็กหรือเยาวชน โดยทั่วไปเด็กมีความสนใจในช่วงเวลาสั้น ๆ ในสิ่งที่ใกล้ตัว ซึ่งแตกต่างจากผู้ใหญ่ การสร้างค่านิยมจากรุ่นสู่รุ่น การสนับสนุนต่าง ๆ และดูแลให้ความรู้อย่างสม่ำเสมอ บอกถึงข้อดีและประโยชน์ของ เพื่อให้บุคลากรเกิดความตระหนัก ที่สำคัญคือ ตัวอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน ผู้บริหารระดับสูงขององค์กร จะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ลูกน้อง ต้องมีเวลาที่จะเดินเข้าไปหาลูกน้องเพื่อสอบถามความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้กัน การถ่ายทอดความรู้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของบทบาทต่าง ๆ ที่สลับสับเปลี่ยนกันของผู้สร้างและผู้รับความรู้ โดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองฝ่ายนี้เกิดขึ้นอย่างมีพลวัตในหลายรูปแบบได้แก่ การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การแปลงให้เป็นความรู้ชัดแจ้งการรวมความรู้ และการแปลงความรู้สู่ภายใน

ประเด็นแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น “ด้านการเผยแพร่แลกเปลี่ยน” พบว่า การแลกเปลี่ยนความคิดกันเป็นสิ่งที่ดีเพื่อที่ได้พัฒนาท้องถิ่นและชุมชนของพวกเขา โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญา และวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง โดยให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ ด้วยสื่อและวิธีการต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง รวมทั้งกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก เช่น การศึกษาดูงาน การเยี่ยมชมกลุ่มอาชีพการทำบั้งไฟน้อยเพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์และแนวคิดจากภายนอกเพื่อนำมาปรับใช้เพื่อความยั่งยืนต่อไป โดยส่งเสริมให้เกิดการเผยแพร่ภูมิปัญญาด้านการทำบั้งไฟน้อยแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาการทำบั้งไฟน้อย เช่น การศึกษาดูงาน การเยี่ยมชมกลุ่มอาชีพการทำบั้งไฟน้อยเพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์และแนวคิดจากภายนอกเพื่อนำมาปรับใช้เพื่อความยั่งยืนต่อไป

2. ปัญหาและอุปสรรค บั้งไฟน้อย : แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านหนองยางน้อย ตำบลหัวช้างอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น “ด้านการอนุรักษ์” พบว่า เยาวชนรุ่นหลังไม่นิยมการอนุรักษ์บั้งไฟน้อยเลยเป็นปัญหาหลักในการอนุรักษ์บั้งไฟน้อย การอนุรักษ์มีปัญหาในเรื่องทุน ไม่มีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาช่วยเหลือมากเท่าจึงไม่เป็นที่ยินยอมของคนรุ่นหลัง ไม่มีทุนหรือเงินสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาช่วยเหลือในการทำบั้งไฟน้อย สถานการณ์โควิด 19 ระบายก็เลยไม่สามารถไปขายบั้งไฟน้อยได้ แล้วก็ไม่มีการจัดกิจกรรมบุญบั้งไฟ เลยไม่มีรายได้จากตรงนี้ไป เพื่อไปเป็นทุนในการทำบั้งไฟน้อย

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น “ด้านการฟื้นฟู” พบว่า ไม่มีหน่วยงานไหนเข้ามาช่วยเหลือในการพัฒนาบั้งไฟน้อยเท่าไร จึงทำให้คนในชุมชนขาดรายได้ในการขายบั้งไฟน้อย จึงเป็นผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ถ้าเราอยากพัฒนาบั้งไฟน้อยของเราให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วประเทศ และให้คนสนใจบั้งไฟน้อยมากขึ้น เราก็ต้องมีทุนหรือคนสนับสนุนใน

เรื่อง ดังนั้น จึงอยากให้หน่วยเข้ามาช่วยสนับสนุนในเรื่องนี้ ก็ทำให้บั้งไฟน้อยพัฒนาล่าช้าไม่เป็นที่รู้จักคนของในประเทศ และทำให้คนในชุมชนไม่มีรายได้

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น “ด้านการถ่ายทอด” พบว่าคนรุ่นหลังไม่ค่อยให้ความสนใจหรือนิยมเรื่องนี้เท่าไร คนในชุมชนเลยกลัวว่าจะไม่มีใครมาสืบทอดการทำบั้งไฟน้อยเอาไว้ อาจจะไม่มีใครสืบทอดการทำบั้งไฟน้อย มันก็เลยเป็นปัญหาของคนในชุมชน ก็เลยไม่รู้ว่าสืบทอดไปให้ใครเพื่อจะไปสานต่อการทำบั้งไฟน้อย เยาวชนรุ่นใหม่ไม่ยอมรับ และไม่ให้ความร่วมมือเกี่ยวกับบั้งไฟน้อยเท่าไร เลยเป็นปัญหาว่ากลัวไม่มีใครมาสืบทอดการทำบั้งไฟน้อยของเรา เพราะถ้าโตไปกลัวไม่มีงานทำและไม่มีรายได้ ถ้ามีความรู้และให้ความร่วมมือเกี่ยวกับเรื่องนี้ ก็พอจะถ่ายทอดความรู้การทำบั้งไฟน้อยให้พวกเขาไปใช้ประโยชน์อย่างถูกต้อง

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น “ด้านการเผยแพร่แลกเปลี่ยน” พบว่า ไม่มีหน่วยไหนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือในประเด็นนี้ ถ้าเอาบั้งไฟน้อยไปเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วประเทศ ก็จะส่งผลให้คนในชุมชนมีรายได้จากการจำหน่ายบั้งไฟน้อย

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านหนองข่างน้อย ตำบลหัวช้าง อำเภอสวรรคภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น “ด้านการอนุรักษ์” พบว่า ชุมชนหรือหมู่บ้านจะปลูกฝังให้มีจิตนึกในการอนุรักษ์บั้งไฟน้อย โดยจะกิจกรรมให้เด็ก ๆ ให้มีส่วนร่วมการทำบั้งไฟน้อย และจัดกิจกรรมอบรมเกี่ยวกับเรื่องการทำบั้งไฟน้อย จัดกิจกรรมให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำบั้งไฟน้อย เพื่อที่จะให้เด็กได้ปลูกฝังเรื่องการทำบั้งไฟน้อย เพื่อที่จะให้เด็กได้รู้จักการอนุรักษ์และก็สามารถนำความรู้ในเรื่องการทำบั้งไฟน้อยนี้ ไปใช้ประโยชน์ในทางที่ถูกต้อง และสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ด้วย

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น “ด้านการพัฒนา” พบว่า อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือในการพัฒนาบั้งไฟน้อยให้ดังไปทั่วประเทศให้คนนิยมบั้งไฟน้อย เพื่อที่สามารถทำให้คนในชุมชนมีรายได้ในการขายบั้งไฟน้อยถ้ามีหน่วยงานเข้าช่วยเหลือหรือให้ทุนเพื่อจะพัฒนาบั้งไฟน้อยของเราไปให้ไกล เพื่อที่จะสามารถมีรายได้จากการขายบั้งไฟน้อยและก็จะกิจกรรมเกี่ยวกับบุญไฟ เพื่อที่จะให้เด็ก ๆ สนุกสนาน สร้างความสามัคคีกัน อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ทุนมาสนับสนุน เพื่อที่จะพัฒนาการทำบั้งไฟน้อย แล้วก็สามารถทำให้คนรู้จักมากบั้งไฟน้อยมากขึ้น และสามารถทำให้ชาวบ้านมีรายได้จากการจำหน่ายบั้งไฟน้อย

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น “ด้านการถ่ายทอด” พบว่า เยาวชนในชุมชนไม่นิยมการทำบั้งไฟน้อยเท่าไร อาจจะไม่มีใครสืบทอดการทำบั้งไฟน้อย มันก็เลยเป็นปัญหาของคนในชุมชน ก็เลยจัดกิจกรรมขึ้นมาเพื่อที่จะให้เยาวชนมาสนใจบั้งไฟน้อยมากขึ้น เพื่อที่จะทำให้มีคนมาสืบทอดบั้งไฟน้อยต่อไป จะจัดกิจกรรมเกี่ยวกับบั้งไฟน้อย เช่น การแข่งขันการจุดบั้งไฟน้อยแข่งกัน เพื่อจะให้เด็ก ๆ สนใจเกี่ยวกับเรื่องบั้งไฟน้อย พอที่สามารถช่วยให้เด็ก ๆ ชอบแล้วหันมาสนใจบั้งไฟน้อยมากขึ้น เพื่อที่จะมีคนมาสืบทอดต่อไป

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการเผยแพร่แลกเปลี่ยน พบว่า ให้หน่วยงานต่าง ๆ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยมาช่วยเหลือ เพื่อที่จะได้เอาวิธีทำบั้งไฟน้อยไปเผยแพร่ เพื่อที่จะให้คนให้ความสนใจมากยิ่งขึ้นและก็สามารถเพิ่มรายได้ให้กับคนใน

ชุมชนอีกด้วย ให้นำหน่วยงานต่าง ๆ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยมาช่วยเหลือ เพื่อที่จะได้เอาวิธีทำบั้งไฟน้อยไฟเผยแพร่ทั่วประเทศหรือทั่วโลก

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง “บั้งไฟน้อย : แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านหนองยางน้อย ตำบลหัวช้าง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้คือ

1. แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านหนองยางน้อย ตำบลหัวช้าง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ด้านการอนุรักษ์ กล่าวคือ การทำบั้งไฟน้อยเป็นการสร้างความสามัคคีให้กับชุมชนมาเป็นเวลานานและสืบทอดสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น การรวมกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเพิ่มทรัพยากร เช่น การรวบรวมเด็กในชุมชนให้มาเรียนรู้เกี่ยวกับการทำบั้งไฟน้อย ให้เด็กในชุมชนได้เรียนรู้แล้วก็ซึมซับการทำบั้งไฟน้อย เพื่อที่จะได้มาสืบสาร และพัฒนาบั้งไฟน้อยต่อไปในอนาคต การทำบั้งไฟน้อยสร้างรายได้ให้กับชุมชน ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งและยั่งยืน มีงานทำตลอดไม่ต้องไปหางานทำไกลบ้าน ไกลครอบครัวช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และทำงานกันเป็นกลุ่ม การรวมกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเพิ่มทรัพยากร เช่น การรวบรวมเด็กในชุมชนให้มาเรียนรู้เกี่ยวกับการทำบั้งไฟน้อย ให้เด็กในชุมชนได้เรียนรู้แล้วก็ซึมซับการทำบั้งไฟน้อย เพื่อที่จะได้มาสืบสารและพัฒนาบั้งไฟน้อยต่อไปในอนาคต การทำบั้งไฟน้อยสามารถสร้างกำไรให้กับคนในชุมชน ให้ชุมชนได้มีความสามารถกันมากขึ้นเพื่อที่จะพัฒนาชุมชนของเราให้เข้มแข็งและทำให้ชุมชนของเรามีคนรู้จักมากขึ้น เพื่อที่จะให้ชุมชนเราได้รายได้เสริม และนำเงินไปเลี้ยงครอบครัวอย่างสบาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของยุภาพร เจริญวัฒนฉนิชัย (2559: 17 - 18) ได้กล่าวไว้ว่า การอนุรักษ์ คือ การดูแลรักษา ฟื้นฟู พัฒนา ให้คงสภาพเดิม และใช้ได้เป็นเวลายาวนาน ใช้อย่างระมัดระวัง และชาญฉลาดให้คุ้มค่า และเกิดประโยชน์มากที่สุด ทั้งนี้ต้องให้สูญเสียทรัพยากรน้อยที่สุดเพราะฉะนั้น การอนุรักษ์จึงไม่ได้หมายถึง การเก็บทรัพยากรเอาไว้เฉย ๆ แต่ต้องนำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ให้ถูกต้องตามกาลเทศะการฟื้นฟูโดยการเลือกสรรนำภูมิปัญญาที่กำลังสูญหาย หรือที่สูญหายไปแล้วมาทำให้มีคุณค่า และมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในท้องถิ่น โดยเฉพาะพื้นฐานทางจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม

ด้านการพัฒนา กล่าวคือ การพัฒนาด้านบั้งไฟน้อย มีการทำงานร่วมกัน อย่างเป็นระบบ มีการวางแผนการผลิต การจำหน่าย และสามารถทำงานร่วมกันอย่างราบรื่น การเสนอข้อคิดเห็นแลกเปลี่ยนแนวคิดซึ่งกันและกัน ช่วยกันทดลองสิ่งใหม่ ๆ แล้วนำมาเข้าร่วมประชุมเพื่อเสนอเป็นผลผลิตของกระบวนการเรียนรู้การต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาชุมชน เป็นกลไกอันสำคัญที่กำหนดทิศทางนโยบาย แนวทางและกระบวนการในการพัฒนา เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายเบื้องต้น คือ ชุมชน และประชาชน เพื่อที่จะให้ชุมชนของเราก้าวไปข้างหน้า และเป็นที่ยอมรับกันทั่วถึง ทำให้มีผู้คนหันมาสนใจบั้งไฟน้อยมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนไม่มากนักน้อย ชุมชนท้องถิ่นจะพัฒนาได้หรือไม่ และดำเนินไปในทิศทาง จึงต้องมีองค์ประกอบของแนวคิดพื้นฐานการพัฒนาชุมชน หลักการพัฒนาชุมชน และการดำเนินงานพัฒนาชุมชน รวมทั้งการปรับตัวให้ทันต่อภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ไปในทิศทางที่ดีอีกด้วย

ด้านการถ่ายทอด กล่าวคือ การสืบทอดความรู้ภายในชุมชนส่วนใหญ่เป็นอาชีพของหมู่บ้านที่แทบทุกครัวเรือนทำกัน อาจเป็นอาชีพซึ่งสมาชิกของชุมชนได้คลุกคลี คุ่นเคยมาตั้งแต่เด็ก ภายใต้สภาพการดำรงชีวิตประจำวัน การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่เด็กหรือเยาวชน โดยทั่วไปเด็กมีความสนใจ

ในช่วงเวลาสั้น ๆ ในสิ่งที่ใกล้ตัว ซึ่งแตกต่างจากผู้ใหญ่ การสร้างค่านิยมจากรุ่นสู่รุ่น การสนับสนุนต่างๆ และดูแลให้ความรู้อย่างสม่ำเสมอ บอกถึงข้อดีและประโยชน์ของ เพื่อให้บุคลากรเกิดความตระหนักที่สำคัญคือ ตัวอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน ผู้บริหารระดับสูงขององค์กร จะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ลูกน้อง ต้องมีเวลาที่จะเดินเข้าไปหาลูกน้องเพื่อสอบถามความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้กัน การถ่ายทอดความรู้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของบทบาทต่าง ๆ ที่สลับสับเปลี่ยนกันได้ของผู้สร้างและผู้รับความรู้ โดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองฝ่ายนี้เกิดขึ้นอย่างมีพลวัตในหลายรูปแบบได้แก่ การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การแปลงให้เป็นความรู้ชัดแจ้งการรวมความรู้ และการแปลงความรู้สู่ภายใน

ด้านการเผยแพร่แลกเปลี่ยน กล่าวคือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเป็นสิ่งที่ดีเพื่อที่ได้พัฒนาท้องถิ่นและชุมชนของพวกเรา โดยการส่งเสริม และสนับสนุนให้เกิดการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนภูมิปัญญา และวัฒนธรรมอย่างกว้างขวาง โดยให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ ด้วยสื่อและวิธีการต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง รวมทั้งกับประเทศอื่น ๆ ทั่วโลก เช่น การศึกษาดูงาน การเยี่ยมชม กลุ่มอาชีพการทำบั้งไฟน้อยเพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์และแนวคิดจากภายนอกเพื่อนำมาปรับใช้เพื่อความยั่งยืนต่อไป โดยส่งเสริมให้เกิดการเผยแพร่ภูมิปัญญาด้านการทำบั้งไฟน้อยแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาการทำบั้งไฟน้อย เช่น การศึกษาดูงาน การเยี่ยมชม กลุ่มอาชีพการทำบั้งไฟน้อยเพื่อเป็นการเปิดโลกทัศน์และแนวคิดจากภายนอกเพื่อนำมาปรับใช้เพื่อความยั่งยืนต่อไป

2. ปัญหาและอุปสรรคแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านหนองยางน้อย ตำบลหัวช้าง อำเภอสวรรคภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ด้านการอนุรักษ์ กล่าวคือ เด็กรุ่นหลังไม่นิยมการอนุรักษ์บั้งไฟน้อยเลยเป็นปัญหาหลักในการอนุรักษ์บั้งไฟน้อย มีปัญหาในเรื่องต้นทุน ไม่มีหน่วยงานจากภาครัฐและเอกชนเข้ามาช่วยเหลือ จึงไม่เป็นที่นิยมของคนรุ่นหลัง อีกทั้งสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19 ไม่สามารถไปขายบั้งไฟน้อยได้ แล้วก็ไม่มีการจัดกิจกรรมบุญบั้งไฟ เยาวชนภายในชุมชนไม่ให้ความนิยมหรือสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ธนิก เลิศชาญฤทธ์ (2554) กล่าวไว้ว่า “การพัฒนาทรัพยากรวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนว่า ควรคำนึงถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีเพราะคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการพัฒนา วิธีการพัฒนาทรัพยากร วัฒนธรรมอย่างยั่งยืนที่มีการกล่าวถึงในวงกว้าง และนำไปใช้กันอย่างแพร่หลายทั่วโลก ในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 3 วิธีหลัก 1. การวิจัย คือ เครื่องมือสำคัญในการประเมินคุณค่าและความสำคัญของทรัพยากรวัฒนธรรม ผลการวิจัยทรัพยากรวัฒนธรรมยังนำไปพัฒนาในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับทรัพยากรวัฒนธรรมได้ 2. การให้การศึกษาแก่สาธารณชน สามารถเข้าถึงผู้คนส่วนมากในสังคม และมีพลังที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านบวกรวมถึงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบางอย่างในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมได้ด้วย 3. การอบรมเชิงปฏิบัติการสามารถสร้างเสริมความรู้แก่สาธารณชน และพัฒนาบุคคลหรือบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในท้องถิ่นอย่างยั่งยืนได้โดยตรง

ด้านการฟื้นฟู กล่าวคือ ไม่มีหน่วยงานไหนเข้ามาช่วยเหลือในการพัฒนาบั้งไฟน้อย จึงทำให้คนในชุมชนขาดรายได้ในการขายบั้งไฟน้อย จึงเป็นผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน ถ้าเราอยากพัฒนาบั้งไฟน้อยของเราให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วประเทศ และให้คนสนใจบั้งไฟน้อยมากขึ้น เราก็ต้องมีทุนหรือคนสนับสนุนในเรื่อง ดังนั้นจึงอยากให้หน่วยเข้ามาช่วยสนับสนุนในเรื่องนี้ ก็ทำให้บั้งไฟน้อยพัฒนา ถ้าไม่ใช่เป็นที่รู้จักของคนในประเทศ และทำให้คนในชุมชนไม่มีรายได้ ก็เลยอยากให้เข้ามาช่วยเหลือในด้านนี้

ด้านการถ่ายทอด กล่าวคือ คนรุ่นหลังไม่ค่อยให้ความสนใจหรือนิยมด้านนี้ คนในชุมชนเกรงว่าจะไม่มีใครมาสืบทอดการทำบั้งไฟน้อยเอาไว้ อาจจะไม่ค่อยใครสืบทอดการทำบั้งไฟน้อย มันก็เลยเป็นปัญหาของคนในชุมชน ก็เลยไม่รู้ว่าจะสืบทอดไปให้ใครเพื่อจะไปสานต่อการทำบั้งไฟน้อย เยาวชนรุ่นใหม่ไม่ยอมรับ และไม่ให้ความร่วมมือเกี่ยวกับบั้งไฟน้อยเท่าไร เลยเป็นปัญหาว่ากลัวไม่มีใครมาสืบทอดการทำบั้งไฟน้อยของพวกเขา เพราะถ้าโตไปกลัวไม่มีงานทำและไม่มีรายได้ ถ้ามีความรู้และให้ความร่วมมือเกี่ยวกับเรื่องนี้ ก็พอจะถ่ายทอดความรู้การทำบั้งไฟน้อยให้พวกเขาไปใช้ประโยชน์อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจากรุวรรณ ธรรมวัตร (2538) ได้กล่าวไว้ว่า ภูมิปัญญาพื้นบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ทรัพยากรความรู้ ทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ในท้องถิ่นแต่ละแห่งซึ่งอาจเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนหรือลักษณะสากลที่หลาย ๆ ที่คล้ายกันก็ได้ ภูมิปัญญาในแต่ละท้องถิ่นเกิดจากการที่ชาวบ้านแสวงหาความรู้เพื่อเอาชนะอุปสรรคทางธรรมชาติ ทางสังคมที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ภูมิปัญญาจึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและวิถีชีวิตชาวบ้าน เช่น การประกอบประเพณีพิธีกรรม ของชุมชนเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้กระทำสบายใจ ให้คุณค่าทางจิตใจและความรู้สึกหรือประเพณีการรวมกำลังช่วยกันทำงานที่ใหญ่เกินกว่าจะกระทำสำเร็จคนเดียวเช่น การลงแขกสร้างบ้านสร้างถนนหรือขุดลอกแหล่งน้ำ เป็นกิจกรรมที่แสดงถึงความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือกันภายในชุมชนทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยทั่วไปภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อนเป็นประโยชน์แก่คนทุกระดับมีลักษณะเด่นคือ สร้างสำนึกเป็นหมู่คณะทั้งในระดับครอบครัวและเครือญาติพื้นเพจากฐานความรู้ของชาวบ้านหรือความรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ด้วยตนเอง หรือเรียนรู้จากบรรพบุรุษ หรือความรู้ที่สั่งสมสืบต่อกันมาทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมอันเป็นสติปัญญาเป็นความรู้ที่ชาวบ้านคิดได้เองโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตของคน ในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

ด้านการเผยแพร่แลกเปลี่ยน กล่าวคือ อยากให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาช่วยเผยแพร่หรือวิธีการทำ บั้งไฟน้อยเผยแพร่ให้คนเห็นทั่วประเทศหรือทั่วโลก เพื่อให้คนในชุมชนมีรายเพิ่มขึ้น ปัญหาก็คือไม่มีหน่วยงาน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือในด้านนี้ ถ้าเอาบั้งไฟน้อยไปเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วประเทศก็จะส่งผลให้คนในชุมชนมีรายได้เกี่ยวกับการขายบั้งไฟน้อย

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านหนองยางน้อย ตำบลหัวช้าง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ด้านการอนุรักษ์ กล่าวคือ หรือหมู่บ้านจะปลูกฝัง ให้มีจิตนิกในการอนุรักษ์บั้งไฟน้อย โดยจะกิจกรรมให้เด็ก ๆ ให้มีส่วนร่วมการทำบั้งไฟน้อย และจัดกิจกรรมอบรม เกี่ยวกับเรื่องการทำบั้งไฟน้อย จัดกิจกรรมให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำบั้งไฟน้อย เพื่อที่จะให้เด็กได้ปลูกฝังเรื่องการทำบั้งไฟน้อย เพื่อที่จะให้เด็กได้รู้จักการอนุรักษ์ และก็สามารถนำความรู้ในเรื่องการทำบั้งไฟน้อยนี้ ไปใช้ประโยชน์ในทางที่ถูกต้อง และสามารถนำไปประกอบอาชีพได้ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประเวศ วะสี (2536: 3) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ไว้ดังนี้คือ 1. มีความจำเพาะของท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นสั่งสมขึ้นมาจากประสบการณ์ หรือความชัดเจนจากชีวิตและสังคมในท้องถิ่นหนึ่ง ๆ เพราะฉะนั้นภูมิปัญญาตามจึงมีความสอดคล้องกับเรื่องของท้องถิ่นมากกว่าภูมิปัญญาที่มาจากภายนอก แต่อาจเอาไปใช้ในท้องถิ่นที่แตกต่างกันไม่ได้ หรือใช้ได้ไม่ดีเท่าที่ควร 2. มีความเชื่อมโยงหรือบูรณาการสูง ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นภูมิปัญญาที่มาจากประสบการณ์จริง จึงมีความเป็นบูรณาการสูง ทั้งในเรื่องของกาย ใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ความคิดเรื่องแม่ธรณี แม่คงคา แม่โพสพ พระภูมิเจ้าที่รุกขเทวดา เป็นตัวอย่างของการนำเอาธรรมชาติมาเป็น

นามธรรมที่สื่อไปถึงส่วนลึกของใจที่เชื่อมโยงไปสู่อัตตประโยชน์ โดยสร้างความสัมพันธ์ที่ถูกต้องให้คน
เคารพธรรมชาติ คนเราถ้าเคารพอะไรย่อมไม่ทำลายสิ่งนั้น

ด้านการพัฒนา กล่าวคือ อยากรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาช่วยเหลือในการพัฒนาบั้งไฟน้อย
ให้โด่งดังไปทั่วประเทศ เพื่อที่สามารถทำให้คนในชุมชนมีรายได้ในการขายบั้งไฟน้อย ถ้ามีหน่วยงานเข้า
ช่วยเหลือหรือให้ทุนเพื่อจะพัฒนาบั้งไฟน้อยให้ทันสมัยมากขึ้น เพื่อที่จะสามารถมีรายได้จากการขายบั้งไฟ
น้อย และก็จะกิจกรรมเกี่ยวกับบุญไฟ เพื่อที่จะให้เด็ก ๆ สนุกสนาน สร้างความสามัคคีกัน จึงอยาก
ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาส่งเสริมหรือให้ทุนมาสนับสนุน เพื่อที่จะพัฒนาการทำบั้งไฟน้อย แล้วก็สามารถ
ทำให้คนรู้จักมากบั้งไฟน้อยมากขึ้น และสามารถทำให้ชาวบ้านมีรายได้จากการขายบั้งไฟน้อย

ด้านการถ่ายทอด กล่าวคือ เยาวชนในชุมชนไม่นิยมการทำบั้งไฟน้อย จึงอาจจะไม่มีใครสืบทอด
การทำบั้งไฟน้อย จึงควรจัดกิจกรรมเกี่ยวกับบั้งไฟน้อย เช่น การแข่งขันการจุดบั้งไฟน้อยเพื่อจะให้เด็ก ๆ
สนใจเกี่ยวกับเรื่องบั้งไฟน้อย พอที่สามารถช่วยให้เด็ก ๆ ชอบแล้วหันมาสนใจบั้งไฟน้อยมากขึ้น เพื่อที่จะมี
คนมาสืบทอดต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของประกายกร แก้ววรรณ และคณะ (2549: 24) ได้กล่าวไว้ว่า
ภูมิปัญญา คือ องค์ความรู้ประสบการณ์หรือทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดเองทำเองแก้ปัญหาเองเพื่อนำมาใช้
ในชีวิตประจำวันและเกิดสั่งสมมาเป็นเวลานานและมีการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งในเพื่อให้บุคคล
สามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และยังสอดคล้องกับของ ยุพาพร จานประดับ (2544: 23) ได้
กล่าวไว้ว่า ภูมิปัญญา คือ องค์ความรู้ของท้องถิ่นหรือทุกสิ่งทุกอย่างที่บุคคลในท้องถิ่นคิดขึ้นจากสติปัญญา
และความสามารถของตนเอง เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาหรือดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมโดยมีกระบวนการสั่งสม
สืบทอดมาเป็นเวลานาน

ด้านการเผยแพร่แลกเปลี่ยน กล่าวคือ ให้หน่วยงานต่าง ๆ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยมา
ช่วยเหลือ เพื่อที่จะได้เอาวิธีทำบั้งไฟน้อยไปเผยแพร่ เพื่อที่จะให้คนให้ความสนใจมากยิ่งขึ้นและก็สามารถ
เพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชนอีกด้วย ให้หน่วยงานต่าง ๆ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยมาช่วยเหลือ
เพื่อที่จะได้เอาวิธีทำบั้งไฟน้อยไปเผยแพร่ทั่วประเทศหรือทั่วโลก เพื่อให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่ง
สอดคล้องกับแนวคิดของอัจฉรา ภาณุรัตน์ (2549: 55) ได้กล่าวไว้ว่า ภูมิปัญญา หมายถึง กระบวนการ
ปรับเปลี่ยนแบบแผนดำเนินชีวิตของบุคคลซึ่งอาศัยอยู่ ให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข หรือสามารถ
แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตของคนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปแต่ละยุคสมัย และยัง
สอดคล้องกับของธวัช ปุณโณทก (2532: 27) ได้กล่าวไว้ว่า ภูมิปัญญา หมายถึง กระบวนการปรับเปลี่ยน
แบบแผนดำเนินชีวิตของบุคคลซึ่งอาศัยอยู่ในท้องถิ่นให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขหรือสามารถ
แก้ปัญหาการดำเนินชีวิตของคนให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปแต่ละยุคสมัย

ข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บั้งไฟน้อย : แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านหนองยางน้อย ตำบลหัวช้าง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้เขียนมีข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยที่ควรนำเสนอในประเด็นสำคัญ ดังนี้คือ

“บั้งไฟน้อย : แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านหนองยางน้อย ตำบลหัวช้าง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด”

แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านหนองยางน้อย ตำบลหัวช้าง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

- ด้านการอนุรักษ์
- ด้านการพัฒนา
- ด้านการถ่ายทอด
- ด้านการเผยแพร่แลกเปลี่ยน

ปัญหาและอุปสรรคแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านหนองยางน้อย ตำบลหัวช้าง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

- ด้านการอนุรักษ์
- ด้านการฟื้นฟู
- ด้านการถ่ายทอด
- ด้านการเผยแพร่แลกเปลี่ยน

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านหนองยางน้อย ตำบลหัวช้าง อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

- ด้านการอนุรักษ์
- ด้านการพัฒนา
- ด้านการถ่ายทอด
- ด้านการเผยแพร่แลกเปลี่ยน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการวิจัย โดยแยกออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้คือ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

- 1.1 หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรจะเข้ามาสนับสนุนกลุ่มการทำบั้งไฟน้อย
- 1.2 หน่วยงานภาครัฐควรส่งวิทยากรมาให้ความรู้ด้านการส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์กับกลุ่มการทำบั้งไฟน้อย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการทำบั้งไฟน้อยให้ทันสมัย
- 2.2 ควรศึกษาวิธีการบริหารจัดการกลุ่มการทำบั้งไฟน้อยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

เอกสารอ้างอิง

- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2538). *วิเคราะห์ภูมิปัญญาอีสาน*. มหาสารคาม : โรงพิมพ์ศิริธรรมออฟเซต.
- เชษฐา พวงหัตถ์. (2551). *ประชุมการจัดงานประเพณีบุญบั้งไฟ*. สืบค้นเมื่อ 21 เมษายน 2564, จาก http://www.yasociety.com/ystmunicipal/index.php?option=com_k2&view=item&id=224
- ประเวศ วะสี. (2536). *ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท เล่ม 2*. กรุงเทพฯ : อมรินทร์.
- ประภากร แก้ววรรณ และคณะ. (2549). *การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปลายข้าวบ้านหนองบัวน้อย ตำบลหนองสระปลา อำเภอนองหาน จังหวัดอุดรธานี*. อุดรธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- นิตี เอียวศรีวงศ์. (2536). *ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการทรัพยากร*. กรุงเทพมหานคร : ทิศทางไทย.
- ธนิก เลิศชาญฤทธ์. (2554). *การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- ยุพาพร จานประดับ. (2544). *ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาสังกัด กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ยุภาพร เจริญวัฒนมณีชัย. (2559). *แนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่กรณีศึกษา ผ้าไหมมัดหมี่ ตำบลบ้านเขว้า อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ*. : สารนิพนธ์ พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยूर กมลเสรีรัตน์. (2546). *บุญบั้งไฟโยธธาประเพณีขอมที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในภาคอีสาน*. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธาการพิมพ์.
- อัจฉรา ภาณุรัตน์. (2549). *เอกสารคำสอนรายวิชาท้องถิ่นศึกษา*. สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ธวัช ปุณโณทก. (2532). *ภูมิปัญญาชาวบ้านอีสาน : ทัศนะของอาจารย์ปรีชา พิณทอง ในทิศทางหมู่บ้านไทย*. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัด
ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
Public Participation in the Formulation of Provincial Strategic
Plan Policies in the Upper Northeastern Region

บุญเพ็ง สิทธิวงษา^{1*}, ไกรสร เดชลิ้มมา²
Boonpeng Sittivongsa^{1*}, Kraisorn Dessimma²

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
Northeastern University, Thailand
Corresponding Author, Email: boonpeng.sit@neu.ac.th

Received 24/03/2024 | Revised 11/04/2024 | Accepted 11/04/2024

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน และกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 12 คน แล้วเอาผลสรุปมาวิเคราะห์สังเคราะห์การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ การวิเคราะห์สรุปความและการตีความนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า: 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมการประเมินแผนยุทธศาสตร์จังหวัด ด้านการมีส่วนร่วมการกำหนดแผนยุทธศาสตร์จังหวัด และด้านการมีส่วนร่วมการนำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดไปปฏิบัติ ตามลำดับ 2) ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (X4) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน (X2) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (X1) ตามลำดับ 3) จัดเตรียมความพร้อมในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ หรือจัดประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ แล้วนำมาวิเคราะห์ถึงปัญหา ร่วมกันกำหนดวงกรอบแบบแผนกรอบโครงสร้างประชาชนควรมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการ กำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายกิจกรรมในการนำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดไปปฏิบัติ เพื่อการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติต่อความต้องการของประชาชนตามแผนยุทธศาสตร์ที่ได้ร่วมกัน

กำหนดอย่างมีเป้าหมาย และมีการประเมินการดำเนินงานทุกอย่างเป็นรูปธรรม และสรุปผลการประเมินร่วมกัน อภิปรายผลตลอดถึงการประเมินผลและพัฒนาต่อไปให้มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน; การกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์;
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

Abstract

The objectives of this research article are 1) to study public participation in strategic policy planning, 2) to study factors of public participation in strategic policy planning, and 3) to study guidelines for developing participation of the people in formulating policy and strategic plans for the provinces in the upper northeastern region The researcher used quantitative research and qualitative research methods Tools used to collect data Questionnaires and interviews the sample population was 400 people and the interview group was 12 people. The results were then analyzed and synthesized. Data analysis and statistics used to analyze the data Using statistics on frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation. Multiple regression analysis Summary analysis and interpretation of data are presented using descriptive analysis.

The results of the research found that: 1) Public participation in policy formulation and strategic plans. Overall, it is at a moderate level. They can be arranged in descending order as follows: Participation in the evaluation of the provincial strategic plan Participation in the formulation of provincial strategic plans and participation in implementing the provincial strategic plan, respectively. 2) Factors of public participation in policy formulation and strategic plans statistically significant at the .05 level are the participation of local government organizations (X4), the participation of community leaders (X2), and the participation of citizens (X1), respectively. 3) Prepare to formulate strategic plans. Or organize public relations for the public to express various opinions and then analyze the problems. Participate in determining the framework and structural framework. People should participate in the preparation of the project. Set objectives and activity goals in implementing the provincial strategic plan to implement the strategic plan to meet the needs of the people according to the strategic plan that has been jointly determined with goals and there is a concrete evaluation of every operation and summarize the evaluation results together Discuss the results and evaluate and develop mechanisms for efficiency.

Keywords: Public Participation; Strategic Policy Planning; Upper Northeastern Region

บทนำ

การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและมีนโยบายที่ชัดเจนของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนตลอดถึงทุกภาคส่วนที่มีความเกี่ยวข้อง คือการยกระดับแนวทางกิจกรรม การกระทำหรือการเลือก

ตัดสินใจของรัฐบาลร่วมกับภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ซึ่งรัฐบาลได้ทำการตัดสินใจและกำหนดไว้ล่วงหน้าเพื่อชี้ นำให้มีกิจกรรมหรือการกระทำต่าง ๆ เกิดขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยมีการวางแผนการ จัดทำโครงการ วิธีการบริหารหรือกระบวนการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งด้วยวิธี ปฏิบัติงานที่ถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง (อาทิตย์ แสงเฉวก, บุญเพ็ญ สิทธิวงษา , สุขพัฒน์ อนนท์จารย์, วีรณัฐ พรหมจักร, วีระยา พิมพ์พันธ์, 2562) ทั้งความต้องการของประชาชน ผู้ใช้บริการในแต่ละเรื่อง โดยการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์ถือเป็นหลักการและวิธีปฏิบัติ ซึ่งเป็นการเพิ่มบทบาทหรือการมีส่วนร่วมต่อการกำหนดนโยบายที่มีผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตของประชาชน และแนวทางการบริหารจัดการในการดำเนินกิจการและแนวทางการ ดำเนินการของรัฐบาลในแนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการ บริหารจัดการโดยเฉพาะเรื่องการบริหารนโยบายของรัฐและประชาชน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2552)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2560 มาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็น เป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้ สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว (รัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย, 2560) โดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และ ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 โดยกำหนดให้มีการแต่งตั้ง คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติเพื่อรับผิดชอบในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดวิธีการการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติในการติดตาม การตรวจสอบและการประเมินผล รวมทั้ง กำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนทุกภาคส่วนดำเนินการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 คณะกรรมการ ยุทธศาสตร์ชาติได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านต่าง ๆ ตลอดจนได้จัดให้มีการรับฟัง ความคิดเห็นของประชาชนและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องอย่างกว้างขวาง ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว (บุญ เพ็ง สิทธิวงษา, 2562) แต่ทั้งนี้ต้องให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมการกำหนดแนวนโยบายการบริหารจัดการ ในการร่วมทำแผนรวมนำแผนไปปฏิบัติและร่วมกำกับติดตามประเมินผลแผนยุทธศาสตร์หรือแผนพัฒนาใน จังหวัดภาคตะวันออกเฉียง โดยเข้ามาแสดงความคิดเห็นผ่านการร่วมจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ผลที่ได้จาก การมีส่วนร่วมของประชาชนหรือแนวยุทธศาสตร์ที่กำหนดจะส่งผลต่อการพัฒนาจังหวัดและความเป็นอยู่ ของประชาชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน (พระราชบัญญัติการ จัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 – 2564)

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้มีแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการและคณะทำงานทบทวนแผนพัฒนาจังหวัด พ.ศ. 2561 - 2564 ฉบับทบทวนประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2562 และจัดทำแผนปฏิบัติราชการจังหวัด ประจำปีงบประมาณ 2562 เพื่อพิจารณา การศึกษาและจัดทำข้อมูลสภาพปัญหาพื้นที่เป้าหมายและศักยภาพการพัฒนาของจังหวัด การกำหนด เป้าหมายการพัฒนา ประเด็นการพัฒนากลยุทธ์ตามกรอบนโยบาย แนวทางและหลักเกณฑ์ที่ คณะอนุกรรมการบูรณาการนโยบายพัฒนาภาคตอนบนวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน จังหวัด ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลด้านเศรษฐกิจ ด้านการเกษตร ด้านอุตสาหกรรม ด้านการท่องเที่ยว ด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านความมั่นคง รวมทั้งกลั่นกรอง ตรวจสอบ และบูรณาการ

แผนงาน เพื่อมุ่งมั่นในการพัฒนาหน่วยงานราชการให้เป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูงขึ้น ซึ่งประกอบด้วย 1) การกำหนดยุทธศาสตร์ 2) การแปลงยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ และ 3) การติดตามและประเมินผล การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ เพื่อมุ่งสู่ธรรมาภิบาลในการทำงานเป็นทีมตามเป้าประสงค์ ได้แก่ 1) เศรษฐกิจของจังหวัด 2) ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคง 3) สังคมและชุมชนมีความเข้มแข็ง 4) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (มยุรี อนุมานราชธน, 2554)

จากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เนื่องจากวิสัยทัศน์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนเป็นดินแดนการท่องเที่ยว การลงทุน การพัฒนาของผู้มาเยือนของทั้ง 2 ประเทศ จึงจำเป็นต้องศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน อยู่ในระดับใด ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ประกอบด้วยอะไรบ้าง และแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ควรจะเป็นอย่างไร เพื่อเป็นแนวทางให้ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนได้ใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงาน ตลอดจนใช้เป็นแนวทางให้แก่ภาคอื่น ๆ ในการนำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดไปปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์การศึกษา ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (เชิงปริมาณ) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี หนองคาย, เลย, และ บึงกาฬ จำนวน 2,500,506 คน (ข้อมูลจากสำนักคณะกรรมการการเลือกตั้ง 2566 ณ วันที่ 11 เมษายน 2566)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี หนองคาย, เลย, และ บึงกาฬ จำนวน 2,500,506 คน ที่ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีจำนวนมาก โดยใช้สูตรของทาร์ยามานัน

ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี หนองคาย, เลย, และ บึงกาฬ จำนวน 400 คน

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย (เชิงคุณภาพ) ประชากรกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง พิจารณาคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สามารถให้ข้อมูลองค์ความรู้ ความเป็นมา สภาพปัจจุบัน และแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยแยกเป็น 1 กลุ่ม เป็นจำนวน 12 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (เชิงปริมาณ) การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัยคือ แบบสอบถาม ที่สร้างขึ้นโดยการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดของตัวแปรต้นและตัวแปรตามของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เป็นคำถามประเภทสัมภาษณ์เชิงลึกในภาคสนาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (เชิงคุณภาพ) การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ ที่สร้างขึ้นโดยการศึกษาเอกสาร ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดของตัวแปรตามของแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน แบ่งออกเป็น 1 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน เป็นคำถามประเภทสัมภาษณ์เชิงลึกในภาคสนาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล (เชิงปริมาณ) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี หนองคาย, เลย, และ บึงกาฬ โดยมีขั้นตอนการเก็บแบบสอบถามดังนี้ 1) ทำหนังสือถึงผู้นำชุมชนแต่ละหมู่บ้าน เพื่อขออนุญาตแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 2) ลงพื้นที่เก็บข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเอง 3) หลังจากนั้นรวบรวมแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล (เชิงคุณภาพ) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยประสานงานเพื่อขออนุญาตกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทางโทรศัพท์ แล้วเดินทางไปตามวันเวลาที่นัดหมาย ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยแนะนำตนเอง สร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกสัมภาษณ์ แจ้งวัตถุประสงค์การของการสัมภาษณ์ แล้วดำเนินการสัมภาษณ์พูดคุยอย่างเป็นกันเองตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่วางไว้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงทัศนะของตนเองอย่างเต็มที่ โดยแยกเป็น 1 กลุ่ม เป็นจำนวน 12 คน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลและข้อเท็จจริง การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยสัมภาษณ์ด้วยตนเอง มีการบันทึกเทป มีการบันทึกภาพสถานที่สัมภาษณ์ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี หนองคาย, เลย, และ บึงกาฬ ใช้เวลาในการสัมภาษณ์แต่ละท่านประมาณ 20 นาที แล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในลำดับต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (เชิงปริมาณ) หลังจากผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัสเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล (เชิงคุณภาพ) หลังจากผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือกและจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล (เชิงปริมาณ) การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน” ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยใช้สถิติค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประกอบการอภิปรายผล

2. การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน นำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรแบบเป็นลำดับขั้น ประกอบการอภิปรายผล

3. การวิเคราะห์ข้อมูล วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยคัดเลือกและจำแนกข้อมูล จัดระเบียบข้อมูลให้เป็นระบบ จัดทำบรรณานุกรมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็นรายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล (เชิงคุณภาพ) 1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน จัดทำบรรณานุกรมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลไปเขียนเป็น รายงานตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย 2. การวิเคราะห์ เอกสาร หนังสือ ตำรา โดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความ

คิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญมาเป็นกรอบแนวคิด ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้การสรุปความ การตีความและนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สามารถสรุปได้ ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์	\bar{x}	S.D.	แปลผล
ด้านการมีส่วนร่วมการกำหนดแผนยุทธศาสตร์จังหวัด	3.10	0.44	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมการนำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดไปปฏิบัติ	3.03	0.39	ปานกลาง
ด้านการมีส่วนร่วมการประเมินแผนยุทธศาสตร์จังหวัด	3.12	0.50	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.06	0.39	ปานกลาง

จากตาราง 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{x}=3.06$ S.D.=0.39) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมการประเมินแผนยุทธศาสตร์จังหวัด ($\bar{x}=3.12$ S.D.=0.50) ด้านการมีส่วนร่วมการกำหนดแผนยุทธศาสตร์จังหวัด ($\bar{x}=3.10$ S.D.=0.44) และการมีส่วนร่วมการนำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดไปปฏิบัติ ($\bar{x}=3.03$ S.D.=0.39) ตามลำดับ

2) ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สามารถสรุปได้ ดังตารางที่ 2

ตาราง 2 ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน Multiple Linear Regressoin

ลำดับตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือก	B	S.E.	Beta	t	P-value	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
ค่าคงที่	.170	.070		2.438	.015	.307	.033
ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (X1)	.326	.036	.759	.580	.000*	.162	.022
ด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน (X2)	.252	.058	.828	7.439	.000*	.318	.546

ด้านการมีส่วนร่วม ของหน่วยงานเอกชน (X3)	.100	.028	.158	3.566	.247	.045	.155
ด้านการมีส่วนร่วม ขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น (X4)	.388	.048	.437	.676	.000*	.706	.516
ด้านการมีส่วนร่วม ของสาธารณะสุข จังหวัด (X5)	.232	.044	.220	.241	.342	.319	.145

$$SE_{est} = \pm 0.04273 \quad R = 0.991; \quad R^2 = 0.982; \quad Adj. R^2 = 0.982; \quad F = 239.799; \quad p\text{-value} = 0.01$$

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (X4) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน (X2) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (X1) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .388, .252, .236 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (β) .437, .828, .759 ตามลำดับ ปัจจัยไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของหน่วยงานเอกชน (X3) และด้านการมีส่วนร่วมของสาธารณะสุขจังหวัด (X5) ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวแปรร่วมกันพยากรณ์ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้ 98.2%

3) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สามารถสรุปได้ดังนี้

ควรมีการจัดเตรียมความพร้อมในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ หรือจัดประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ แล้วนำมาวิเคราะห์ถึงปัญหา ร่วมกำหนดวางกรอบแบบแผนกรอบโครงสร้างประชาชนควรมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการ กำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายกิจกรรมในการนำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดไปปฏิบัติ เพื่อการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติต่อความต้องการของประชาชน ตามแผนยุทธศาสตร์ที่ได้ร่วมกันกำหนดอย่างมีเป้าหมาย โดยหน่วยงานภาครัฐควรมีการประเมินความคิดเห็นและมีการประเมินการดำเนินงานทุกอย่างเป็นรูปธรรม จัดการประเมินผลการดำเนินงาน และสรุปผลการประเมินร่วมกันอย่างเป็นระบบ และมีการออกแบบกิจกรรม อภิปรายผลตลอดถึงการประเมินผลและพัฒนาแก้ไขให้มีประสิทธิภาพ

สรุปและอภิปรายผล

จากผลวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้าน

การมีส่วนร่วมการประเมินแผนยุทธศาสตร์จังหวัด ด้านการมีส่วนร่วมการกำหนดแผนยุทธศาสตร์จังหวัด และการมีส่วนร่วมการนำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดไปปฏิบัติ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นุสรรา พันธรักษ์ (2555) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาพื้นที่ตำบล คลองจุกกระแฉือ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบ จำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน พบว่า ระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ในภาพรวมเป็นไปตามสมมติฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นถึงความพร้อมของประชาชนพอสมควร ซึ่งสามารถส่งเสริมหรือพัฒนาให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในระดับมาก หรือมากที่สุดได้ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของพลู เดชะรินทร์ (2551) ที่ว่าการวิเคราะห์และกำหนด แนวทางที่ดีที่สุด ภายใต้สภาพแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ที่ต้องการ โดยจะต้องศึกษาข้อมูลและ การกำกับติดตามประเมินผลอย่างครอบคลุมสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกอย่างรอบด้านมา ประกอบการพิจารณาอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (X4) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน (X2) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน (X1) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในคะแนนดิบ (b) เท่ากับ .388, .252, .236 ตามลำดับ มีค่า สัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน (β) .437, .828, .759 ตามลำดับ ปัจจัยไม่ ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมของหน่วยงานเอกชน (X3) และ ด้านการมีส่วนร่วม ของสาธารณะสุขจังหวัด (X5) ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวแปรร่วมกันพยากรณ์ปัจจัยการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ได้ 98.2% ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของจริญญา จันทร์ทรง (2555) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของ ประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแสงใหญ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัด อุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหาร ส่วนตำบลหนองแสงใหญ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า โดยภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมต่อ การพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการและการมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล ตามลำดับ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ อภิวัฒน์ รัตนวราหะ (2563) ปัจจัยทุกอย่างย่อม ส่งผลต่อการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ ไม่ว่าจะมากหรือน้อยต้องมีความสำคัญต่อแผนยุทธศาสตร์อย่างมี บทบาทและยังครอบคลุมต่อผลที่จะได้รับอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ควรมีการจัดเตรียมความพร้อมในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ หรือจัดประชาสัมพันธให้ ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นต่าง ๆ แล้วนำมาวิเคราะห์ถึงปัญหา ร่วมกำหนดวางกรอบแบบแผนกรอบ โครงสร้างประชาชนควรมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการ กำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายกิจกรรมในการนำ แผนยุทธศาสตร์จังหวัดไปปฏิบัติ เพื่อการนำแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติต่อความต้องการของประชาชน ตาม แผนยุทธศาสตร์ที่ได้ร่วมกันกำหนดอย่างมีเป้าหมาย โดยหน่วยงานภาครัฐควรมีการประเมินความคิดเห็น และมีการประเมินการดำเนินงานทุกอย่างเป็นรูปธรรม จัดการประเมินผลการดำเนินงาน และสรุปผลการ ประเมินร่วมกันอย่างเป็นระบบ และมีการออกแบบกิจกรรม อภิปรายผลตลอดถึงการประเมินผลและ พัฒนากลไกให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียงไกร ยศพันธุ์ไทย (2556) ได้ทำการวิจัย

เรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงบูรณาการสู่ความเป็นเลิศ พบว่า กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการขับเคลื่อนผลการปฏิบัติงานขององค์กร ซึ่งความสำเร็จของแต่ละองค์กรสามารถเกิดได้จากการพัฒนาเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การใช้ความรู้ความสามารถของพนักงานในการสร้างกำไรเพิ่มขึ้นและสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ขององค์กรเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานที่ดีขึ้นและความต้องการที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องของพนักงานเป้าหมายขององค์กร เพื่อให้กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นการสร้างพนักงานให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและสามารถสร้างผลผลิตให้กับองค์กร และยังสอดคล้องกับแนวคิดของสุดใจ วันอุดมเดชาชัย (2556) กระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์ควรจะสนับสนุนการก่อให้เกิดหรือการดำรงไว้ในความได้เปรียบทางการแข่งขันภายใต้ขอบเขตของการกำหนดยุทธศาสตร์ การคิดเชิงยุทธศาสตร์ กระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์ควรจะสนับสนุนให้เกิดนวัตกรรมด้วยการคำนึงถึงโอกาสของกิจการ จุดแข็งและจุดอ่อนและนำปัจจัยเหล่านั้นมาสร้างสรรค์นวัตกรรมให้แก่องค์กร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 การปฏิบัติหน้าที่เพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์ หรือการปฏิบัติหน้าที่เป็นภาคีเครือข่าย หรือหน่วยงานของรัฐที่ใกล้ชิดประชาชนกว่าหน่วยงานอื่น ซึ่งพร้อมที่จะช่วยเหลือประชาชนทุก ๆ ด้าน ได้อาศัยการมีส่วนร่วมในการนำนโยบายไปปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในการประเมินนโยบายของทุกภาคส่วนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์ การมีส่วนร่วมในการนำนโยบายแผนยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมการในการประเมินนโยบายแผนยุทธศาสตร์ ควรให้ความร่วมมือประสานงานแก่ทุกฝ่าย โดยไม่ยึดติดกับประเพณีที่ติดต่อกันมา มีสิทธิเท่าเทียมกันระหว่างประชาชนกับบุคลากรของรัฐต้องให้ความสำคัญในสิทธิหลาย ๆ ด้าน

2. ข้อเสนอแนะการนำไปปฏิบัติ

2.1 ควรมีการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อได้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริง มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ การแก้ไขปัญหาในการร่วมกันแก้ไขปัญห

2.2 ควรที่มีการส่งเสริมแผนยุทธศาสตร์ มีลักษณะเป็นการจัดบริการประชาชน ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดอย่างครบองค์ประกอบตามแผนแม่บท

2.3 ควรมีการประชาสัมพันธ์ แนะนำให้ประชาชนในชุมชนหรือกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ นำแผนยุทธศาสตร์จังหวัดไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงโครงการการพัฒนาชุมชนที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2552). *มาตรฐานการจัดการศึกษาท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร:

กระทรวงมหาดไทย.

เกรียงไกร ยศพันธ์ุไทย. (2556). *กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงบูรณาการสู่ความเป็นเลิศ*.

ปรัชญาดุสิตบัณฑิต. รัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

จริยญา จันทรทรง. (2555). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วน*

ตำบลหนองแสงใหญ่อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาท้องถิ่น. บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- นุสรุา พันธุ์รักษ์. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลคลองจุกกระเฉง อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา. ปัญหาพิเศษรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง. คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญเพ็ง สิทธิวงษา. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายแผนยุทธศาสตร์จังหวัดอุดรธานี. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต ร้อยเอ็ด, 9(2) 636-646.
- อาทิตย์ แสงแฉก, บุญเพ็ญ สิทธิวงษา, สุขพัฒน์ อนนท์จารย์, วีรณัฐ พรหมจักร, วิระยา พิมพ์พันธ์. (2562). การบริหารการจัดเก็บภาษีขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดอุดรธานี. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 5(2), 83-97.
- พสุ เดชะรินทร์. (2551). การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. (2560-2554). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 79 ก 31 กรกฎาคม 2560.
- พีระพงษ์ หอศิลป์. (2551). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ต้นน้ำน้ำใสในพื้นที่ประสบอุทกภัย ตำบลน้ำหมัน อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์. พิษณุโลก: สำนักพื้นที่อนุรักษ์ ที่ 11 กรมอุทยานสัตว์ป่าและพันธุ์พืช.
- มยุรี อนุมานราชธน. (2554). นโยบายสาธารณะ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ธรรมการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์ จำกัด.
- สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2564). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. พิมพ์ครั้งที่ 5 โรงพิมพ์ : สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.
- อนุพันธ์ ภูพุกัก. (2553). งานวิจัยสถานโครงการการสร้างเสริมความเข้มแข็งของเครือข่ายพื้นที่คุ้มครองทางทะเลอันดามัน. กรุงเทพมหานคร: กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). *Participations place in rural development: Seeking Clarity through specificity*. New York: World Developments.

บทบาทในการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการบริหารงานสถานีตำรวจ
ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ
The Role in Public Participation of Police Stations Administration in
Accordance with the Constitutional Provisions

พิชศาล พันธุ์วัฒนา
Pitsarn Phanwattana

สาขาบริหารงานตำรวจ คณะตำรวจศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
Administration of Police Department, Faculty of Police Science, Royal Police Cadet Academy
Corresponding Author, Email: Pitsarn_ph@rpca.ac.th

Received 27/03/2024 | Revised 16/05/2024 | Accepted 18/05/2024

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

บทบาทในการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจการหรือการบริหารงานตำรวจตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มี 4 ด้านได้แก่ ร่วมการจัดทำแผนปฏิบัติงาน ร่วมการเสนอกฎระเบียบ ร่วมการตรวจสอบการทำงาน และร่วมการแสดงความคิดเห็น การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. สภาพทั่วไปของการจัดทำแผนปฏิบัติงาน การเสนอกฎระเบียบตำรวจ การตรวจสอบการทำงาน การแสดงความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมของประชาชน 2. อิทธิพลของการจัดทำแผนปฏิบัติงาน การเสนอกฎระเบียบตำรวจ การตรวจสอบการทำงาน การแสดงความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ใช้วิธีดำเนิน การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามจากประชาชนกรุงเทพมหานครจำนวน 405 คน ใช้สถิติพรรณนาและการวิเคราะห์เส้นทาง ผลการวิจัยพบว่า 1. ประชาชนมากกว่าครึ่งมีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจการตำรวจระดับน้อย (ร้อยละ 55.30) หากแต่มีส่วนร่วมมากที่สุดกับการร่วมศึกษาปัญหากับตำรวจ (ร้อยละ 68.64) ร่วมออกหลักการและเหตุผล (ร้อยละ 65.92) และมีส่วนร่วมการตรวจด้านงานธุรการ (ร้อยละ 41.48) และ 2. การแสดงความคิดเห็นมีอิทธิพลทางตรงมากที่สุดต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่วนการจัดทำแผนปฏิบัติงานมีอิทธิพลทางอ้อมและผลรวมต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุด

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน; การบริหารงานสถานีตำรวจ; อิทธิพล

Abstract

The role in public participation of police stations administration in accordance with the constitutional provisions include that preparation of work plans, proposing police regulations, work inspection and expressing opinions. The purposes of this research were

to study 1. Generality of preparation of work plans, proposing police regulations, work inspection, expressing opinions and public participation. 2. The influence of preparation of work plans, proposing police regulations, work inspection, expressing opinions influences with public participation. This study was conducted by quantitative approach, Questionnaire was used to collect data from 405 of people in the Eastern Bangkok area. The data was analyzed using descriptive statistics and path analysis. The results indicated that 1. Most of people were satisfied with their low level of participation in police affairs (55.30%) but they were most involved in studying problems with the police (68.64%) share principles and reasons (65.92%) and participate in the inspection of administrative work (41.48%) and 2. Expressing opinions had the most direct influences to public participation and preparation of work plans had the most indirect and total influences to public participation.

Keywords: Public participation; The Administration of police stations; Influences

บทนำ

บทบาทในการมีส่วนร่วมของประชาชนตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ปรากฏในหลายมาตราเช่น มาตรา 57(1), มาตรา 57(1), 57(2), 65 วรรค 2, 77 วรรค 2, 133(3), 178 วรรค 4, 231(1) หรือ 256(1) ที่เป็นการมีส่วนร่วมในรูปแบบการเข้ามามีบทบาทและการสร้างความร่วมมือระหว่างประชาชนกับภาครัฐ เป็นการมีส่วนร่วมในระดับกลางไปจนถึงระดับสูงในรูปแบบการร่วมกำหนดนโยบาย การร่วมวางแผน การเข้าร่วมกระบวนการตัดสินใจ และการเข้าร่วมตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ โดยที่รัฐ ธรรมนูญได้กำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในรูปแบบการเข้ามามีบทบาทและสร้างความร่วมมือหลายด้านเช่น บทบาทในการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านจัดทำแผนปฏิบัติงาน การเสนอกฎ ระเบียบ การตรวจสอบการทำงาน หรือการแสดงความคิดเห็น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560, 6 เมษายน) โดยที่ทฤษฎีการมีส่วนร่วมโดยเออวิน (Erwin, 1976) ให้นิยามว่าการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิดร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง โดยลักษณะการมีส่วนร่วมประชาชนพิจารณาจากกิจกรรมและการบริหารซึ่งต้องมีการศึกษาควบคู่กัน ในระดับกิจกรรมเป็นพื้นฐานเบื้องต้นของการทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด ส่วนในด้านการบริหารเป็นลักษณะของผู้มีอำนาจหน้าที่ที่จะเปิดทางให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นหรือแสดงออกถึงการเข้าร่วมในกิจกรรม

ปัจจุบันการบริหารงานสถานีตำรวจจำเป็นต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ คำว่าส่งเสริมในที่นี้หมายถึงการริเริ่ม ชักนำ ผลักดัน ให้กำลังใจ กระตุ้น เชิญชวน ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนทั่วไปเป็นการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนของสถานีตำรวจแบ่งได้ 2 ส่วน 1. เครือข่ายชุมชนลักษณะปฏิบัติการเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมปฏิบัติกับตำรวจเพื่อป้องกันปราบปรามอาชญากรรม รักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยให้แก่ชุมชนและท้องถิ่นช่วยเหลือและสนับสนุนการจัด การจราจร รวมถึงการเข้าร่วมในการป้องกันภัย ระวังเหตุและช่วยเหลือหรือกู้ภัยจากอุบัติเหตุต่าง ๆ และ 2. เครือข่ายชุมชนลักษณะแนวร่วมเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจ (ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการ

ส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่นและองค์กรมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ พ.ศ. 2551, 2551) การมีส่วนร่วมของประชาชนในที่นี้คือการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการบริหารราชการของสถานีตำรวจตั้งแต่ร่วมรับรู้ ร่วมให้ข้อมูล ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผล ประโยชน์ และร่วมประเมินผลในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานีตำรวจผ่านกระบวนการ การจัดทำแผนปฏิบัติงาน การเสนอกฎระเบียบตำรวจ การตรวจสอบการทำงานและการแสดงความคิดเห็น (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2566) ตัวอย่างบทบาทการมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจของประชาชนดังเช่น 1. บทบาทการเข้าร่วมป้องกันอาชญากรรม เช่น ชุมชนเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา (ปกาศิต เจริมรด, 2563) พื้นที่ตำบลสวนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี (ฉัตรนารี ทองเรืองวงศ์ และศิพร โกวิท, 2565) 2. บทบาทการร่วมจัดทำแผนป้องกันอาชญากรรมโดยร่วมวางแผนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติ (ณัฐวิชัย ราชแก้ว, 2566) 3. บทบาทการตรวจสอบการทำงาน เช่น ร่วมตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดนครปฐม (ขจรศักดิ์ วิเศษสิงห์ และชาญเดช เจริญวิริยะกุล, 2564) 4. บทบาทร่วมเสนอแนะทางปฏิบัติงานมวลชนสัมพันธ์ เช่น บทบาทและหน้าที่ของตำรวจชุมชนสัมพันธ์กรณีศึกษาสถานีตำรวจนครบาลสามเสน (วารารณณ์ ผ่องสง่า และประภาศรี ฉายศรี, 2563) 5. บทบาทการเข้าร่วมปฏิบัติในฐานะอาสาสมัครตำรวจบ้าน (ณัฐนิชา วัชระ, 2565)

ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการบริหารงานตำรวจจึงเริ่มทบทวนวรรณกรรมประเด็นนี้พบว่า มีนักการศึกษาอยู่มากมายศึกษาเรื่องนี้หลากหลายบริบททั้งเหมือนและต่างกัน แต่ในงานมุ่งหาช่องว่างความรู้ในมุมมองที่ต่างเพื่อเสริมองค์ความรู้เดิมเพิ่มเติมองค์ความรู้ใหม่หวังได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน ตรงสภาพแห่งความเป็นจริง สามารถใช้อ้างอิงวรรณกรรมได้ในอนาคต สำคัญตรงนำข้อค้นพบที่ได้ไปปรับใช้พัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานสถานีตำรวจให้ดีขึ้นกว่าปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาค้นคว้าได้กำหนดวัตถุประสงค์การศึกษา ไว้ดังนี้

1. ศึกษาสภาพทั่วไปของการจัดทำแผนปฏิบัติงาน การเสนอกฎระเบียบตำรวจ การตรวจสอบการทำงาน การแสดงความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. ศึกษาอิทธิพลของการจัดทำแผนปฏิบัติงาน การเสนอกฎระเบียบตำรวจ การตรวจสอบการทำงาน การแสดงความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

วิธีดำเนินการศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

ตารางที่ 1 วรรณกรรมความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในงาน

ตัวแปร	PARTI	ACTPL	REGUP	CHECK	OPINI
ACTPL	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (2566) ฉัตรนารี และศิพร (2565);	-	กันตินันท์ และศุภ วัฒนาร (2563); ปกาศิต (2563); Abas et al.(2023); สิทธิพงษ์ (2561);	ขจรศักดิ์ และชาญเดช (2564) WHO (2024); Katz (2022); พลอย	UN. (2015); วิมล และวิจิตรรา (2560); ณัฐวิชัย (2566) กมลภพ (2563);

	Ambrose, & Siddiki (2023); กมลภพ (2563)		วราภรณ์ และ ประภาศรี (2563)	ตะวันและกรเอก (2564)	Foroughi et al. (2023)
REGUP	สำนักงานตำรวจ แห่งชาติ (2566); Modise (2024)	-	-	-	-
CHECK	สำนักงานตำรวจ แห่งชาติ (2566); WHO (2024); พลอยตะวัน และ กรเอก (2564)	-	Archbold (2021) Foroughi et al. (2023); Katz (2022); ปกาศิต (2563)	-	Choi, & Wong (2023); ญัฐนิชา (2565); Edwards et al. (2023)
OPINI	สำนักงานตำรวจ แห่งชาติ (2566) Sun et al. (2023) กมลภพ (2563)	-	Mathura (2022); ญัฐวิวัฒน์ (2566); วราภรณ์ และ ประภาศรี (2563)	-	-

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรมเพื่อหาช่องว่างในวรรณกรรมงานวิจัย (Gap of knowledge) รวมถึงหลีกเลี่ยงการทำวิจัยเรื่องเก่าซ้ำเดิม โดยค้นหาวรรณกรรมจากตำรา คู่มือ งานวิจัย ต้นฉบับ บทความวิจัย/ วิชาการ และสืบค้นแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตทั้งในและต่างประเทศ จึงได้มาซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรจำนวน 10 เส้นทางแสดงเส้น ทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพบว่า ทุกเส้นทางต่างมีวรรณกรรมที่ผ่านการเผยแพร่จากหน่วยงานหรือนักวิจัยเคยใช้ศึกษา เช่น 1. ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดทำแผนปฏิบัติงาน (ACTPL) มีความสัมพันธ์เชิงบวกหรือมีอิทธิพล/ ส่งผลต่อการตรวจสอบการทำงาน (CHECK) โดยมีวรรณกรรมของขจรศักดิ์ และชาญเดช (2564); WHO (2024); Katz (2022); พลอยตะวัน และกรเอก (2564) สนับสนุนแนวความคิด หรือ ความสัมพันธ์ระหว่างการแสดงความคิดเห็น (OPINI) มีความสัมพันธ์เชิงบวกหรือมีอิทธิพล/ ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน (PARTI) โดยมีวรรณกรรมของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (2566) Sun et al. (2023) และกมลภพ (2563) สนับสนุนแนวความคิดในงานวิจัย ทั้งนี้ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดมีทั้งสิ้น 10 เส้นทาง สืบได้จากเส้น เครื่องหมายลูกศร (สีเข้ม) ตามภาพ 1 บ่งบอกถึงความ สัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เป็นกรอบแนวคิดของงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยใช้แนวทางการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ได้ยึดหลักจริยธรรมสากลในการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ (Belmont report) ที่ประกอบด้วยหลักความเคารพในบุคคล หลักคุณประโยชน์ไม่ก่ออันตราย และหลักความยุติธรรม โดยได้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดในขั้นตอนที่ต้องปฏิสัมพันธ์กับคน (U.S. Department of Health and Human Services, 2022, 16 June)

1. ประชากร

ผู้วิจัยใช้ประชากรที่ศึกษา คือ ประชาชนไทยที่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ตะวันออกจำนวน 9 สำนักงานเขต (กรุงเทพมหานคร, 2567 ก) จำนวนกลุ่มตัวอย่างนำมาจากสถิติจำนวนผู้

มีสิทธิเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครของ 9 เขตการปกครองตามพื้นที่กรุงเทพตะวันออก ประกอบด้วย 1. สำนักงานเขตคลองสามวา 160,227 คน 2. สำนักงานเขตคันนายาว 70,521 คน 3. สำนักงานเขตบางกะปิ 115,128 คน 4. สำนักงานเขตบึงกุ่ม 113,478 คน 5. สำนักงานเขตประเวศ 140,134 คน 6. สำนักงานเขตมีนบุรี 109,500 คน 7. สำนักงานเขตลาดกระบัง 138,720 คน 8. สำนักงานเขตสะพานสูง 76,216 คน และ 9. สำนักงานเขตหนองจอก 136,587 คน รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 1,060,511 คน จากยอดรวม 4,402,948 คน (กรุงเทพมหานคร, 2567 ข)

2. กลุ่มตัวอย่าง

หากกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูป (Yamane, 1973) ในการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ 0.05 รายละเอียดคำนวณได้ดังนี้ $1 + 1,060,511 \times 0.052 = 2,652.28$ แล้วนำมาหาร 1,060,511 ได้เท่ากับ 399.84 ปัดเศษขึ้นทำให้ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่สามารถเชื่อถือได้จำนวน 400 คนที่เป็นขนาดกลุ่มตัวอย่างเหมาะสมในการอ้างอิงไปสู่ประชากร โดยที่ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย แบ่งเป็นเก็บข้อมูลจากประชาชนที่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยในพื้นที่กรุงเทพมหานครตะวันออกจำนวน 9 สำนักงานเขต ๆ ละ 45 คน เท่ากับ 9×45 รวมเป็น 405 คน กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรเป้าหมายทั้ง 405 ราย กำหนดคุณสมบัติที่ประกอบด้วยเป็นประชาชนชาวไทยอายุ 18 ขึ้นไป เคยใช้บริการบนสถานีตำรวจ 8 แห่งที่สังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 4 มีปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งเคยเข้ามีส่วนร่วมกิจกรรมของสถานีหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือเคยเกี่ยวข้องทางหนึ่งทางใดกับสถานีหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ อนุโลมถึงมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับงานสถานีตำรวจ สามารถแบ่งแยกประเภทงานตำรวจได้ พูดและฟังภาษาไทยเป็นที่รู้เรื่องเข้าใจได้โดยทั่วไป อ่านและเขียนภาษาไทยได้ พูดคุยสนทนาเบื้องต้นประเมินได้ว่ามีสติ สัมผัสปัญญะครบ คุณสมบัติทั้งหมดนี้ผู้วิจัยและผู้ช่วยพิจารณา ก่อนเริ่มแจกแบบสอบถามโดยเคร่งครัดเป็นสำคัญ

3. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานบุคคลเช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ ประสบการณ์ทำงาน รายได้ต่อเดือน การเข้าร่วมกิจการตำรวจ ความพึงพอใจ ตอนที่ 2 ความคิด เห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนได้แก่ การจัดทำแผนปฏิบัติงาน การเสนอฎะระเบียบตำรวจ การตรวจสอบการทำงาน และการแสดงความคิดเห็น ใช้มาตราวัดเจตคติแบบลิเคิร์ต (Likert rating scales) 5 ระดับไล่เรียงจากไม่เคย - บ่อยครั้ง และตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดโดยสอบถามว่า 1. ท่านคิดเห็นว่าการเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการบริหารงานสถานีตำรวจควรใช้แนวทางใด เพราะอะไร และ 2. ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการบริหารงานสถานีตำรวจอะไรบ้าง

4. การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในงาน

แบบสอบถามที่ใช้ลงภาคสนามผ่านการแก้ไขปรับปรุงทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะที่น่าจะใกล้เคียงประชากรเป้าหมายจำนวน 40 คน ตรวจสอบความคงที่หาค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) ใช้วิธีการทดสอบซ้ำโดยการนำไปวัดกับกลุ่มตัวอย่างครั้งที่หนึ่งวันระยะหนึ่งกลับไปวัดซ้ำ (Schuler, Anderson and Kuschauer, 2023) และผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นความคงตัว ตรวจสอบค่า Pearson's product moment correlation ซึ่งแบบสอบถามได้ค่าเท่ากับ 0.77 อยู่ระดับดี ตรวจสอบความเชื่อมั่นหาค่า ครอนบักอัลฟาได้ค่าระหว่าง .723 - .911 อยู่ในระดับดี (Cronbach, 1951) สำคัญที่ได้

พิจารณาความถูกต้องของมาตรวัด 9 ด้าน 1. ความถูกต้องในตัวสร้าง (Construct Validity) พิจารณาความสัมพันธ์ของมาตรวัดกับสมมติฐานของทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิดที่ใช้ในซึ่งต้องมีทิศทางตามที่คาดหวังและเลือกใช้การทดสอบองค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.4 ขึ้นไป ซึ่งในงานค่าดัชนีความสอดคล้องได้ค่า 0.77 อยู่ในระดับดี (Chen, 2024) 2. ความถูกต้องในเนื้อหา (Content Validity) สาระสำคัญพิจารณาคือความครอบคลุมของมาตรวัดในเรื่องที่เป็นเนื้อหาของสิ่งที่ต้องการวัดที่ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรม การให้คำนิยามจริง คำนิยามปฏิบัติการว่าปรากฏในงานหรือไม่ ซึ่งงานวิจัยได้ปฏิบัติทั้งหมดตามแบบมาตรฐานสากล โดยรายการข้อคำถามทุกข้อที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องสูงกว่า .70 ทุกรายการซึ่งถือว่ายอมรับได้ (Roebianto, Savitri, Sriyanto, & Syaiful, 2023) 3. ความถูกต้องพ้องกันไปด้วยกันได้ (Concurrent Validity) หมายถึงสิ่งที่สามารถไปด้วยกันได้เป็นอย่างดี พิจารณามาตรวัดโดยการสร้างมาตรวัดได้สร้างเป็นเรื่องสอดคล้องกันหรืออยู่ในกลุ่มเดียวกันและมีความสัมพันธ์กันสูงอันแสดงถึงความถูกต้องพ้องกันมา มาตรวัด (Racy, Morin, & Hagerty, 2022) 4. ความถูกต้องแตกต่าง (Differential Validity) พิจารณามาตรวัดแต่ละตัวแปรพบว่าแต่ละตัวแปรมีความสัมพันธ์ต่ำกว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอันแสดงถึงความถูกต้องด้านแตกต่าง (Marini, Westrick, Young, Shmueli, & Shaw, 2019) 5. ความถูกต้องผิวหน้า (Face Validity) เป็นเรื่องเกี่ยวกับความชัดเจนรายการข้อความที่ใช้ในการสร้างมาตรวัด ผู้ใดอ่านก็สามารถเข้าใจได้เป็นอย่างดี (Masuwai, Zulkifli, & Hamzah, 2024) 6. ความถูกต้องในการแปลง (Translation Validity) ในงานได้แปลงแนวคิดที่เป็นนามธรรมเป็นรายการที่จะใช้วัดให้เป็นรูปธรรมที่มีความถูกต้อง เมื่อแปลงข้อความแล้วนำรายการข้อความไปเก็บข้อมูล จากนั้นทำการลงรหัสและมีการให้น้ำหนักของแต่ละรายการอย่างถูกต้องโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ปัจจัย (Andersson, Granat, Brännström, & Sandgren, 2022) 7. ความถูกต้องเชิงบริบท (Nomological Validity) สร้างมาตรวัดสอดคล้องกับบริบทในเชิงองค์ความรู้หรือทฤษฎีของสิ่งที่ต้องการวัด ซึ่งค่าของมาตรวัดมีความสัมพันธ์กันสูงกับอีกตัวแปรหนึ่งในทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Lee, & Pan, 2021) 8. ความถูกต้องด้านการบรรจบ (Convergent Validity) ใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมีลักษณะเชิงเส้นตรง (Cheung, Thomas, Lau, & Wang, 2023) แสดงผลบรรจบที่ระดับปานกลาง และ 9. ความถูกต้องด้านการจำแนก (Discriminant Validity) พิจารณาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในแต่ละรายการข้อคำถามของทุกมาตรวัด ภาพรวมพบว่าอยู่ระดับปานกลางกล่าวคือ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานทุกรายการมีค่าห่างจากศูนย์พอสมควรแสดงถึงข้อคำถามมีอำนาจในการจำแนก (Ronkko, & Cho, 2020)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเข้าพื้นที่กรุงเทพมหานครตะวันออกที่อยู่ในความรับผิดชอบของกองบังคับการตำรวจนครบาล 4 ด้วยตนเองและผู้ช่วย 3 คน เดินทางภายในเนื้อที่ 693.98 ตารางกิโลเมตรใน 9 เขตของพื้นที่กรุงเทพตะวันออกเพื่อไปเก็บข้อมูลกับประชาชนในพื้นที่ช่วงวันเสาร์และอาทิตย์ของวันที่ 16-17 ธันวาคม และ 23-24 ธันวาคม พ.ศ.2566 กำหนดลงพื้นที่สนามใน ช่วงวันหยุดราชการเวลา 9.00-21.00 น. เป็นเวลา 4 วัน วางแผนเก็บข้อมูลได้เฉลี่ยวันละ 100-110 ราย แบ่งหน้าที่แยกกันเข้าพื้นที่เก็บข้อมูล โดยสถานที่เก็บข้อมูลประชาชนคือ 1. สถานีตำรวจที่สังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 4 จำนวน 8 แห่ง และ 2. พื้นที่ชุมชนที่มีการรวมกลุ่มของประชาชนภายใน 9 เขตในพื้นที่กรุงเทพตะวันออก เช่น ตลาดศูนย์การค้า เป็นต้น ทั้งนี้จำนวนประชาชนที่จะเก็บข้อมูลในแต่ละวันไม่ได้ยึดหลักตายตัวหากแต่สามารถยืดหยุ่นเพื่อความเหมาะสมได้ตามแต่สถานการณ์เวลานั้น การเก็บข้อมูลปฏิบัติโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยเริ่มแนะนำ

ตัวและรายละเอียดทั่วไปของงานวิจัย ทำการพูดคุยเบื้องต้น สังเกตพฤติ กรรมอากัปกิริยา และเมื่อเห็นว่ามีคุณสมบัติครบตามกำหนด (เป็นคนไทยอายุ 18 ปีขึ้นไป ที่พูดและฟังภาษาไทยรู้เรื่อง อ่านและเขียนภาษาไทยได้ มีสติสัมปชัญญะครบ) ประชาชนที่เป็นประชากรเป้าหมายมีใจสมัคร พร้อมและยินดีให้ข้อมูล ไม่ถูกบังคับบีบบังคับใจประการใด ผู้วิจัยและ/หรือผู้ช่วยจึงเริ่มแจกแบบสอบถาม รอยุ่ใกล้ ๆ บริเวณกรณีเกิดข้อซักถามจะได้ชี้แจง และรอรับแบบสอบถามกลับทันทีที่การให้ข้อมูลเสร็จสิ้น

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาข้อมูลได้แก่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง หาค่า Kolmogorov-Smirnov (K-S test) ตรวจสอบค่า e ว่าแจกแจงเป็นเช่นใด หาค่า Tolerance ตรวจสอบค่ายอมรับความต่าง หาค่า VIF (Variance Inflation Factors) ที่ต้องได้ค่าไม่เกิน 10 ตรวจสอบความเป็นเส้นตรงร่วมที่ตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์สูงเกิน .75 (Multicollinearity) ตรวจสอบ Tolerance ที่มีค่าไม่ต่ำกว่า .10 และ KMO ที่มีค่ามากกว่า .5 (Kaiser-Meyer-Olkin) เพื่อวัดความเหมาะสม สมของข้อมูล (Shrestha, 2022) นำเสนอข้อมูลผ่านการใช้ตารางและสถิติพรรณนาเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ส่วนการวิเคราะห์อิทธิพลตัวแปรอิสระทั้ง 4 ที่มีต่อการมีส่วนร่วมประชาชน (ตัวแปรตาม) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อ 2 ใช้เทคนิควิเคราะห์เส้นทาง (path analysis) ศึกษาอิทธิพลของตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่มีต่อตัวแปรตามว่ามีอิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และผลรวมหรือไม่อย่างไร

7. การแปลผลข้อมูล

การแปลผลจากข้อมูลดิบเชิงตัวเลขใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Window นำสู่กระบวนการตีความข้อมูลเพื่อให้ทราบว่าการวิจัยได้ข้อค้นพบอะไรบ้าง โดยหลักการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้ 1. หลักการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยทั่วไปเช่น การแปลผลได้ตาราง การใช้ภาษาที่อ่านให้เข้าใจง่ายและชัดเจน 2. หลักการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย เช่น การแปลผลค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง และแปลผลค่าความสัมพันธ์ของตัวแปร/ระหว่างตัวแปร 3. หลักการแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงสถิติอ้างอิง เช่น การแปลผลความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล อิทธิพลระหว่างตัวแปร เป็นต้น

ทั้งนี้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อถือได้ของมาตรวัดตัวแปร 4 ตัว อยู่ระหว่าง .723-.911 อยู่ในระดับดี โดยตัวแปรการจัดทำแผนปฏิบัติการพบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์มากที่สุด (.911) ส่วนร่วมกำหนดเป้าหมายกับตำรวจเป็นรายการที่มีค่าต่ำที่สุด (.864) ตัวแปรการเสนอแนะระเบียบตำรวจพบว่า ร่วมออกมติที่ประชุมคณะกรรมการมีค่าสัมประสิทธิ์มากที่สุด (.796) ส่วนร่วมเผยแพร่ประกาศกฎระเบียบ ข้อบังคับเป็นรายการที่มีค่าต่ำที่สุด (.723) ตัวแปรการตรวจสอบการทำงานพบว่าการตรวจดำเนินงานสืบสวนสอบสวนมีค่าสัมประสิทธิ์มากที่สุด (.864) ส่วนการตรวจดำเนินงานกิจการพิเศษเป็นรายการที่มีค่าต่ำที่สุด (.823) และตัวแปรการแสดงความความคิดเห็นพบว่าการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชนมีค่าสัมประสิทธิ์มากที่สุด (.877) ส่วนด้านการให้ข้อมูลเป็นรายการที่มีค่าต่ำที่สุด

สรุปผลการวิจัย

ผลที่ได้เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 สรุปได้ว่าสภาพทั่วไปของประชาชนไทยที่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่อาศัยในพื้นที่กรุงเทพมหานครตะวันออกส่วนใหญ่ (241 คน) เพศหญิง (ร้อยละ 59.50) อายุ 41-50 ปี (ร้อยละ 27.90) ระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 30.86) สถานภาพสมรส (ร้อยละ 57.77) อาชีพพนักงานเอกชน (ร้อยละ 33.58) ประสบการณ์ทำงาน 15-25 ปี (ร้อยละ 43.70) รายได้ต่อเดือน 25,001-

35,000 บาท (ร้อยละ 45.43) ประชาชนมากกว่าครึ่ง (224 คน) มีความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมกิจการ ดำรงระดับน้อย (ร้อยละ 55.30) ในที่นี้เรื่องการจัดทำแผนปฏิบัติงานประชาชนส่วนใหญ่ร่วมศึกษาปัญหา กับตำรวจมากที่สุด (ร้อยละ 68.64) และมีส่วนร่วมน้อยที่สุดกับการร่วมกำหนดแผน การติดตามประเมินผล (ร้อยละ 53.33) เรื่องการเสนอฎระเบียบตำรวจประชาชนส่วนใหญ่ร่วมออกหลักการและเหตุผลมากที่สุด (ร้อยละ 65.92) และไม่เคยมีส่วนร่วมกับการเผยแพร่ประกาศฎระเบียบ ข้อบังคับ (ร้อยละ 24.93) เรื่อง การตรวจสอบการทำงานประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมการตรวจด้านงานธุรการมากที่สุด (ร้อยละ 41.48) ตรงข้ามกับการตรวจด้านงานสืบสวนสอบสวนที่มีส่วนร่วมน้อยเป็นลำดับท้าย (ร้อยละ 24.19) และเรื่องการ แสดงความคิดเห็นประชาชนส่วนใหญ่ร่วมด้านการให้ข้อมูลมากเป็นลำดับแรก (ร้อยละ 38.76) ต่างกับด้าน การวางแผนร่วมกันที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมเลย (ร้อยละ 46.66) หาก แต่เมื่อลงรายละเอียดในแต่ละด้านพบว่าประชาชนส่วนใหญ่พึงพอใจด้านร่วมศึกษาปัญหาเกี่ยวกับตำรวจ ร่วมออกหลักการและเหตุผล ตรวจด้านงานธุรการ และมีส่วนร่วมด้านการให้ข้อมูล

ทั้งนี้การตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ก่อนดำเนินกิจกรรมต้องตรวจว่าละเมิดข้อสมมติที่กำกับ เทคนิควิธีหรือไม่เช่น การกระจายปกติตัวแปรเดียวหรือตัวแปรอิสระต้องไม่สัมพันธ์สูงเป็นต้น

ตารางที่ 2 ค่าความสัมพันธ์ทวิระหว่างตัวแปรและสถิติพรรณนาตัวแปรที่ใช้ศึกษา (N=405)

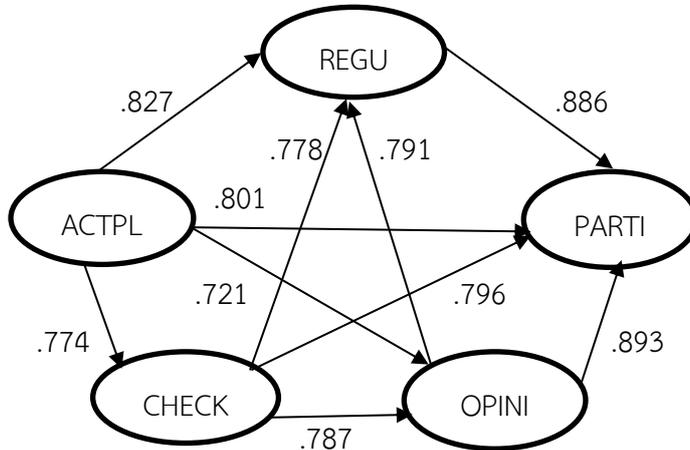
ตัวแปร	PARTI	ACTPL	REGUP	CHECK	OPINI
PARTI	1.00	0.57	0.41	0.37	0.43
ACTPL		1.00	0.56	0.19	0.68
REGUP			1.00	0.52	0.58
CHECK				1.00	0.33
OPINI					1.00
Tolerance	-	0.87	0.54	0.76	0.69
VIF	-	1.88	2.43	1.94	3.04
K-S Test	1.43	0.85	1.22	0.96	0.78
ค่าสูงสุด	3	5	5	5	5
ค่าเฉลี่ย	1.25	2.88	2.74	3.07	2.91
ค่าเบี่ยงเบนฯ	0.66	0.79	1.24	0.62	0.37
ค่าความเบ้	0.79	0.51	0.89	0.49	0.51
ค่าความโด่ง	1.31	0.84	-1.14	0.88	0.73

หมายเหตุ: ค่า Kaiser-Meyer Olkin = 0.77 / ค่าต่ำสุดทุกรายการ = 1 / F test = 1.944

จากตารางที่ 2 ตรวจสอบการละเมิดข้อสมมติโดยตรวจการกระจายปกติตัวแปรเดียว (Univariate Normality) ตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์สูง (Multicollinearity) พบว่ามีการกระจายปกติค่าที่ได้ทุกตัว ไม่เกิน .75 พิจารณา ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้ ค่าความโด่งและค่า K-S test พบว่าตัวแปร อิสระทุกตัวมีการกระจายปกติ และเมื่อทดสอบ linearity พบว่าตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์เชิง เส้นตรงกับการมีส่วนร่วมของประชาชน (F test = 1.914 มีนัยสำคัญทางสถิติ) ค่า VIF ปกติมีค่าไม่เกิน 10 Tolerance มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.10 และค่า KMO มีค่ามากกว่า 0.5 อยู่ในเกณฑ์ปกติไม่ละเมิดข้อสมมติแต่

อย่างไรก็ตาม จากนั้นผู้วิจัยจึงใช้เทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ร่วมกับค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐาน (standardized coefficients) ในสมการโครงสร้างการวิเคราะห์เมื่อแทนค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานลงในสมการโครงสร้าง จึงปรากฏเป็นแบบจำลองตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แบบจำลองหลังการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ

จากภาพที่ 1 แบบจำลองเมื่อวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพบว่ามีความสัมพันธ์ทั้งสิ้น 10 เส้นทางและทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์เชิงบวก โดยเส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร OPINI-PARTI มีค่ามากที่สุด (0.893) รองลงมาได้แก่ REGU-PARTI (0.886) ส่วนเส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีค่าต่ำสุดคือ (ACTPL-OPINI = 0.721) ในที่นี้ 1. ตัวแปร ACTPL มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลที่มีค่าอิทธิพลทางตรง 0.801 และมีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลทางอ้อมอีก 3 เส้นทาง 2. ตัวแปร REGU มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลที่มีค่าอิทธิพลทางตรง 0.886 แต่ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลทางอ้อม 3. ตัวแปร CHECK มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลที่มีค่าอิทธิพลทางตรง 0.796 และมีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลทางอ้อม 2 เส้นทาง และ 4. ตัวแปร OPINI มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลที่มีค่าอิทธิพลทางตรง 0.893 และมีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลทางอ้อมอีก 2 เส้นทาง

ตารางที่ 3 อิทธิพลทางตรง ทางอ้อมและผลรวมของตัวแปรที่มีต่อการมีส่วนร่วมประชาชน

อิทธิพลของตัวแปร	ความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล		
	ทางตรง	ทางอ้อม	ผลรวม
ACTPL; การจัดทำแผนปฏิบัติงาน	0.801	1.920	2.721
REGU; การเสนอกฎระเบียบฯ	0.886	-	0.886
CHECK; การตรวจสอบการทำงาน	0.796	1.392	2.188
OPINI; การแสดงความคิดเห็น	0.893	0.700	1.593

หมายเหตุ: (1) อิทธิพลทางอ้อม ACTPL; การจัดทำแผนปฏิบัติงานได้จาก $(0.827 \times 0.886) + (0.774 \times 0.787 \times 0.893) + (0.721 \times 0.893) = 1.920$ และอิทธิพลผลรวมได้จาก $0.801 + 1.920 = 2.721$ (2) อิทธิพลทางอ้อม CHECK; การตรวจสอบการทำงานได้จาก $(0.787 \times 0.893) + (0.778 \times 0.886) = 1.392$

และอิทธิพลผลรวมได้จาก $0.796 + 1.392 = 2.188$ และ (3) อิทธิพลทางอ้อม OPINI; การแสดงความคิดเห็นเห็นได้จาก $(0.791 \times 0.886) = 0.700$ และอิทธิพลผลรวมได้จาก $0.893 + 0.700 = 1.593$

จากตารางที่ 43 ผลการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลพบว่า การแสดงความคิดเห็นมีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุด (0.893) รองลงมาได้เรียงสองลำดับได้แก่ การเสนอกฎระเบียบข้อบังคับและการจัดทำแผนปฏิบัติงานตาม ลำดับ ส่วนการจัดทำแผนปฏิบัติงานมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุด (1.920) รองลงมาได้เรียงสองลำดับได้แก่ การตรวจสอบการทำงานและการแสดงความคิดเห็นตามลำดับ และการจัดทำแผนปฏิบัติงานมีอิทธิพลผลรวมต่อการมีส่วนร่วมประชาชนมากที่สุด (2.721) รองลงมาได้เรียงสองลำดับได้แก่ การตรวจสอบการทำงานและการแสดงความคิดเห็นตามลำดับ ทั้งนี้สามารถสรุปสาระได้ว่า การแสดงความคิดเห็นมีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุด ส่วนการจัดทำแผนปฏิบัติงานมีอิทธิพลทางอ้อมและผลรวมต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การที่การแสดงความคิดเห็นที่ประกอบด้วยด้านการให้ข้อมูล ด้านการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน ด้านการปรึกษาหารือ และด้านการวางแผนร่วมมือมีอิทธิพลทางตรงต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่จัดได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือจะไม่มีประชาธิปไตยหากปราศจากเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นซึ่งได้รับการรับรองไว้ในเอกสารความคุ้มครองระหว่างประเทศคือปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ค.ศ. 1948 ที่กำหนดให้ “บุคคลทุกคนมีสิทธิในอิสรภาพแห่งความคิดเห็นและการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงอิสรภาพในการที่จะถือเอาความเห็นโดยปราศจากการแทรกสอดและที่จะแสวงหา รับ และแจกจ่ายข่าวสารและความคิดเห็นไม่ว่าโดยวิธีใดและโดยไม่คำนึงถึงเขตแดน” (United Nations, 2015) การจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนต้องกระทำเท่าที่จำเป็น (Necessary) คำว่าจำเป็นสากลระหว่างประเทศ จะประเมินหรือให้คุณค่ากับคำว่าจำเป็นเป็นเงื่อนไขสองประการคือข้อจำกัดนั้นเป็นเรื่องเร่งด่วน (Pressing) หรือไม่หรือเป็นความจำเป็นอย่างแท้จริง (Substantial Need) เนื่องเพราะการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นสาระสำคัญของปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันเป็นการปกครองโดยประชาชนเพื่อประชาชน ซึ่งการรับฟังความคิดเห็นด้านการปรึกษาหารือที่เป็นตัวแปรประกอบอาจกระทำโดยผ่านการประชาสัมพันธ์ การอภิปรายสาธารณะ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การประชุมเชิงปฏิบัติการหรือการประชุมระดับตัวแทนของกลุ่มบุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่วนด้านการวางแผนร่วมเป็นการปฏิบัติร่วมระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ แยกแยะเพื่อได้มาซึ่งข้อมูลที่ตกลงร่วมกันสองฝ่าย ด้านการปรึกษาหารือเป็นการแสดงออกของฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจในฐานะผู้ถืออำนาจรัฐกับประชาชนที่ร่วมกันพูดคุยเจรจาหาแนวทางร่วมกัน เป็นวิธีหนึ่งของการมองอนาคต วิธีการนี้ขอความเห็นจากชุมชนในวงกว้างเพื่อพัฒนามุมมองในเรื่องอนาคตที่คาดหวัง อนาคตที่เป็นไปได้และอนาคตที่คาดในระยะยาว (Choi, & Wong, 2023)

การที่การจัดทำแผนปฏิบัติงานที่ประกอบด้วยร่วมศึกษาปัญหากับตำรวจ ร่วมกำหนดเป้าหมายกับตำรวจ ร่วมประชุมวางแผนปฏิบัติงานและร่วมกำหนดแผนการติดตามประเมินผลที่มีอิทธิพลทั้งทางอ้อมและผลรวมต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นอธิบายดังนี้

การร่วมศึกษาปัญหาเกี่ยวกับตำรวจเป็นจุดเริ่มของการจัดทำแผนปฏิบัติงานระหว่างเจ้าหน้าตำรวจกับประชาชนโดยเป็นการประเมินการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างยั่งยืนในการเตรียมการจัดทำแผนร่วมกัน การศึกษาปัญหาร่วมกันส่งเสริมให้ทั้งสองฝ่ายเกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน (Ambrose, & Siddiki, 2023) เฉกเช่นโครงการ RTP Cyber Village ที่เป็นนโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ให้สถานีตำรวจบริหารจัดการโดยใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เข้ามาช่วยในการทำงานตามหลักการของแนวคิดตำรวจผู้รับใช้ชุมชนที่เป็นนวัตกรรมด้านการบริหารจัดการและวิธีปฏิบัติงานการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรม โดยสร้างความไว้วางใจ สร้างประสบการณ์ สร้างการรับรู้ สร้างความเชื่อให้ประชาชนเห็นและเชื่อใจ จึงสามารถสร้างความร่วมมือกับประชาชนในฐานะหุ้นส่วน (Partnership) ในการร่วมดำเนินกิจกรรมกับตำรวจได้อย่างยั่งยืน (ฉัตรนารี ทองเรืองวงศ์ และศิพร โกวิท, 2565)

การร่วมกำหนดเป้าหมายเป็นประเด็นสำคัญของการจัดทำแผนปฏิบัติงานเนื่องจากบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมกำหนดนโยบายเป็นการแสดงออกถึงการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจบริหารงานตรงตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ที่บัญญัติให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการบริหารราชการของสถานีตำรวจตั้งแต่ร่วมรับรู้ไปสู่ร่วมประเมินผลการดำเนินงานด้านต่างๆ ของสถานีตำรวจ ประเด็นการร่วมกำหนดเป้าหมายกับตำรวจนั้น งานวิจัยของกันตินันท์ สงครามยศ และศุภวัฒน์ วรงค์วน (2563) ระบุไว้ว่า กต.ตร. ต้องมีบทบาทในการกำหนดนโยบายของสถานีตำรวจในพื้นที่ของตนตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกิจการตำรวจอย่างแท้จริง โดย กต.ตร. จะเป็นเครื่องมือในการชี้วัดความสำเร็จหรือการปรับปรุงองค์กรตำรวจเพื่อประชาชนในอนาคตต่อไป

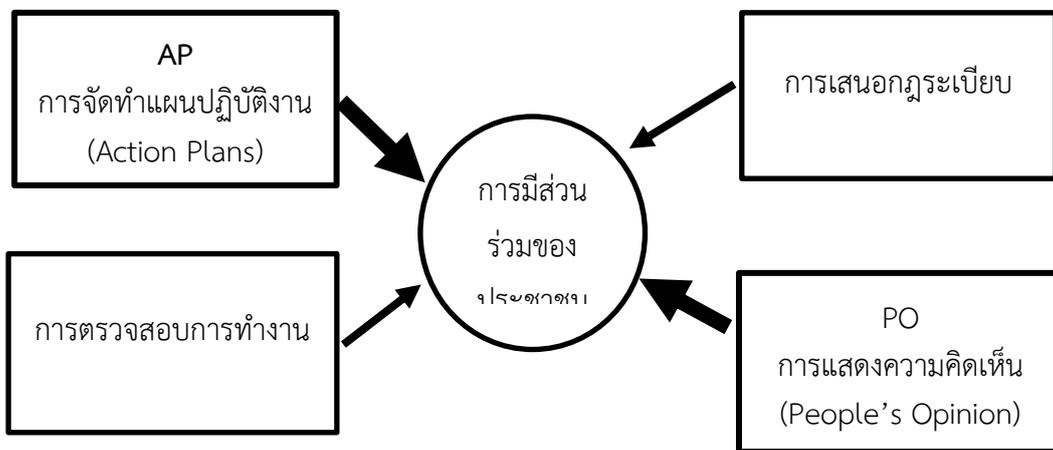
การร่วมประชุมวางแผนปฏิบัติงานที่เป็นหนึ่งประเด็นของการจัดทำแผนปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการบริหารงานตำรวจด้านการร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจกับประชาชนในการคิดไตร่ตรองปรึกษาหารือเพื่อหาข้อสรุปของแผนการปฏิบัติในเรื่องทำนองนี้ ปกาศิต เจริมรอด (2563) ชี้ให้เห็นว่าภาคประชาชนควรเรียนรู้ในการป้องกันตัวเองจากเหตุอาชญากรรมและควรให้ความร่วมมือในการประชุมวางแผน ผู้นำชุมชนควรเป็นสื่อกลางในการสื่อสารกับประชาชนและนำผลการดำเนินงานไปประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง และควรทำหน้าที่ประสานงานให้แก่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในการจัดกิจกรรมป้องกันอาชญากรรมร่วมกับประชาชน ซึ่งการร่วมประชุมวางแผนเป็นการดำเนินงานลักษณะของการประชุมเพื่อปรึกษาหารือ รับฟังความคิดเห็นตัวแทนจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีการรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกภาคส่วน มีการนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาแจ้งในที่ประชุมเพื่อรับทราบปัญหาและแก้ไขปัญหาหารือร่วมกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ขจรศักดิ์ วิเศษสิงห์ และชาญเดช เจริญวิริยะกุล, 2564) เป็นหนึ่งในขั้นตอนสำคัญที่ส่งผลทั้งทางอ้อมและผลรวมต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนตามข้อค้นพบในงาน

การร่วมกำหนดแผนการติดตามประเมินผลเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการจัดทำแผน ปฏิบัติงาน เป็นวิธีการตรวจสอบผลการปฏิบัติว่าสำเร็จหรือไม่อย่างไร ประเด็นนี้ประชาชนบางส่วนอาจมองว่าเป็นงานในหน้าที่ของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องเท่านั้นที่เป็นผู้ดำเนินการ อีกทั้งยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการตรวจสอบและประเมินผลจึงมักไม่เข้าร่วมในกิจกรรมนี้มากนัก (วิมล นามป้อง และวิจิตรา ศรีสอน, 2560) อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่ตำรวจควรให้ความสำคัญกับภาคประชาชนที่เป็นคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจโดยรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะและประเมินผล ซึ่งไม่ควรคิดว่าการปฏิบัติงานนั้นเป็นเพียงภาระหน้าที่หรือเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติที่ได้วางระบบการบริหารงานตำรวจโดยกำหนดให้มีคณะกรรมการตำรวจแห่งชาติ (ขจรศักดิ์ วิเศษสิงห์ และชาญเดช เจริญวิริยะกุล 2564) รวมถึงเป็นรูปแบบการเข้ามามีบทบาทของประชาชนตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

หากแต่จำต้องให้ความสำคัญกับประเด็นนี้เนื่องเพราะเป็นหนึ่งในปัจจัยของการจัดทำแผนปฏิบัติงานที่มีอิทธิพลทั้งทางอ้อมและผลรวมต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนตามข้อค้นพบในงานวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

บทบาทในการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจการหรือการบริหารงานตำรวจตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มี 4 ด้านได้แก่ ร่วมการจัดทำแผนปฏิบัติงาน ร่วมการเสนอแนะระเบียบ ร่วมการตรวจสอบการทำงาน และร่วมการแสดงความคิดเห็น จากข้อค้นพบที่ได้ในงานทำให้ทราบถึงความสำคัญของการจัดทำแผน ปฏิบัติงาน (Action Plans) และการแสดงความคิดเห็น (People's Opinion) ที่มีอิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และผลรวมต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่นนี้ นำไปสู่องค์ความรู้ใหม่ที่ในที่นี้ให้ชื่อว่าหลัก APPO (แอป-โป)

ภาพที่ 2 แนวทางปฏิบัติของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานตำรวจ

จากภาพที่ 3 แสดงหลัก APPO ที่ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานตำรวจ แนวปฏิบัติคือให้ประชาชนมุ่งเน้นเข้าร่วมการจัดทำแผนปฏิบัติงาน (AP) และการแสดงความคิดเห็น (PO) (ตามความเข้มของกรอบและลูกศร) ในกิจการหรือการบริหารงานสถานีตำรวจ หากแต่บทบาทการเข้ามามีส่วนร่วมด้านการเสนอแนะระเบียบ และการตรวจสอบการทำงานก็ปฏิบัติแยกเช่นเคยไม่อาจละเลยได้เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

การบริหารงานสถานีตำรวจจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมกับการทำงานของตำรวจตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการแสดงความคิดเห็นโดยปราศจากการครอบงำชักใยอยู่เบื้องหลัง รวมถึงตลอดถึงมอบบทบาทให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้านการจัดทำแผนการปฏิบัติงาน เช่น ให้ประชาชนเข้าร่วมเป็น กต.ตร.สน. หรือให้ประชาชนร่วมศึกษาปัญหาเกี่ยวกับตำรวจ ร่วมกำหนดเป้าหมายกับตำรวจ ร่วมประชุมวางแผนปฏิบัติงาน และ

ร่วมกำหนดแผนการติดตามประเมินผล เนื่องจากประเด็นการแสดงความคิดเห็นกับการจัดทำแผนปฏิบัติงานทั้งสองด้านนี้ต่างมีอิทธิพลทั้งทางตรง ทางอ้อม และผลรวมมากที่สุดต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนตามข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาตัวแปรอื่นที่ไม่ปรากฏในงานนี้เชิงเปรียบเทียบตรวจสอบว่ามีอิทธิพลมากหรือน้อยหรือมีอิทธิพลทางตรง ทางอ้อมและผลรวมเช่นใดต่อการมีส่วนร่วมประชาชน
2. ควรศึกษาต่างพื้นที่ทำการวิจัยหรือใช้แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบอื่นเพื่อตรวจสอบข้อค้นพบที่ได้ว่าคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันเช่นใด
3. ควรศึกษาในบริบทที่กว้าง ใช้แนวทางเชิงคุณภาพเป็นตัวขับเคลื่อนมุ่งค้นหาองค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กันตินันท์ สงครามยศ และศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวุธ. (2563). การดำเนินการของคณะกรรมการ การตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจสถานีตำรวจภูธรกระนวน จังหวัดขอนแก่น. *วารสารการพัฒนารการเรียนรู้สมัยใหม่*. 5(6): 62-76.
- กมลภพ ยอดบ่อพลับ พิงรัก ริยะชั้น และนนทชา ชัยทวิชานันท์. (2563). มาตรการป้องกันปัญหาอาชญากรรมอย่างมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก. *วารสารราชภัฏเพชรบูรณ์สาร*. 22(1): 87-97.
- กรุงเทพมหานคร. (2567 ก). *กลุ่มกรุงเทพตะวันออก*. สืบค้น 10 มกราคม 2567 จาก https://data.bangkok.go.th/organization/about/bangkok_east.
- กรุงเทพมหานคร. (2567 ข). *สถิติจำนวนผู้มีสิทธิการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในวันอาทิตย์ที่ 22 พฤษภาคม 2565*. สืบค้น 10 มกราคม 2567 จาก <https://office2.bangkok.go.th/ard/wp-content/uploads/2022/07/ผลการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครปี2565-.pdf>.
- ขจรศักดิ์ วิเศษสิงห์ และชาญเดช เจริญวิริยะกุล. (2564). ผลการปฏิบัติงานและปัญหาของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจของสถานีตำรวจภูธรในจังหวัดนครปฐม. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*. 26(2): 12-23.
- ฉัตรนารี ทองเรืองวงศ์ และศิพร โกวิท. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนกับตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในการป้องกันอาชญากรรมในพื้นที่ตำบลสวนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*. 12(2): 349-360.
- ณัฐนิชา วัชระ. (2565). บทบาทอาสาสมัครตำรวจบ้านในกระบวนการยุติธรรมชุมชน. *วารสารอาชญาวิทยาและสังคมศาสตร์*. 4(2): 56-80.
- ณัฐวิวัฒน์ ราชแก้ว. (2566). ตำรวจผู้รับใช้ชุมชน: นวัตกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมอย่างยั่งยืน. *วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน*. 1(2): 346-361.
- ปกาศิต เจริมรอด. (2563). การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมของประชาชนในชุมชนเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิชาการอยุธยาศึกษา*. 12(1): 1-12.

- พลอยตะวัน สุภาพงษ์ และกรเอก กาญจนานโภคิน. (2564). การจัดการภัยจากอาชญากรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรเมืองปราจีนบุรี อำเภอเมืองปราจีนบุรี จังหวัดปราจีนบุรี. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 4(2): 650-665.
- ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน ท้องถิ่นและองค์กรมีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ พ.ศ.2551. (2551). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 125 ตอนพิเศษ 45 ง: 13-50.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก: 1-94.
- วิมล นามป้อม และวิจิตรา ศรีสอน. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการตำรวจชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ของสถานีตำรวจภูธรนาดีนตำ อำเภอเมือง จังหวัดเลย. *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*. 12(40): 53-64.
- วรารณณ์ ผองสง่า และประภาศรี ฉายศรี. (2563). บทบาทและหน้าที่ของตำรวจชุมชนสัมพันธ์กรณีศึกษาสถานีตำรวจนครบาลสามเสน. *วารสารอาชญากรรมและความปลอดภัย*. 2(1): 25-33.
- สิทธิพงษ์ ศรีเลอจันทร์. (2561). บทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการป้องกันอาชญากรรมชุมชน. *วารสารวิชาการอาชญาวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์*. 4(1): 58-76.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2566). *แผนปฏิบัติการราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตำรวจ.
- Abas, A., Arifin, K., Ali, M.A.M., & Khairil, M. (2023). A systematic literature review on public participation in decision-making for local authority planning: A decade of progress and challenges. *Environmental Development*, 46.
- Ambrose, G., & Siddiki, S. (2023). Assessing Drivers of Sustained Engagement in Collaborative Governance Arrangements. *Journal of Public Administration Research and Theory*. Retrieved February 2, 2024 from <https://doi.org/10.1093/jopart/muae005>
- Andersson, S., Granat, L., Brännström, M., & Sandgren, A. (2022). Translation, Cultural Adaptation, and Content Validation of the Palliative Care Self-Efficacy Scale for Use in the Swedish Context. *Int J Environ Res Public Health*, 19(3), 11-43.
- Archbold, C.A. (2021). Police Accountability in the USA: Gaining Traction or Spinning Wheels?. *Journal of Policy and Practice*. 15(3): 1665–1683.
- Chen, C. (2024). Assessment of Test Validity in the Context of the Duolingo English Test. *Open Journal of Modern Linguistics*. 14: 1-7.
- Cheung, G.W., Thomas, H.C., Lau, R.S., & Wang, L.C. (2023). Reporting reliability, convergent and discriminant validity with structural equation modeling: A review and best-practice recommendations. *Asia Pacific Journal of Management*. DOI:10.1007/s10490-023-09871-
- Choi, T.H., & Wong, Y.L. (2023). Does public consultation affect policy formulation? Negotiation strategies between the administration and citizens. *Journal of Education Policy*.
- Cronbach, L.J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*.

- Edwards, T., Sharpe, T.L., Sibblis, C., & McPolland, M.J. (2023). Civilian perceptions of police: A thematic analysis of non-physical encounters with law enforcement. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*. 27: 535-544.
- Erwin, W. (1976). *Participation Management: Concept Theory and Implementation*. Atlanta G.: Georgia State University.
- Foroughi, M., Anderade, B., & Roders, A.P. (2023). Dataset on the literature on public participation and consensus building: Bibliography and meta-analysis of selected studies. *Data in Brief*. 49: 1-6.
- Katz, G.L. (2022). A guide to more effective police-community relations through media, personal engagement, collaborative events. *US-China Law Review*. 19(8): 344-354.
- Lee, H., & Pan, Y. (2021). Evaluation of the Nomological Validity of Cognitive, Emotional, and Behavioral Factors for the Measurement of Developer Experience. *Appl. Sci.*, 11(17).
- Marini, J.P., Westrick, P.A., Young, L., Shmueli, D., & Shaw, J.E. (2019). *Differential Validity and Prediction of the SAT*. Retrieved May 12, 2024 from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED25.pdf>
- Mathura, M. (2022). Exploring Citizens Perception of the Police Role and Function in a Post-Colonial Nation. *Social Science*. 11(10): 465.
- Masuwai, A., Zulkifli, H., & Hamzah, M.L. (2024). Evaluation of content validity and face validity of secondary school Islamic education teacher self-assessment instrument. *Cogent Education*, 11(1).
- Modise, J.M. (2024). Increasing Community Involvement in Law Enforcement Through Procedural Justice to Improve Ties with The Community. *Advances in Social Sciences and Management*. 2(1): 50-75.
- Racy, F., Morin, A., & Hagerty, J. (2022). Concurrent Validity and Reliability of Representative Inner Speech Questionnaires. *Psychological Reports*, 127(3), 56-69.
- Roebianto, A., Savitri, L., Sriyanto, A.S., & Syaiful, L.A. (2023). Content validity: Definition and procedure of content validation in psychological research. *TPM-Testing*. 30(1): 5-18.
- Ronkko, M., & Cho, E. (2020). An Updated Guideline for Assessing Discriminant Validity. *Organizational Research Methods*, 25(1), 4-15.
- Schuler, J., Anderson, B., & Kusshauer, A. (2023). Test-Retest Reliability in Metric Conjoint Experiments: A New Workflow to Evaluate Confidence in Model Results. *Entrepreneurship Theory and Practice*. 48(2): 42-57.
- Shrestha, N. (2022). Factor Analysis as a Tool for Survey Analysis. *American Journal of Applied Mathematics and Statistics*. 9(1): 4-11.
- Sun, C., Liu, J., & Chen, Y. (2023). Impact of empowerment on public participation awareness in community renewal projects: mediating role of trust and community identity. *Journal of Asian Architecture and Building Engineering*. 1-14.

วารสารเมธีวิจัย Savant Journal of Social Sciences

ปีที่ 1 ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม 2567

Volume 1 Number 4 July - August 2024

United Nations. (2015). *Universal Declaration of Human Rights, 1948*. Retrieved January 16, 2024 from https://www.un.org/en/udhrbook/pdf/udhr_booklet_en_web.pdf

U.S. Department of Health and Human Services. (2022). *The Belmont Report: Ethical Principles and Guidelines for the Protection of Human Subjects of Research*. Retrieved January 16, 2024 from <https://www.hhs.gov/ohrp/regulations-and-policy/belmont-report/index.html>

World Health Organization. (2024). *Citizen engagement in evidence-informed policy-making: A guide to mini-publics*. Geneva: World Health Organization.

Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.

แนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน กรณีศึกษา พิพิธภัณฑ์บ้านเชียงเหียน
ตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
Sustainable Conservation Guidelines for Antiquities Case Study of Kiang
Hien Village Museum, Khwao Sub - district, Mueang District,
Maha Sarakham Province

วิลาสินี ภาวะพจน์¹ พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์² จำรัสลักษณ์ เจริญแสน³ สัจจวรรณท์ พวงศรีเคน⁴
อรทัย พงษ์แก้ว⁵ และ รพีพร ธงทอง⁶

Wirasinee Phawapoj¹ Pongsawut Rachjun² Jumrusluk Charoensaen³
Satchawan Phuangsriken⁴ Orathai Pongkaew⁵ and Rapeeporn Thongtong⁶

^{1,2}คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

^{1,2}Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University

^{3,4,5} คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

^{3,4,5} Faculty of Nursing , Roi Et Rajabhat University

⁶คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

⁶Faculty of Political Science, The Eastern University of Management and Technology

Corresponding Author Email : Seat007@outlook.com

Received 20/04/2024 | Revised 06/05/2024 | Accepted 07/05/2024

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาแนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน กรณีศึกษา พิพิธภัณฑ์บ้านเชียงเหียน ตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 2. เสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน กรณีศึกษา พิพิธภัณฑ์บ้านเชียงเหียน ตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม โดยวิธีการวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ผ่านการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมาย 6 กลุ่ม ประกอบด้วย 1. เจ้าของพิพิธภัณฑ์ 2. ผู้ใหญ่บ้าน 3. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 4. คณะกรรมการหมู่บ้าน 5. ประชาชน และ 6. ปราชญ์ชาวบ้าน ผลการศึกษาประเด็น แนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน พบว่า การลงทะเบียนของโบราณวัตถุในพิพิธภัณฑ์นั้นไม่ได้ลงทะเบียนเนื่องจากพิพิธภัณฑ์นั้นเป็นพิพิธภัณฑ์แบบปิด และการค้นพบนั้นเป็นการค้นพบด้วยตนเองและค้นพบในพื้นที่ส่วนบุคคล การเปิดพิพิธภัณฑ์และสถานที่ของพิพิธภัณฑ์เป็นที่ส่วนบุคคลไม่ใช่ของรัฐ จึงทำให้เข้าใจได้ว่าของที่ค้นพบทุกชิ้นนอกเหนือจากสมบัติของชาติ 9 อย่างนั้น เป็นสมบัติส่วนบุคคล และในพิพิธภัณฑ์ไม่ได้เก็บแค่โบราณวัตถุเพียงอย่างเดียวแต่เก็บรักษาวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ที่สืบทอดกันรุ่นต่อรุ่น เช่น ผ้าผวด ฮ่อง หม้อ ไห ฯลฯ

คำสำคัญ: แนวทาง; การอนุรักษ์; โบราณวัตถุ

Abstract

The objectives of this research are: 1. To study the guideline for sustainable conservation of antiquities, a case study of Ban Kiang Hien Museum, Khwaw Sub - district, Mueang District, Maha Sarakham Province. 2. To suggest guidelines for sustainable conservation of antiquities. This research was analyzed through qualitative research by interview method. in depth from the sample group Which consisted of 6 target groups, consisting of 1. Museum owner 2. Village headman 3. Assistant village headman 4. Village committee 5. People and 6. Village scholars. The result of the study of the issue of conservation of antiquities to be sustainable found that the registration of antiquities. In the museum it is not registered. Since the museum is a closed museum And discovery is self-discovery and discovery in personal space. The opening of museums and their premises is private, not state. Therefore, it is understood that every discovered item apart from the 9 national treasures is a personal property. And in the museum, not only the artifacts are kept, but the culture is preserved. and various traditions that have been handed down from generation to generation, such as Pha Phaed, Gong, Mo, Hi, etc.

Keywords: Guidelines; Conservation; Antiquities

บทนำ

โบราณวัตถุเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ประเภทหนึ่งที่สามารถบอกความเป็นมาของกลุ่มชน หมู่บ้าน เมือง และประเทศชาติ นับตั้งแต่อดีตกาลต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันได้เป็นหน้าที่ของชนรุ่นปัจจุบันที่จะต้องอนุรักษ์ทรัพยากรวัฒนธรรมประเภทนี้ไว้ และใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าวิชาการอนุรักษ์นั้น เป็นศาสตร์อย่างหนึ่งที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับวิชาโบราณคดีกรรมศิลปกรรม นิยามคำว่า “การอนุรักษ์” หมายความว่า “การดูแลรักษาเพื่อคงคุณค่าไว้ และให้หมายรวมถึง การป้องกัน การรักษา การสงวน การปฏิสังขรณ์และการบูรณะด้วย” กรรมศิลปกรรมเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบการอนุรักษ์ โบราณสถาน และโบราณวัตถุ การซ่อมบูรณะ หรือสงวนรักษานั้นจะต้องกระทำอย่างระมัดระวัง มิให้เสียหายไปกว่าเดิม เพื่อรักษาคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ศิลปกรรมและโบราณวัตถุของสิ่งนั้น กรรมศิลปกรรมนั้นได้วางระเบียบปฏิบัติหลายประการว่าด้วยการอนุรักษ์สมบัติวัฒนธรรมแต่ละข้อล้วนแต่นำเรื่องการรักษาให้คงคุณค่าของเดิมให้ปรากฏเด่นชัดมากที่สุด (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2535 : ระบบออนไลน์)

พิพิธภัณฑสถานบ้านเชียงเขียนเปิดตัวอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2541 ก่อตั้งโดยอาจารย์สันติภาพ คำสะอาด บอกเล่าความเป็นมาของพิพิธภัณฑสถานพร้อมไปกับการอ้างอิงบันทึกที่ ท่านได้บันทึกไว้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นและตั้งใจจริงต่องานพิพิธภัณฑสถานในตอนหนึ่งของบันทึกกว่า 400 เล่มทิ้งไว้ให้ลูกหลานได้เข้าใจในปณิธานของตนเอง พิพิธภัณฑสถานบ้านเชียงเขียน ฟังแต่ชื่อบ้านก็เป็นชื่อเมืองโบราณมาแต่สมัยขอมเรื่องอำนาจตั้งแต่สมัยพระเจ้าไชยวรมันที่ 7 เจริญที่สุดในสมัยขอม ชื่อ "เชียงเขียน" นี้ก็คือชื่อเจ้าเมืองในวรรณกรรมอีสานเรื่อง "ผาแดงนางไอ่" บ่งบอกชื่อบ้าน

เชียงใหม่อย่างเด่นชัดว่าเป็นชื่อเจ้าเมืองเชียงใหม่โบราณในเมื่อผมเป็นผู้หนึ่งที่เกิดมาในบ้านนี้เกิดมีความสนใจเรื่องโบราณวัตถุอย่างล้นพ้นจึงสะสมสิ่งละอันพันละน้อย ซึ่งเป็นสิ่งประดิษฐ์คิดขึ้นจากฝีมือคนอีสาน เรามุ่งตั้งวัตถุประสงค์ เครื่องใช้ เครื่องมือ สิ่งจักสาน เครื่องมือการหาปลา เครื่องมือการทำนา ฯลฯ นำมารวบรวมไว้โดยเอาบ้านเป็นที่จัดแสดงสะสมมาตั้งแต่เรียนหนังสือชั้น ป.2 จนถึงปัจจุบันรวมแล้วใช้เวลาสะสมประมาณเกือบ 50 ปี เพียงแต่รอคอยการจัดสถานที่ที่มั่นคงถาวร ซึ่งมีรายการแสดงให้ท่านผู้ชมชมไม่ต่ำกว่าหมื่นชิ้น แม้จะมีอุปสรรคทางด้านครอบครัว ซึ่งเป็นที่หนักใจแก่ลูก เมีย แต่ผมก็ไม่ลดละที่จะเดินทางต่อไปไม่หยุดยั้ง เพื่อเป็นแนวทางศึกษาแก่กุลบุตร กุลธิดา นักเรียน นักศึกษา นิสิต ตลอดจนท่านผู้สนใจทั่วประเทศ ได้มีโอกาสเข้าชมพิพิธภัณฑ์ บ้านเชียงใหม่แห่งนี้ แห่งเดียวในประเทศไทย ตัวอาคารทำมูฉากประกอบด้วย "อาคารบุญหมั่น" ซึ่งชั้นบนจัดแสดงของเก่า ภูมิปัญญาอีสาน ประวัติศาสตร์หมู่บ้านเชียงใหม่ ทะเลสาบเขา วัว ควาย เป็นต้น ด้านล่างเป็นห้องแสดงงานศิลปะ "boonman contemporary art gallery" จัดแสดงงานศิลปะหลากหลายแขนง โดยมีงานของอาจารย์สันติภาพ คำสะอาด เป็นหลัก และจะหมุนเวียนกับหลากหลายศิลปิน นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจเป็นเวทีแสดงงานศิลปะของชุมชน และ "หอระกาเดือน" สถานที่แสดงแหล่งท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ชุมชน ดินแดนอันรุ่งรวยด้วยวัฒนธรรม และมีแต่ความสงบร่มเย็น (พิพิธภัณฑ์บ้านเชียงใหม่, 2561: ระบบออนไลน์)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “แนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุ ภูมิศึกษา พิพิธภัณฑ์บ้านเชียงใหม่ ตำบลเขวาสาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม” ในการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางและการอนุรักษ์โบราณวัตถุ ให้ยังคงอยู่และทำให้เผยแพร่วัฒนธรรมความเป็นอยู่ของคนในอดีตให้มีความยั่งยืน และการคงรูปร่างของโบราณวัตถุอันให้คงอยู่ได้นานเท่าที่จะนานได้เพื่อนำให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้และศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราวจากในอดีต

วัตถุประสงค์

การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์การศึกษาไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาแนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน ภูมิศึกษา พิพิธภัณฑ์บ้านเชียงใหม่ ตำบลเขวาสาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
2. การเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน ภูมิศึกษา พิพิธภัณฑ์บ้านเชียงใหม่ ตำบลเขวาสาน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

วิธีการศึกษา

1. ขอบเขตด้านประชากร

งานวิจัยนี้ มุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย บทความ และเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 20 คน ประกอบด้วย 1) เจ้าของพิพิธภัณฑ์ จำนวน 1 คน 2) ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 คน 3) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 4 คน 4) คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 6 คน 5) ประชาชน จำนวน 5 คน และ 6) ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 2 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย บทความและเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 20 คน ประกอบด้วย 1) เจ้าของพิพิธภัณฑ์ จำนวน 1 คน 2) ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 คน 3) ผู้ช่วย

ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 4 คน 4) คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 6 คน 5) ประชาชน จำนวน 5 คน และ 6) ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน กรณีศึกษา พิพิธภัณฑ์บ้านเชียงเหียนตำบลเขวาสี อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม” ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) โดยมีกรอบวิเคราะห์ตามประเด็นที่จะทำการศึกษา ซึ่งอยู่ภายใต้ประเด็นการศึกษา ดังนี้คือ

3.1 ประเด็นแนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน

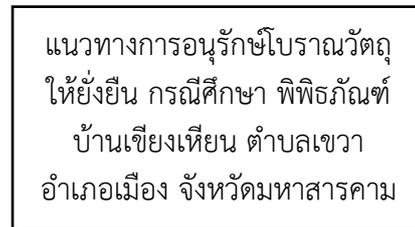
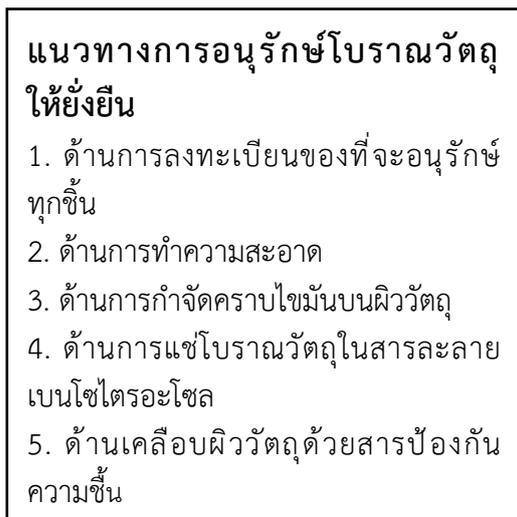
3.2 ประเด็นแนวทางการเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน

4. กรอบการวิเคราะห์การวิจัย

กรอบการวิเคราะห์การวิจัยเรื่อง “แนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน กรณีศึกษา พิพิธภัณฑ์บ้านเชียงเหียนตำบลเขวาสี อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม” ผู้วิจัยจึงใช้กรอบการวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพในการบริหารจัดการ โดยเขียนให้เป็นแผนภาพ ดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์แยกแยะเป็นประเด็นต่าง ๆ โดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการศึกษา และตามกรอบแนวคิดเพื่อทำให้สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่รวบรวมประเด็นได้อย่างมีระบบ

ผลการศึกษา

1. แนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน กรณีศึกษา พิพิธภัณฑ์บ้านเชียงเหียนตำบลเขวาสี อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม

แนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน กรณีศึกษา พิพิธภัณฑ์บ้านเชียงเหียน ตำบลเขวาสี อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม มีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้คือ

ประเด็นแนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน “ด้านการลงทะเบียนของที่จะอนุรักษ์ ทุกชิ้น” พบว่า การลงทะเบียนของโบราณวัตถุในพิพิธภัณฑ์นั้นไม่ได้ลงทะเบียน เนื่องจาก พิพิธภัณฑ์นั้นเป็นพิพิธภัณฑ์แบบปิด และการค้นพบนั้นเป็นการค้นพบด้วยตนเองและค้นพบ ในพื้นที่ส่วนบุคคล และการเปิดพิพิธภัณฑ์และสถานที่ของพิพิธภัณฑ์เป็นส่วนบุคคลไม่ใช่ของรัฐ จึงทำให้เข้าใจได้ว่า ของที่ค้นพบทุกชิ้น นอกจากสมบัติของชาติ 9 อย่าง เป็นสมบัติส่วนบุคคลและในพิพิธภัณฑ์ไม่ได้เก็บ แควโบราณวัตถุแต่เก็บวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ที่สืบทอดกันรุ่นต่อรุ่นไม่ว่าจะเป็น ผ้าผวด ฆ้อง หม้อ ไห ฯลฯ

ประเด็นแนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน “ด้านการทำความสะอาด” พบว่า การทำความสะอาดไม่ว่าจะเป็นการทำความสะอาดวัตถุโบราณหรือบริเวณ พื้นที่ของพิพิธภัณฑ์นั้น เนื่องจากเจ้าของพิพิธภัณฑ์มีงานประจำอยู่แล้ว และเจ้าของพิพิธภัณฑ์ไม่ได้เป็นผู้ ก่อตั้งพิพิธภัณฑ์จึงทำให้ไม่ความรู้ในเรื่องของการทำความสะอาดโบราณวัตถุแต่ละชิ้นมากนัก จึงทำให้มีการจ้างผู้เชี่ยวชาญหรือชำนาญในการทำความสะอาดโบราณวัตถุทุกชิ้นที่มีอยู่ในพิพิธภัณฑ์ และในส่วนของระยะเวลาในการทำความสะอาดนั้น ขึ้นอยู่กับว่าเจ้าของพิพิธภัณฑ์ มีปัจจัยมากน้อยแค่ไหนในแต่ละเดือนเพราะพิพิธภัณฑ์เป็นพิพิธภัณฑ์แบบปิด และไม่มีเงินทุนในการบริหารมากนัก เงินที่บริหารอยู่ตอนนี้คือเงินส่วนตัวที่ทำงานได้ของเจ้าของพิพิธภัณฑ์

ประเด็นแนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน “ด้านการขจัดคราบไขมันเป็นผิววัตถุ” พบว่า การขจัดคราบไขมันวัตถุนั้นต้องมีความเชี่ยวชาญในงานมากและการดูแลรักษา ยากเกินกว่าบุคคลทั่วไปคงยากที่จะเข้าในงานนี้ซึ่งนั้นเป็นอีกเหตุผลที่ทำให้เจ้าของพิพิธภัณฑ์ว่าจ้าง บุคคลภายนอกหรือบุคคลที่เชี่ยวชาญในการทำความสะอาดในด้านต่าง ๆ มาทำความสะอาดวัตถุ โบราณ เจ้าของพิพิธภัณฑ์เลยไม่มีความรู้ ความสามารถในเรื่องนี้มากนักจึงได้จ้างบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ แทน และระยะเวลาในการทำนั้นก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยในเดือนนั้น ๆ ของเจ้าของ พิพิธภัณฑ์อีกด้วย เนื่องจากพิพิธภัณฑ์เป็นแบบปิดแล้วยังไม่มีเงินทุนในการสนับสนุนเรื่องต่าง ๆ อีกด้วย

ประเด็นแนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน “ด้านการแช่โบราณวัตถุในสารละลายเบนโซไตรอะโซล” พบว่า Benzotriazole เป็นสารยับยั้งการกัด กร่อนที่มีประสิทธิภาพสำหรับทองแดงและโลหะผสมโดยการป้องกันปฏิกิริยาที่พื้นผิวที่ไม่พึงปรารถนา เป็นที่ทราบกันว่าชั้นพาสซีฟซึ่งประกอบด้วยสารประกอบเชิงซ้อนระหว่างทองแดงและเบนโซทริอาโซล เกิดขึ้นเมื่อทองแดงถูกแช่ในสารละลายที่มีเบนโซทริอาโซล ชั้นพาสซีฟไม่ละลายในน้ำและสารละลาย อินทรีย์หลายชนิด มีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความหนาของชั้นพาสซีฟและประสิทธิภาพในการ ป้องกันการกัดกร่อน ส่วนใหญ่จะใช้ในการป้องกันสนิมและยับยั้งการกัดกร่อนของโลหะ (เช่น เงิน, ทองแดง, ตะกั่ว, นิกเกิล, สังกะสี ฯลฯ) มีการใช้กันอย่างแพร่หลายในประเภทน้ำมันป้องกันสนิม (ไขมัน) ใช้มากในสารยับยั้ง การกัดกร่อนทองแดงและโลหะผสมทองแดง สารเติมแต่ง ในน้ำมันหล่อลื่น สารบำบัดน้ำเสีย, สารป้องกันการแข็งตัวในยานยนต์ ผลิตภัณฑ์นี้ยังสามารถนำมาใช้ควบคู่กับสารยับยั้ง สารฆ่าเชื้อแบคทีเรียและความชื้นหลากหลายชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ยับยั้งการกัดกร่อนระบบน้ำหล่อเย็นระบบหมุนเวียนแบบปิดที่ให้ประสิทธิภาพดีมาก เนื่องจากเจ้าของพิพิธภัณฑ์ไม่มีความเชี่ยวชาญในด้านนี้เลยและส่วนมากในพิพิธภัณฑ์ไม่มีโบราณวัตถุที่เป็นเนื้อโลหะ ทองแดง หรือตะกั่ว มากนักหรือแทบจะไม่มีเลยซึ่งนั้นจึงทำให้ไม่ต้องมีการแช่สารละลายเบนโซไตรอะโซล

ประเด็นแนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน “ด้านเคลือบผิววัตถุด้วยสารป้องกันความชื้น” พบว่า ส่วนมากโบราณวัตถุในพิพิธภัณฑ์จะเป็นเนื้อที่ทำมาจากดินเผาเป็น ส่วนใหญ่นั้นแสดงว่าการเคลือบผิววัตถุด้วยสารป้องกันความชื้นสำคัญในการทำความสะอาดและรักษา วัตถุด้วยการเคลือบผิวเป็นวิธีการ

ป้องกันสนิมที่ได้รับความนิยมและแพร่หลายมากที่สุดวิธีหนึ่ง การเคลือบผิว เพื่อป้องกันสนิมสามารถแบ่งออกกว้างๆ ได้ 4 วิธีตามลักษณะของการป้องกัน คือ 1. Barrier Coating เป็นการเคลือบผิวโดยมีจุดประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้สารกัดกร่อน เช่น น้ำทะเล กรด หรือความชื้น สัมผัสกับผิวของโลหะโดยตรง การเคลือบผิววิธีนี้มักจะเป็นสีที่มีความต้านทานทางไฟฟ้าสูงเพื่อป้องกันหรือหน่วงให้กระแสไฟฟ้าหรืออิเล็กตรอนไหลผ่านได้น้อยลง ดังนั้นการเคลือบผิวด้วยวิธีนี้จึงต้องมีความหนาที่เหมาะสมกับประเภทของการใช้งาน ซึ่งมักจะมีแฉงอยู่ในวิธีการใช้ งาน สีประเภทนี้ได้แก่ Epoxies, Vinyls, chlorinated rubbers และ polyurethanes เป็นต้น 2. Conversion Coating เป็นการเคลือบผิวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับเปลี่ยนคุณสมบัติ หรือองค์ประกอบของพื้นผิวโลหะให้มีความเหมาะสมในการทาสีหรือเคลือบผิวในขั้นตอนต่อไป เช่น Phosphate Coating และ Chromate Coating ผิวเคลือบลักษณะนี้ จะมีความพรุนในตัวเอง (Porous) จึงไม่สามารถป้องกันสนิมได้ ดังนั้น การเคลือบผิวขั้นที่สองจึงมีความจำเป็นต้องทำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ 3. Anodic Coating เป็นการเคลือบผิวโดยใช้วัสดุหรือโลหะที่มีค่าศักย์ไฟฟ้าเชิงเปรียบเทียบ (Electrode Potential) ต่ำกว่าโลหะที่ต้องการป้องกันมาทาหรือเคลือบไว้ การเคลือบผิวลักษณะนี้จะทำหน้าที่ 2 อย่าง คือ หน้าที่แรกเมื่อผิวเคลือบอยู่ในสภาพสมบูรณ์จะเป็นตัวช่วยไม่ให้สารกัดกร่อนสัมผัสกับผิวโลหะ หน้าที่สอง เมื่อผิวเคลือบแตกหรือหลุดออกและสารกัดกร่อนสัมผัสกับพื้นผิวของโลหะและผิวเคลือบพร้อมกัน ผิวเคลือบจะจ่ายกระแสเพื่อป้องกันโลหะไม่ให้เป็นสนิม แต่ตัวผิวเคลือบจะเป็นสนิมแทน ด้วยคุณลักษณะตามหน้าที่สองนี้ ทำให้การเคลือบผิวแบบ Anodic Coating ถูกเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า Sacrificial Coating โดยวัสดุหรือโลหะที่นิยมนำมาใช้ในการเคลือบผิว ได้แก่ สังกะสี อลูมิเนียม และแคดเมียม และ 4. Cathodic Coating เป็นการเคลือบผิวที่มีคุณสมบัติตรงกันข้ามกับ Anodic Coating กล่าวคือวัสดุหรือโลหะที่ใช้ทำผิวเคลือบจะมีค่าศักย์ไฟฟ้าเชิงเปรียบเทียบ (Electrode Potential) สูงกว่าโลหะที่ต้องการป้องกัน ดังนั้นการเคลือบผิวชนิดนี้สภาพพื้นผิวจะต้องสมบูรณ์ไม่มีรอยแตกหรือรูพรุนและชั้นเคลือบต้องมีความหนาเพียงพอ มิฉะนั้นโลหะที่ต้องการจะป้องกันจะเปลี่ยนสภาพกลายเป็นแอโนดและเป็นสนิม ตัวอย่างของสารเคลือบวิธีนี้ ได้แก่ ทองแดง นิกเกิล และโครเมียม

2. การเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน กรณีศึกษา พิพิธภัณฑ์ บ้านเชียงเหียน ตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอมือจ่าง จังหวัดมหาสารคาม

ประเด็นการเสนอแนะทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน “ด้านการลงทะเบียนของที่จะอนุรักษ์ทุกชิ้น” พบว่า การลงทะเบียนของที่จะอนุรักษ์ทุกชิ้นมรดกทางศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ เป็นสิ่งที่บรรพบุรุษได้สรรค์สร้างขึ้น มา เป็นสมบัติอันมีค่าอย่างยิ่งยากที่จะหาสิ่งใดมาเทียบเทียมได้ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุเป็นสิ่งที่หาความีได้ หมายความว่า มรดกทางวัฒนธรรมของมนุษยชน เกิดจากพุทธิปัญญาของชนเหล่าใดย่อมแสดงคุณค่าในตัวของตนเองโดยสมบูรณ์ ผิดแผกแตกต่างกันไป เป็นสิ่งที่หายากยิ่ง ไม่สามารถเอาเงินตราทองคำหรือสิ่งอื่นใดอันมีค่าจำนวนมากมาตีค่าเทียบเป็นราคาตลาดได้ นอกจากนี้มรดกทางศิลปวัฒนธรรมสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองทางอารยธรรมของประเทศชาตินับแต่อดีตกาล จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสงวนรักษาอนุรักษ์โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุเหล่านี้ไว้มิให้สูญหายไปจากผืนแผ่นดินไทยการขึ้นทะเบียนโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ 1. โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่อยู่ในความดูแลของกรมศิลปากร ซึ่งได้แก่โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินแผ่นดิน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่อยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ แหล่งโบราณคดี อุทยานประวัติศาสตร์ต่าง ๆ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบจะจัดทำทะเบียนบัญชีแสดงทรัพย์สินของแผ่นดินไว้ในรูปของทะเบียนโบราณวัตถุ

ศิลปวัตถุ และบัตรประจำวัตถุแต่ละรายการไว้ 2. โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ในครอบครองของวัดและเอกชน โดยการสำรวจทำบัญชี และคัดเลือกโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุชิ้นสำคัญและมีคุณค่าพิเศษและประกาศขึ้นทะเบียนในราชกิจจานุเบกษา เนื่องพิพิธภัณฑสถานเป็นพิพิธภัณฑสถานแบบปิดซึ่งเรียกอีกอย่างว่าพิพิธภัณฑสถานที่เป็นเอกชน

ประเด็นการเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน “ด้านการทำความสะอาด” พบว่า การทำความสะอาดของเก่าให้เหมือนใหม่ไม่ใช่เรื่องยาก แต่การทำความสะอาดของโบราณที่ทรงคุณค่าทางกาลเวลาให้สวยงามคงเดิมยากสุด ๆ ก่อนอื่นต้องขออธิบายว่าวัตถุโบราณนั้นไม่สามารถทำความสะอาดโดยวิธีทั่วไปได้ เพราะน้ำยาทำความสะอาดแบบปกติจะทำให้ผิวของวัตถุโบราณถูกกัดกร่อนหลุดร่อนออกไป ฉะนั้นหากคุณมีวัตถุโบราณอยู่ที่บ้านล่ะก็ ลองใช้วิธีทำความสะอาด มีอุปกรณ์ที่หาง่าย ใช้สะดวก ขอรับรองว่าของที่ทรงคุณค่า จะยังคงสวยงามให้คุณและคนรุ่นหลัง ได้ชื่นชมไปอีกนานหากพบว่าวัตถุโบราณที่บ้านของคุณเริ่มมีฝุ่นเกาะ หรือมีคราบดินติด ในการทำความสะอาดนั้นห้ามใช้ไม้ขนไก่หรือผ้าชุบน้ำเช็ดเป็นอันขาด ถ้าไม่ยอมให้ผิวโบราณวัตถุของคุณสึกหลอ แต่ควรใช้แปรงขนอ่อนหรือแปรงบรุษอนที่ใช้ปิดแก้มของผู้หญิงปิดออกจะดีที่สุด เพราะแปรงขนอ่อนนี้ จะมีคุณสมบัติอ่อนนุ่ม ซอกซอนได้ดี และไม่ทำให้สมบัติอันทรงคุณค่าของคุณเป็นรอยขีดขูดอย่างแน่นอนยิ่งวัตถุโบราณที่ผ่านการสัมผัสด้วยมือโดยตรง มักจะมีคราบน้ำมันเกาะ ทำให้เกิดเชื้อราง่ายอีกทั้งมีแบคทีเรีย ก่อให้เกิดคราบสกปรก รวมทั้งสารเคมีตกค้าง สิ่งสกปรกที่เกาะตามผิววัตถุโบราณนั้น ทำให้วัตถุโบราณดูหมอง ดูมีมลทิน ซึ่งคราบไม่พึงประสงค์เหล่านี้สามารถทำความสะอาดได้โดยการใช้ ผ้าสามวีร์จุ่มแอลกอฮอล์ หรือใช้ผ้าเนื้อนุ่มชนิดอื่นก็ได้ จากนั้นเช็ดให้ทั่ววัตถุอย่างระมัดระวังที่สุด ซึ่งเจ้าของพิพิธภัณฑสถานไม่มีความรู้ความสามารถในการทำความสะอาดของวัตถุโบราณเลยจึงทำให้ต้องจ้าง อยากรแนะนำว่าควรหาหรือลงทะเบียนเป็นพิพิธภัณฑสถานแบบจริงจังให้รัฐเข้ามาดูแลและบริหารนั้น หมายความว่าเงินทุนสนับสนุนมีมาต่อเนื่องในการทำเรื่องต่างไม่ว่าจะเป็นทำนุบำรุงสิ่งของต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑสถาน

ประเด็นเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน “ด้านการกำจัดคราบไขมัน บนผิววัตถุ” พบว่า ทางด้านพิพิธภัณฑสถานและชาวบ้านนั้นไม่มีความรู้ความสามารถในทางด้านนี้ มากพอที่จะทำการกำจัดคราบไขมันบนผิววัตถุ จึงต้องดำเนินการให้ผู้เชี่ยวชาญในการทำด้านการกำจัดคราบไขมันบนผิววัตถุ

ประเด็นเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน “ด้านการแช่โบราณวัตถุในสารละลายเบนโซไตรอะโซล” พบว่า ทางด้านพิพิธภัณฑสถานและชาวบ้านนั้นไม่มีความรู้ความสามารถในทางด้านนี้มากพอที่จะทำการกำจัดคราบไขมันบนผิววัตถุ จึงได้ว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญมาดำเนินการแช่โบราณวัตถุในสารละลายเบนโซไตรอะโซล

ประเด็นเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน “ด้านเคลือบผิววัตถุด้วยสารป้องกันความชื้น” พบว่า ทางด้านพิพิธภัณฑสถานและชาวบ้านนั้นไม่มีความรู้ความสามารถในทางด้านนี้มากพอที่จะทำการกำจัดคราบไขมันบนผิววัตถุจึงได้ว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญในการทำด้านการเคลือบผิววัตถุด้วยสารป้องกันความชื้น เนื่องจากทางด้านพิพิธภัณฑสถานมีการว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญเป็นประจำอยู่แล้วการเคลือบผิววัตถุด้วยสารป้องกันความชื้นเป็นการถนอมโบราณวัตถุอีกด้านหนึ่งเพื่อให้วัตถุโบราณต่าง ๆ คงสภาพเดิมให้มีความคงอยู่นานกว่าเดิม

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง “แนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน กรณีศึกษา พิพิธภัณฑสถานบ้านเชียงเหียน ตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม” มีข้อค้นพบที่นำเสนอการอภิปรายผลการศึกษา ดังนี้

1. แนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน กรณีศึกษา พิพิธภัณฑสถานบ้านเชียงเหียน ตำบลเขวา อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ประเด็นแนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน “ด้านการลงทะเบียนของที่จะอนุรักษ์ทุกชิ้น” กล่าวคือ การจัดการระบบทะเบียนและฐานข้อมูลของคลังพิพิธภัณฑสถานเป็นสิ่งที่สำคัญ เนื่องจากเป็นข้อมูลที่บ่งบอกเกี่ยวกับที่ตั้ง ลักษณะ ฯลฯ ของโบราณวัตถุ พิพิธภัณฑสถานบ้านเชียงเหียนได้มีการจัดทำทะเบียนโบราณวัตถุที่มีทั้งทะเบียนใหญ่ บัตรทะเบียนพร้อมภาพถ่ายของโบราณวัตถุและบัญชี โดยมีขั้นตอนรับและทำทะเบียนโบราณวัตถุ ดังนี้ 1. เมื่อรับโบราณวัตถุเข้ามาจะทำการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับวัตถุว่าเป็นโบราณวัตถุอะไรและควรจัดอยู่ในประเภทอะไร 2. ทำการบันทึกเกี่ยวกับตัววัตถุอย่างละเอียด โดยการให้เลขประจำวัตถุ ชื่อวัตถุ ลักษณะของวัตถุ ยุคสมัย (อายุ) สภาพของวัตถุ ประวัติความเป็นมา ห้อง / ชั้นไหน / ชั้นที่เก็บ โบราณวัตถุ โดยข้อมูลในส่วนนี้ต้องทำการระบุลงในฐานข้อมูลด้วย เพื่อสะดวกในการศึกษาค้นคว้า และ 3. เมื่อทำการทำทะเบียนโบราณวัตถุเรียบร้อยแล้วจึงทำส่งโบราณวัตถุไปอนุรักษ์เพื่อป้องกันการเสื่อมสภาพของโบราณวัตถุ) ระบบทะเบียนและการทำทะเบียนเป็น ขั้นตอนสำคัญหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับงานพิพิธภัณฑสถาน สอดคล้องกับแนวคิดของจิรา จงกล (2532) ที่กล่าวไว้ว่า “สามารถจำแนกระบบทะเบียนวัตถุได้ออกเป็น 2 แบบ คือ 1. การทำทะเบียนวัตถุสะสม คือระบบทะเบียนที่มีการจัดทำหลักฐานเรื่องราวของวัตถุสะสม เพื่อให้ทราบที่มาประวัติและจำนวนรายการวัตถุสะสมทั้งหมดที่เก็บรักษาโดยมีการบันทึกหลักฐานเกี่ยวกับวัตถุสะสมที่เก็บรวบรวมไว้ทั้งหมดลงในสมุดทะเบียนตามลำดับ วัน เดือน ปี รายละเอียดภาพถ่ายและเรื่องราวเกี่ยวกับวัตถุ รวมถึงการทำประวัติของวัตถุสะสมทุกชิ้นในการเข้าและออกอย่างเป็นระเบียบและถูกต้องตามหลักสากล เพื่อเป็นหลักฐานในการปกป้องคุ้มครองความปลอดภัยและป้องกันการสูญหายของวัตถุและต้องดูแลเก็บรักษาสมุดทะเบียนวัตถุสะสมไว้ตลอด และ 2. การจัดทำบัตรวัตถุ โดยในการจัดทำบัตรวัตถุนั้นเป็นการทำบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุที่สะสมแต่ละชิ้นเพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการศึกษา ค้นคว้าวิจัย ในการจัดทำบัตรวัตถุต้องอาศัยความรู้ทางด้านวิชาการเกี่ยวกับวัตถุสะสมในแต่ละประเภทแต่ละชิ้นและความละเอียดในการทำการบันทึกหลักฐาน”

ประเด็นแนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน “ด้านการทำความสะอาด” กล่าวคือคลังพิพิธภัณฑสถานมีส่วนสำคัญไม่น้อยไปกว่าจัดห้องจัดแสดงของพิพิธภัณฑสถาน เนื่องจากวัตถุของพิพิธภัณฑสถานส่วนใหญ่ที่ไม่ได้นำมาจัดแสดงจะทำการเก็บรักษาไว้อยู่ในคลังพิพิธภัณฑสถานและเป็นวัตถุมีคุณค่า ต่อการเรียนรู้วัฒนธรรม ดังนั้น คลังพิพิธภัณฑสถานจึงมีความสำคัญและเปรียบเสมือนหัวใจของพิพิธภัณฑสถานและควรได้รับการจัดการเป็นอย่างดี แม้คลังพิพิธภัณฑสถานที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีรูปแบบที่หลากหลาย ต่างมุมมอง ต่างขนาดและต่างวัตถุประสงค์ แต่สิ่งที่พิพิธภัณฑสถานต้องมีเหมือนกันทุกแห่งคือบทบาทหน้าที่ในการจัดเก็บ สงวนรักษา จัดแสดง และให้บริการด้านต่าง ๆ แก่สังคมเพื่อเป็นการป้องกันการเสื่อมสภาพของวัตถุที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อคนในสังคมปัจจุบันไม่จำกัดอยู่ในหน่วยงานของภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบเท่านั้น

ประเด็นแนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน “ด้านกำจัดการบวมบนผิววัตถุ” กล่าวคือโบราณวัตถุ เป็นหลักฐานสำคัญที่พิพิธภัณฑสถานควรให้ความสำคัญ โดยเฉพาะส่วนของการอนุรักษ์โบราณวัตถุ ที่ต้องมีการดำเนินการอย่างถูกต้องและเหมาะสมกับโบราณวัตถุแต่ละประเภท การอนุรักษ์ หมายถึง ความพยายามที่จะรักษาสภาพของวัตถุให้คงอยู่ในสภาพเดิม โดยกำจัดสาเหตุของการเสื่อมสภาพเพื่อหยุดยั้ง

หรือชะลอการเสื่อมสภาพและป้องกันไม่ให้วัตถุเสื่อมสภาพต่อไป รวมถึงการควบคุมดูแลรักษาวัตถุให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมไม่เป็นอันตรายต่อวัตถุด้วย โดยหลักสำคัญของการอนุรักษ์ต้องไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบโครงสร้างสิ่งประดับทั้งหลายของวัตถุ เพื่อให้เกิดความเข้าใจดีและเข้าใจวัตถุมากขึ้นต่อการศึกษาและการชื่นชมของสาธารณชน สอดคล้องกับแนวคิดของชมพูนุท ประศาสน์เศรษฐ (2547) ที่กล่าวไว้ว่า “การอนุรักษ์จึงมีความหมาย 2 ประการ คือ 1. การอนุรักษ์เชิงป้องกันเป็นการป้องกันและดูแลวัตถุให้ปลอดภัยจากสิ่งแวดล้อม และการกระทำของมนุษย์ และ 2. การอนุรักษ์เชิงปฏิบัติการเป็นการปฏิบัติต่อวัตถุ เพื่อกำจัดสาเหตุของการเสื่อมสภาพและยังยั้งไม่ให้วัตถุเกิดการเสื่อมสภาพต่อไป”

ประเด็นแนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน “ด้านแซโบราณวัตถุในสารละลายเบนโซไตรอะโซล” กล่าวคือ การบำรุงรักษาและการอนุรักษ์ มีวัตถุประสงค์ของการจัดการมรดกทางโบราณคดี ได้แก่ การสงวนรักษาโบราณสถานไว้ ณ บริเวณที่พบ รวมถึงการอนุรักษ์ การเก็บรักษา ข้อมูลและสิ่งของที่ได้รวบรวมไว้ในระยะยาวอย่างเหมาะสม หลักการนี้เน้นถึงความต้องการบำรุงรักษา การอนุรักษ์และการจัดการที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังไม่ควรมีการนำเสนอ มรดกทางโบราณคดีโดยพล่อยทิ้งไว้ในสภาพหลังการขุดค้นหากไม่สามารถรับประกันได้ว่ามีมาตรการในการบำรุงรักษาและการจัดการที่เหมาะสมที่จะสามารถอนุรักษ์มรดกทางโบราณคดีเอาไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของเกษม จันทรแก้ว (2540) ได้กล่าวไว้ว่า “การอนุรักษ์ หมายถึง การเก็บรักษา สงวน ซ่อมแซม ปรับปรุง และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้เอื้ออำนวยให้คุณภาพสูงในการสนองความเป็นอยู่ของมนุษย์ตลอดไป หรืออีกความหมายก็คือการใช้ตามความต้องการและคงประหยัดไว้ใช้เพื่ออนาคต”

แนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน “ด้านเคลือบผิววัตถุด้วยสารป้องกันความชื้น” กล่าวคือ ส่วนมากโบราณวัตถุในพิพิธภัณฑ์จะเป็นเนื้อที่ทำมาจาก ดินเผาเป็นส่วนใหญ่ นั้นแสดงว่า การเคลือบผิววัตถุด้วยสารป้องกันความชื้นสำคัญในการทำความสะอาดและรักษาวัตถุด้วยการเคลือบผิวเป็นวิธีการป้องกันสนิมที่ได้รับนิยมนิยมและแพร่หลายมากที่สุดวิธีหนึ่ง การเคลือบผิววัตถุเพื่อป้องกันสนิมสามารถแบ่งออกกว้าง ๆ ได้ 4 วิธี ตามลักษณะของการป้องกัน ดังต่อไปนี้ 1. Barrier Coating เป็นการเคลือบผิวโดยมีจุดประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้สารกัดกร่อน เช่น น้ำทะเล กรด หรือความชื้น สัมผัสกับผิวของโลหะโดยตรง การเคลือบผิววิธีนี้มักจะเป็นสีที่มีความต้านทานทางไฟฟ้าสูงเพื่อป้องกันหรือหน่วงให้กระแสไฟฟ้าหรืออิเล็กทรอนิกส์ไหลผ่านได้น้อยลง ดังนั้น การเคลือบผิวด้วยวิธีนี้จึงต้องมีความหนาที่เหมาะสมกับประเภทของการใช้งาน ซึ่งมักจะมีแฉงอยู่ในวิธีการใช้งาน สีประเภทนี้ ได้แก่ Epoxies, Vinyls, chlorinated rubbers และ polyurethanes เป็นต้น 2. Conversion Coating เป็นการเคลือบผิวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับเปลี่ยน คุณสมบัติหรือองค์ประกอบของพื้นผิวโลหะให้มีความเหมาะสมในการทาสีหรือเคลือบผิวในขั้นตอนต่อไป เช่น Phosphate Coating และ Chromate Coating ผิวเคลือบลักษณะนี้จะมีความพรุนในตัวเอง (Porous) จึงไม่สามารถป้องกันสนิมได้ ดังนั้น การเคลือบผิวชั้นที่สองจึงมีความจำเป็นต้องทำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ 3. Anodic Coating เป็นการเคลือบผิวโดยใช้วัสดุหรือโลหะที่มีค่าศักย์ไฟฟ้าเชิงเปรียบเทียบ (Electrode Potential) ต่ำกว่าโลหะที่ต้องการป้องกันมาทาหรือเคลือบไว้ การเคลือบผิวลักษณะนี้จะทำหน้าที่ 2 อย่าง คือ หน้าที่แรก เมื่อผิวเคลือบอยู่ในสภาพสมบูรณ์จะเป็นตัวช่วยไม่ให้สารกัดกร่อนสัมผัสกับผิวโลหะ หน้าที่สอง เมื่อผิวเคลือบแตกหรือหลุดออกและสารกัดกร่อนสัมผัสกับพื้นผิวของโลหะและผิวเคลือบพร้อมกัน ผิวเคลือบจะจ่ายกระแสเพื่อป้องกันโลหะไม่ให้เป็นสนิมแต่ตัวผิวเคลือบจะเป็นสนิมแทน ด้วยคุณลักษณะตามหน้าที่สองนี้ ทำให้การเคลือบผิวแบบ Anodic Coating ถูกเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า Sacrificial Coating โดยวัสดุหรือโลหะที่นิยมนำมาใช้ในการเคลือบผิว ได้แก่ สังกะสี

อลูมิเนียม และแคดเมียม และ 4. Cathodic Coating เป็นการเคลือบผิวที่มีคุณสมบัติตรงกันข้ามกับ Anodic Coating กล่าวคือวัสดุหรือโลหะที่ใช้ทำผิวเคลือบจะมีค่าศักย์ไฟฟ้าเชิงเปรียบเทียบ (Electrode Potential) สูงกว่าโลหะที่ต้องการป้องกัน ดังนั้นการเคลือบผิวชนิดนี้สภาพพื้นผิวจะต้องสมบูรณ์ ไม่มีรอยแตกหรือรูพรุน และชั้นเคลือบต้องมีความหนาเพียงพอ มิฉะนั้นโลหะที่ต้องการจะป้องกันจะเปลี่ยนสภาพกลายเป็นแอโนดและเป็นสนิม ตัวอย่างของสารเคลือบวิธีนี้ได้แก่ ทองแดง นิกเกิลและโครเมียม

2. การเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน กรณีศึกษา พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติบ้านเชียงเหียน ตำบลเขวาสินรินทร์ อำเภอมือจ่าง จังหวัดมหาสารคาม

ประเด็นการเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน “ด้านการลงทะเบียน” กล่าวคือการลงทะเบียนของที่จะอนุรักษ์ทุกชิ้นมรดกทางศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ เป็นสิ่งที่บรรพบุรุษได้สรรค์สร้างขึ้นมา เป็นสมบัติอันมีค่าอย่างยิ่งยากที่จะหาสิ่งใดมาเทียบเทียมได้ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ เป็นสิ่งที่หาความีได้ หมายความว่า มรดกทางวัฒนธรรมของมนุษยชน เกิดจากพหุปัญญาของชนเหล่าใดย่อมแสดงคุณค่าในตัวของตนเองโดยสมบูรณ์ผิดแผกแตกต่างกันไป เป็นสิ่งที่หายากยิ่ง ไม่สามารถเอาเงินตรา ทองคำหรือสิ่งอื่นใดอันมีค่าจำนวนมากมาตีค่าเทียบเป็นราคาตลาดได้ นอกจากนี้มรดกทางศิลปวัฒนธรรมสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองทางอารยธรรมของประเทศชาตินับแต่อดีตกาล จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสงวนรักษา อนุรักษ์โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุเหล่านี้ไว้มิให้สูญหายไปจากผืนแผ่นดินไทย การขึ้นทะเบียน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ จำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ 1. โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่อยู่ในความดูแลของกรมศิลปากร ซึ่งได้แก่ โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่เป็นทรัพย์สินแผ่นดิน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุที่อยู่ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ แหล่ง โบราณคดี อุทยานประวัติศาสตร์ต่าง ๆ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบจะจัดทำทะเบียนบัญชีแสดงทรัพย์สินของแผ่นดินไว้ในรูปของทะเบียนโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และบัตรประจำวัตถุแต่ละรายการไว้ และ 2. โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ในครอบครองของวัดและเอกชน โดยการสำรวจทำบัญชีและคัดเลือกโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุขึ้นสำคัญและมีคุณค่าพิเศษและประกาศขึ้นทะเบียนในราชกิจจานุเบกษา เนื่องพิพิธภัณฑสถานเป็นพิพิธภัณฑสถานแบบปิดซึ่งเรียกอีกอย่างว่าพิพิธภัณฑสถานที่เป็นเอกชนจากซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวิไลวรรณ อยู่ทองจ้อย (2553) ที่ศึกษานำเสนอรูปแบบการจัดการคลังโบราณวัตถุ พิพิธภัณฑสถานการเรียนรู้แห่งชาติ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า โบราณวัตถุที่มีปริมาณมากและหลากหลายประเภท โดยสามารถแบ่งออกได้ 7 ประเภท คือ 1. ประเภทเศษภาชนะดินเผา 2. ประเภทประกอบสถาปัตยกรรม 3. ประเภทประติมากรรม 4. ประเภทโลหะ 5. ประเภทกระดูกสัตว์ 6. ประเภทแก้ว และ 7. ประเภทอื่น ๆ เช่น เบ้าหลอมโลหะส่วนของปริมาณโบราณวัตถุมีประมาณ 56,070 ชิ้น ส่วนใหญ่เป็นโบราณวัตถุประเภทเศษภาชนะดินเผา

ประเด็นการเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน “ด้านการทำความสะอาด” กล่าวคือ การทำความสะอาดของเก่าให้เหมือนใหม่ไม่ใช่เรื่องยาก แต่การทำความสะอาดของโบราณที่ทรงคุณค่าทางกาลเวลาให้สวยงามคงเดิมยากสุด ๆ ก่อนอื่นต้องขออธิบายว่าวัตถุโบราณนั้นไม่สามารถทำความสะอาดโดยวิธีทั่วไปได้ เพราะน้ำยาทำความสะอาดแบบปกติจะทำให้ผิวของวัตถุโบราณถูกกัดกร่อนหลุดร่อนออกไป ฉะนั้นหากคุณมีวัตถุโบราณอยู่ที่บ้านล่ะก็ ลองใช้วิธีทำความสะอาด มีอุปกรณ์ที่หาง่าย ใช้สะดวก ขอรับรองว่าของที่ทรงคุณค่าจะยังคงสวยงามให้คุณ และคนรุ่นหลังได้ชื่นชมไปอีกนานหาก พบว่าวัตถุโบราณที่บ้านของคุณเริ่มมีฝุ่นมาเกาะหรือมีคราบดินติดในการทำความสะอาดนั้นห้ามใช้ไม้ขนไก่หรือผ้าชุบน้ำเช็ดเป็นอันขาด ถ้าไม่เอายากให้ผิวโบราณวัตถุของคุณสึกหรือ แต่ควรใช้แปรงขนอ่อนหรือแปรงบรีช

อ่อนที่ใช้ปิดแก้มของผู้หญิงปิดออกจะดีที่สุด เพราะแปรงขนอ่อนนี้จะมีคุณสมบัติอ่อนนุ่มชอกชอนได้ดี และไม่ทำให้สมบัติอันทรงคุณค่าของคุณเป็นรอยขีดข่วน อย่างแน่นอน ยิ่งวัสดุโบราณที่ผ่านการสัมผัสด้วยมือโดยตรงมักจะมีคราบน้ำมันเกาะทำให้เกิดเชื้อราง่าย อีกทั้งมีแบคทีเรียก่อให้เกิดคราบสกปรก รวมทั้งสารเคมีตกค้างสิ่งสกปรกที่เกาะตามผิววัสดุโบราณนั้น ทำให้วัสดุโบราณดูหมองดูมึนลทิน ซึ่งคราบไม่เพียงประสงค์เหล่านี้สามารถทำความสะอาดได้โดยการใช้ ผ้าขามัวร์จุ่มแอลกอฮอล์หรือใช้ผ้าเนื้อนุ่มชนิดอื่นก็ได้ จากนั้นเช็ดให้ทั่วตัวอย่างระมัดระวังที่สุด ซึ่งเจ้าของพิพิธภัณฑ์ไม่มีความรู้ความสามารถในการทำ ความสะอาดของวัสดุโบราณเลยจึงทำให้ต้องจ้างผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้น ควรลงทะเบียนเป็นพิพิธภัณฑ์แบบจริงจังโดยให้รัฐเข้ามาดูแลและบริหารจัดการจึงจะสามารถอนุรักษ์โบราณวัตถุได้อย่างถูกต้องและยั่งยืน

ประเด็นการเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน “ด้านการขจัดคราบไขมันเป็นผิว วัตถุ” กล่าวคือ การกำจัดคราบบนผิวโบราณวัตถุนั้นไม่ค่อยมีให้เห็นกันมากไม่ว่าจะเป็นความรู้ใน อินเทอร์เน็ตหรือสื่อต่าง ๆ จึงทำให้ประชาชนไม่มีความรู้และประสบการณ์การอนุรักษ์โบราณวัตถุด้านนี้

ประเด็นการเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน “ด้านแช่โบราณวัตถุ ใน สารละลายเบนโซโซโตรอะโซล” กล่าวคือ การบำรุงรักษาและการอนุรักษ์มีวัตถุประสงค์ของการจัดการมรดก ทางโบราณคดี ได้แก่ การสงวนรักษาโบราณสถานไว้ ณ บริเวณที่พบ รวมถึงการอนุรักษ์การเก็บรักษา ขอมูลและสิ่งของที่ได้รวบรวมไว้ในระยะยาวอย่างเหมาะสม หลักการนี้เน้นถึงความต้องการบำรุงรักษาการ อนุรักษ์และการจัดการที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังไม่ควรมีการนำเสนอมรดกทางโบราณคดีโดยปล่อยทิ้งไว้ใน สภาพหลังการขุดค้นหากไม่สามารถรับประกันได้ว่ามีมาตรการในการบำรุงรักษาและการจัดการ ที่ เหมาะสมที่จะสามารถอนุรักษ์มรดกทางโบราณคดีเอาไว้

ประเด็นการเสนอแนะแนวทางการอนุรักษ์โบราณวัตถุให้ยั่งยืน “ด้านเคลือบผิววัตถุด้วยสาร ป้องกันความชื้น” กล่าวคือ ส่วนมากโบราณวัตถุในพิพิธภัณฑ์จะเป็นเนื้อที่ทำมาจาก ดินเผาเป็นส่วนใหญ่ นั้นแสดงว่าการเคลือบผิววัตถุด้วยสารป้องกันความชื้นสำคัญในการทำ ความสะอาดและรักษาวัตถุด้วยการ เคลือบผิวเป็นวิธีการป้องกันสนิมที่ได้รับความนิยมและแพร่หลายมากที่สุดวิธีหนึ่ง การเคลือบผิวเพื่อ ป้องกันสนิมสามารถแบ่งออกกว้าง ๆ ได้ 4 วิธีตามลักษณะของการป้องกันดังต่อไปนี้ 1. Barrier Coating เป็นการเคลือบผิวโดยมีจุดประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้สารกัด กร่อน เช่น น้ำทะเล กรด หรือความชื้น สัมผัส กับผิวของโลหะโดยตรง การเคลือบผิววิธีนี้มักจะเป็นสีที่มีความต้านทานทางไฟฟ้าสูงเพื่อป้องกันหรือหน่วง ให้กระแสไฟฟ้าหรืออิเล็กทรอนิกส์ไหลผ่านได้น้อยลง ดังนั้นการเคลือบผิวด้วยวิธีนี้จึงต้องมีความหนาที่ เหมาะสมกับประเภทของการใช้งาน ซึ่งมักจะมีแฉงอยู่ ในวิธีการใช้งาน สีประเภทนี้ได้แก่ Epoxies, Vinyls, chlorinated rubbers และ polyurethanes เป็นต้น 2. Conversion Coating เป็นการเคลือบ ผิวที่มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับเปลี่ยน คุณสมบัติหรือองค์ประกอบของพื้นผิวโลหะให้มีความเหมาะสมในการ ทาสีหรือเคลือบผิวในขั้นตอนต่อไป เช่น Phosphate Coating และ Chromate Coating ผิวเคลือบ ลักษณะนี้จะมีคุณสมบัติพรุนในตัวเอง (Porous) จึงไม่สามารถป้องกันสนิมได้ ดังนั้นการเคลือบผิวชั้นที่สองจึงมี ความจำเป็นต้องทำอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ 3. Anodic Coating เป็นการเคลือบผิวโดยใช้วัสดุหรือโลหะที่มีค่า ศักย์ไฟฟ้าเชิงเปรียบเทียบ (Electrode Potential) ต่ำกว่าโลหะที่ต้องการป้องกันมาทาหรือเคลือบไว้ การ เคลือบผิวลักษณะนี้จะทำหน้าที่ 2 อย่าง คือ หน้าที่แรก เมื่อผิวเคลือบอยู่ในสภาพสมบูรณ์จะเป็นตัวช่วย ไม่ให้สารกัดกร่อนสัมผัสกับผิวโลหะ หน้าที่สอง เมื่อผิวเคลือบแตกหรือหลุดออกและสารกัดกร่อนสัมผัสกับ พื้นผิวของโลหะและผิวเคลือบพร้อมกัน ผิวเคลือบจะจ่ายกระแสเพื่อป้องกันโลหะไม่ให้เป็นสนิม แต่ตัวผิว เคลือบจะเป็นสนิมแทน ด้วยคุณลักษณะตามหน้าที่สองนี้ทำให้การเคลือบผิวแบบ Anodic Coating ถูก

เรียก อีกอย่างหนึ่งว่า Sacrificial Coating โดยวัสดุหรือโลหะที่นิยมนำมาใช้ในการเคลือบผิว ได้แก่ สังกะสี อลูมิเนียม และแคดเมียม และ 4. Cathodic Coating เป็นการเคลือบผิวที่มีคุณสมบัติตรงกันข้ามกับ Anodic Coating กล่าวคือวัสดุหรือโลหะที่ใช้ทำผิวเคลือบจะมีค่าศักย์ไฟฟ้าเชิงเปรียบเทียบ (Electrode Potential) สูงกว่าโลหะที่ต้องการป้องกัน ดังนั้นการเคลือบผิวชนิดนี้สภาพพื้นผิวจะต้องสมบูรณ์ ไม่มีรอยแตกหรือรูพรุน และชั้นเคลือบต้องมีความหนาเพียงพอ มิฉะนั้นโลหะที่ต้องการ จะป้องกันจะเปลี่ยนสภาพ กลายเป็นแอโนดและเป็นสนิม ตัวอย่างของสารเคลือบวิธีนี้ ได้แก่ ทองแดง นิกเกิล และ โครเมียม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 ประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงควรช่วยกันทำความสะอาดบริเวณพื้นที่พิพิธภัณฑ

1.2 เจ้าของพิพิธภัณฑและประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณพิพิธภัณฑควรมีส่วนร่วม เช่น การ

ต้อนรับ การบริการต่าง ๆ และการให้ข้อมูล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการยกระดับการท่องเที่ยวพิพิธภัณฑบ้านเชียงเหียน

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมของประชาชนที่มีต่อการอนุรักษ์พิพิธภัณฑบ้านเชียงเหียน

เอกสารอ้างอิง

เกษม จันทรแก้ว. (2543). ความหมายของการอนุรักษ์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จิรา จงกล. (2532). ระบบทะเบียนและฐานข้อมูล. กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร.

ชมพูนุท ประศาสน์เศรษฐ์. (2547). ความหมายของการอนุรักษ์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.

พิพิธภัณฑบ้านเชียงเหียน. (2561). พิพิธภัณฑบ้านเชียงเหียน. สืบค้น 29 มกราคม 2566, จาก

<https://thai.tourismthailand.org/Attraction/พิพิธภัณฑบ้านเชียงเหียน>

มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (2564). การอนุรักษ์โบราณสถานและโบราณวัตถุ.

สืบค้น 5 กุมภาพันธ์ 2566, จาก <https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=16&chap=3&page=t16-3-detail.html>

วิไลวรรณ อยู่ทองจ้อย. (2553). การศึกษาหารูปแบบการจัดการคลังโบราณวัตถุทางโบราณคดีพิพิธภัณฑการเรียนรู้แห่งชาติ กรุงเทพมหานคร. สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขี้ยวไพรวัลย์ ตำบลอุ้มเม้า อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด
Village Headman Leadership Kaew Praiwan Village, Ummao Sub - district,
Thawatchaburi District, Roi Et Province

นภัสวัลย์ ชมภูบุตร¹ พงศ์สวัสดิ์ ราชจันทร์² จำรัสลักษณ์ เจริญแสน³ สัจจวรรณท์ พวงศรีเคน⁴
อรทัย พงษ์แก้ว⁵ และ รพีพร ธงทอง⁶

Naphasawan Chomphubut¹ Pongsawut Rachjun² Jumrusluk Charoensaen³
Satchawan Phuangsriken⁴ Orathai Pongkaew⁵ and Rapeeporn Thongtong⁶

^{1,2}คณะนิติรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

^{1,2}Faculty of Law and Politics, Roi Et Rajabhat University

^{3,4,5}คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

^{3,4,5}Faculty of Nursing, Roi Et Rajabhat University

⁶คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

⁶Faculty of Political Science, The Eastern University of Management and Technology

Corresponding Author Email : Seat007@outlook.com

Received 20/04/2024 | Revised 06/05/2024 | Accepted 07/05/2024

บทความวิจัย (Research Article)

บทคัดย่อ

ผู้ใหญ่บ้านมีความจำเป็นต่อการบริหารงานในภูมิภาค ทั้งงานในหน้าที่ความรับผิดชอบตามกฎหมาย ได้แก่ รักษาความสงบเรียบร้อย การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ดูแลปัญหาสังคม งานตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของจังหวัดและงานตามนโยบายของรัฐบาล งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน 2) วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน และ 3) เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน โดยวิธีการวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์ผ่านการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มเป้าหมาย 6 กลุ่ม คือ 1. ปลัดอำเภอ 2. กำนัน 3. ผู้ใหญ่บ้าน 4. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 5. คณะกรรมการหมู่บ้าน และ 6. ประชาชน ผลการศึกษาประเด็นประเด็นภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ผู้นำมีความรับผิดชอบและอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรับผิดชอบ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ประเด็นปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ชาวบ้านในชุมชนยังขาดความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ เพราะผู้นำมีอายุน้อยและอาจขาดประสบการณ์หรือไม่สามารถมองเห็นปัญหาที่มีอยู่ภายในชุมชนได้ และชาวบ้านในชุมชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการทำงานเกี่ยวกับชุมชนและไม่ให้ความสนใจ และประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ผู้นำจะต้องรู้บริบทของชุมชนตนเองเป็นอย่างดีให้ความสำคัญกับชุมชนและช่วยเหลือกันทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน จัดโครงการที่

เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและชาวบ้านเพื่อให้ทุกคนได้มาร่วมตัวกันพัฒนาหมู่บ้านและทำงานร่วมกันกับคนอื่นในชุมชน ต้องเป็นคนช่างเจรจาสื่อสารกับคนในชุมชนให้เข้าใจว่ากำลังทำอะไรอยู่ และสิ่งที่มีผลดีผลเสียต่อชุมชน ผู้นำต้องเป็นผู้เข้าหาชาวบ้านในชุมชนก่อนเพื่อที่จะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ; ผู้ใหญ่บ้าน

Abstract

Village headmen and kamnan are necessary for administration in the region. Both duties and responsibilities under the law include maintaining peace and order. Dispute mediation Take care of social problems Work according to provincial policies and strategies and work according to government policy This research has the research objectives to 1) study the leadership of village headmen 2) analyze the problems and obstacles of the village headman leadership, and 3) suggest ways to solve the problems and obstacles of the village headman leadership. This research method was analyzed through qualitative research by indepth interview method. from the sample which consists of 6 target groups : 1. Deputy District Chief 2. Village Chief 3. Village Headman 4. Assistant Village Headman 5. Village Committee and 6. People

The results of the study of the issues of village headman leadership showed that the leaders were responsible and dedicated to the common good, had morality, ethics, and honesty. have self-confidence responsible Have a broad vision The issue of problems and obstacles in the village headman's leadership found that villagers in the community still lack confidence in the leader. This is because leaders are young and may lack experience or fail to see the problems that exist within the community. and the villagers in the community did not cooperate in community work and did not pay attention and the issue of solutions and obstacles to village head leadership, it was found that leaders must know the context of their own community very well. Give importance to the community and help every side to develop the village. Organize projects that are beneficial to the community and villagers so that people can come together to develop the village and work. together with others in the community Must be a negotiator Communicate with people in the community to understand what they are doing and how they affect the community. The leader must first approach the villagers in the community. In order to exchange ideas and help each other.

Keywords: Leadership; Village Headman

บทนำ

ผู้นำ (Leader) คือ บุคคลที่สามารถชักจูงหรือชี้นำบุคคลอื่นให้ปฏิบัติงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความสามารถที่จะทำให้องค์กรดำเนินไปอย่างก้าวหน้าและบรรลุเป้าหมาย โดยการใช้อิทธิพลเหนือทัศนคติและการกระทำของผู้อื่น ผู้บริหารและผู้นำขององค์กรกล่าวว่า การที่องค์กรหรือหน่วยงานจะอยู่รอดนั้นขึ้นอยู่กับบุคคล 2 ประเภท คือ ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้า ซึ่งเรียกว่า “ผู้บริหาร” ทำหน้าที่บริหารองค์กร อีกประเภทหนึ่งคือ ผู้นำ ความแตกต่างของผู้บริหารกับผู้นำคือ ผู้บริหารเป็นผู้มีตำแหน่งและมีอำนาจตามกฎหมาย ส่วน “ผู้นำ” คือ ผู้ที่มีพลังอำนาจสามารถโน้มน้าวจิตใจคนอื่นให้ทำตามโดยอาศัยคุณงามความดี (คุณวุฒิ คนฉลาด, 2540 : 11) ผู้นำจึงมีความสำคัญต่อองค์กรในด้านเป็นผู้รับผิดชอบต่อประสิทธิภาพขององค์กร ความสำเร็จขององค์กรขึ้นอยู่กับความตระหนักรู้ในความสำเร็จของคุณภาพขององค์กร ผู้เปลี่ยนแปลงองค์กรให้เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อมและเป็นผู้สนองความต้องการทางการศึกษาของชุมชนเบนนิส (Bennis, 1984 : 15 - 16)

ผู้นำชุมชน คือ บุคคลที่มีความสามารถในการชักจูงให้คนอื่นทำงานในส่วนต่าง ๆ ที่ต้องการให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ผู้นำอาจเป็นบุคคลที่มาจาก การเลือกตั้งหรือแต่งตั้ง หรือการยกย่องขึ้นมาของกลุ่มเพื่อให้ทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะและช่วยเหลือให้กลุ่มประสบความสำเร็จ และมีการเรียกชื่อผู้นำแตกต่างกันออกไปตามลักษณะงานและองค์กรที่อยู่ เช่น ผู้บริหาร ผู้จัดการ ประธาน กรรมการ ผู้อำนวยการ อธิการบดี ผู้ว่าราชการ นายอำเภอ กำนัน เป็นต้น หน้าที่ของผู้นำชุมชนในการทำหน้าที่เป็นผู้นำชุมชนนั้นจะต้องเป็นผู้รักษาหรือประสานให้สมาชิกของชุมชนอยู่ร่วมกัน คือต้องอยู่ใกล้ชิดกับชุมชน มีความสัมพันธ์กับคนในชุมชนและเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน

ด้วยเหตุนี้การพัฒนาภาวะผู้นำต้องเพิ่มทักษะด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถ และกระบวนการดำเนินงานขององค์กรโดยมีความสัมพันธ์กับกระบวนการของภาวะผู้นำ (Ronnig, Espedal, and Jordahl, 2010) โดยกลไกการพัฒนาภาวะผู้นำนั้นมีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นกระบวนการในการพัฒนาและส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถมีทักษะในการปฏิบัติงาน ตลอดจนมีทัศนคติและพฤติกรรมที่ดี เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการทำงานที่ดีขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต (Lawson, 2008 ; Daft, 2008 ; Avolio, 2011) ทั้งนี้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการที่มุ่งจะเปลี่ยนแปลงความรู้ พฤติกรรมความสามารถ ทักษะ และวิธีการปฏิบัติงานของบุคลากรให้เป็นไปทางที่ดีขึ้นเพื่อให้บุคลากรที่ได้รับการพัฒนาแล้วนั้นสามารถปฏิบัติงานได้ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานและองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ คุณภาพอย่างต่อเนื่อง และสามารถสร้างผลผลิตให้กับองค์กรที่สามารถแข่งขันได้ (ชมสุภักดิ์ ครุฑทะ, 2554 : 64 ; จิระพงศ์ เรืองกุล, 2563 : 86)

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีความจำเป็นต่อการบริหารงานในภูมิภาค ทั้งงานในหน้าที่ความรับผิดชอบตามกฎหมาย ได้แก่ รักษาความสงบเรียบร้อย การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ดูแลปัญหาสังคม งานตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของจังหวัดและงานตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งปัจจุบันนโยบายของรัฐบาลปัจจุบันให้ความสำคัญกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในหมู่บ้าน และงานของกระทรวงอื่น ๆ ที่ลงสู่ประชาชนในหมู่บ้าน เนื่องจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้านมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ค้นเคยกกับประชาชน รู้ข้อมูลพื้นฐานของประชาชนและพื้นที่เป็นอย่างดี จึงสามารถทำหน้าที่ในฐานะคนกลาง/ตัวเชื่อม ประสานงานกับประชาชนแทนหน่วยงานภาครัฐและสะท้อนความต้องการของประชาชนไปสู่ภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลผลดีของการมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ปฏิบัติหน้าที่ในหมู่บ้าน คือประชาชนได้รับการดูแลเอาใจใส่ในด้านความเป็นธรรมเมื่อเกิดปัญหาขึ้นในหมู่บ้าน ประชาชนได้รับการดูแลเอาใจใส่ในการแจ้งเกิดแจ้งตาย

ย้ายเข้าย้ายออก ทะเบียนผู้อยู่อาศัยในหมู่บ้าน ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารจากทางราชการ ถูกต้อง ชัดเจนและทั่วถึง ประชาชนได้รับความสะดวกรวดเร็วในการติดต่องานราชการ ปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ของประชาชนได้รับการแก้ไขข้อพิพาทบางเรื่องที่เกิดขึ้น สามารถยุติลงได้โดยไม่ต้องพึ่งพาหน่วยงานของรัฐ (กมล ประจวบเหมาะ, 2562)

ด้วยเหตุดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขี้ยวไพรวัลย์ ตำบลอุ่มเม้า อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด” โดยมุ่งศึกษาภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้านวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรค และเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่อภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขี้ยวไพรวัลย์ ตำบลอุ่มเม้า อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด และนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์

การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์การศึกษาไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขี้ยวไพรวัลย์ ตำบลอุ่มเม้า อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขี้ยวไพรวัลย์ ตำบลอุ่มเม้า อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขี้ยวไพรวัลย์ ตำบลอุ่มเม้า อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการศึกษา

1. ขอบเขตด้านประชากร

งานวิจัยนี้มุ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย บทความ และเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 19 คน ประกอบด้วย 1) ปลัดอำเภอ จำนวน 2 คน 2) กำนัน จำนวน 1 คน 3) ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน 4) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 คน 5) คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 5 คน และ 6) ประชาชน จำนวน 8 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) ประกอบด้วย 1) ปลัดอำเภอ จำนวน 2 คน 2) กำนัน จำนวน 1 คน 3) ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน 4) ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 คน 5) คณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 5 คน และ 6) ประชาชน จำนวน 8 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขี้ยวไพรวัลย์ ตำบลอุ่มเม้า อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) โดยมีกรอบวิเคราะห์ตามประเด็นที่จะทำการศึกษา ซึ่งอยู่ภายใต้ประเด็นการวิจัย ดังนี้คือ

- 3.1 ประเด็นภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน
- 3.2 ประเด็นปัญหาและอุปสรรคภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน
- 3.2 ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่อภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน

4. กรอบการวิเคราะห์การวิจัย

การวิเคราะห์การวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขี้ยวไพรวัลย์ ตำบลอุ่มเม้า อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้วิจัยจึงใช้กรอบการวิเคราะห์โดยเขียนให้เป็นแผนภาพ ดังนี้

ตัวแปรต้น

1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ
3. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา
4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

ตัวแปรตาม

ภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน
บ้านเขี้ยวไพรวัลย์
ตำบลอุ่มเม้า อำเภอร้อยเอ็ด
ร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยชิ้นนี้ ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์แยกแยะเป็นประเด็นต่าง ๆ โดยใช้การพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการศึกษา และตามกรอบแนวคิด เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่รวบรวมประเด็นได้อย่างมีระบบ

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขี้ยวไพรวัลย์ ตำบลอุ่มเม้า อำเภอร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด” มีประเด็นผลการวิจัยที่สำคัญ ดังนี้คือ

1. ภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขี้ยวไพรวัลย์ ตำบลอุ่มเม้า อำเภอร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ พบว่า ผู้นำจะมีความรับผิดชอบและอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิดกล้าตัดสินใจ มีความรับผิดชอบ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล อุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความยินดีที่จะทุ่มเทการปฏิบัติงานตามภารกิจ โดยผู้นำจะมีการประพฤติตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น มีคุณธรรม และจริยธรรม เสียสละเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม เน้นความสำคัญในเรื่องค่านิยม ความเชื่อ และการมีเป้าหมายที่ชัดเจน มีความมั่นใจที่จะเอาชนะอุปสรรค ผู้นำจะต้องมีความสามารถในการจัดการ การวางแผนการทำงานเพื่อที่จะยกระดับหมู่บ้านของตนเอง และจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและจริงใจต่อราษฎร

ประเด็นภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ พบว่า ผู้นำมีการสนับสนุนการทำงานเป็นทีม พัฒนาชุมชนและจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาชุมชนและความปลอดภัยของชุมชน ส่งเสริมให้ประชาชนตื่นตัวในการพัฒนาตนเองและชุมชน ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับประชาชน การสร้างเจตคติที่ดีต่อประชาชนในภาพลักษณ์ของผู้นำทำให้เกิดแรงศรัทธา ใช้หลักประชาธิปไตยในการทำงาน ต้องเป็นบุคคลที่เปิดใจให้กว้าง สามารถรับฟังและพูดคุยปัญหาได้ในทุก ๆ โอกาส เพื่อสร้างความมั่นใจและความน่าเชื่อถือให้กับชาวบ้านในชุมชน และต้องแสดงให้เห็นถึงความโปร่งใส มีคุณธรรม และมีทักษะการสื่อสารที่ดี

ประเด็นภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน ด้านการกระตุ้นทางปัญญา พบว่า มีการส่งเสริมการเรียนรู้ภายในชุมชน ติดตามแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น และส่งเสริมให้ชุมชนมีกระบวนการใหม่ ๆ ในการทำงาน ยอมรับความสามารถของผู้อื่น มีการส่งเสริมการประกอบอาชีพที่สุจริตในชุมชน ส่งเสริมการเรียนรู้

ในชุมชน สร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและยกย่องชมเชยผู้ที่ทำความดีในชุมชน และส่งเสริมให้ชุมชนมีแหล่งการเรียนรู้และพัฒนาทักษะ เป็นผู้ที่ยังรู้จักส่งเสริมให้คนในชุมชนได้มีความรู้และมีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต

ประเด็นภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล พบว่า ผู้นำมีการทำงานร่วมกับชาวบ้านในชุมชน มีความสามารถในการพูด ติดต่อสื่อสารกับประชาชนสร้างความเข้าใจในข้อมูลข่าวสาร มีการทำงานร่วมกัน และเชื่อมั่นในความรู้ ความสามารถ ทักษะของคนในชุมชน และผู้ได้บังคับบัญชา มีความสนใจต่อความต้องการ มีการรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชน มีการคลุกคลีและทำงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ผู้นำที่ดีจะต้องเป็นผู้ประสานงานที่ดีด้วย

2. ปัญหาและอุปสรรคภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขี้ยวไพรวัลย์ ตำบลอุ่มเม้า อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ พบว่า ชาวบ้านในชุมชนยังขาดความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ เพราะผู้นำมีอายุน้อยและอาจขาดประสบการณ์หรือไม่สามารถมองเห็นปัญหาที่มีอยู่ภายในชุมชนได้ การดูแลความสงบเรียบร้อยในชุมชน ชาวบ้านในชุมชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการทำงานเกี่ยวกับชุมชนและไม่ให้ความสนใจ ชาวบ้านบางคนไม่ให้ความเคารพในตัวผู้นำ เพราะดูเป็นคนทำทางใจดีเป็นกันเอง ผู้นำยังขาดความมั่นใจในความสามารถของตนเอง คิดว่าสิ่งที่ตัวเองทำยังไม่ดีพอและไม่ได้มาตรฐาน

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ พบว่า ผู้นำขาดความสามารถในการขอความร่วมมือกับชุมชน ซึ่งผู้นำจะต้องมีความสามารถในการประสานงานกับทุกหน่วยงานในการร่วมมือกันพัฒนาชุมชน แต่ยังขาดกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะชาวบ้านในพื้นที่ ที่บางคนยังไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาหมู่บ้านของตนเองขาดกระบวนการกระตุ้นให้ชาวบ้านในชุมชนมีทัศนคติและความคิดในการทำงานร่วมกันเป็นทีม

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน ด้านการกระตุ้นทางปัญญา พบว่า ผู้นำขาดการเอาใจใส่ผู้ได้บังคับบัญชาในการพัฒนาขีดจำกัดความสามารถ ทำให้การทำงานที่ผู้ได้บังคับบัญชามอบหมายให้ไปเป็นอย่างล่าช้าเพราะผู้ได้บังคับบัญชาไม่มีความรู้ความสามารถในงานที่ได้รับมอบหมาย ต้องรู้จักสังเกตพฤติกรรมของชาวบ้าน เพื่อมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถ เพราะทุกคนมีจุดแข็งและจุดอ่อนต่างกัน ซึ่งการเป็นผู้นำที่ดีต้องพร้อมที่จะเปิดใจที่จะเรียนรู้จุดอ่อน

ประเด็นปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล พบว่า ผู้นำชุมชนจะต้องให้ความสำคัญกับชาวบ้านในชุมชนก่อนเป็นอันดับแรก ต้องให้ความสนใจและรับฟังปัญหาของลูกบ้านตัวเอง ผู้นำจะต้องมอบหมายงานเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้ตาม เปิดโอกาสให้ผู้ตามได้ใช้ความสามารถพิเศษอย่างเต็มที่ และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่ท้าทายความสามารถ ผู้นำต้องเรียนรู้ที่จะแสดงความชื่นชม กล่าวคำชมเชยกับผู้ได้บังคับบัญชา เพื่อเป็นการเรียกขวัญและกำลังใจ และเป็นการแสดงออกมาผู้นำให้ความสำคัญกับผู้ได้บังคับบัญชาทุกคนเท่ากัน

3. แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขี้ยวไพรวัลย์ ตำบลอุ่มเม้า อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ พบว่า ผู้นำจะต้องรู้บริบทของชุมชนตนเองเป็นอย่างดี ให้ความสำคัญกับชุมชนและช่วยเหลือกันทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน ต้องเป็นคนช่างเจรจา พูดคุยกับคนในชุมชนให้เข้าใจว่ากำลังทำ

อะไรอยู่และสิ่งที่มีผลดีผลเสียต่อชุมชนในด้านใดบ้าง ผู้นำต้องมีความเชี่ยวชาญ มีความเข้าใจในเรื่องของการอนุรักษ์ ต้องมีต้องมีศิลปะในการผูกมิตร เป็นกันเองไม่ถือตัว ยอมรับฟัง และให้เกียรติลูกบ้าน เพื่อที่จะง่ายต่อการทำงานร่วมกันกับทุกฝ่ายเพราะจะต้องสร้างความสามัคคีให้เกิดแก่ชุมชน

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ พบว่า ผู้นำจะต้องรู้จักจุดเด่นของชุมชนเป็นอย่างดี สามารถหาวิธีต่อยอดจากสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน ขึ้นไปอีกได้จะต้องมองเห็นว่าการพัฒนาตนเอง การศึกษาหาความรู้เป็นเรื่องที่สำคัญ สนับสนุนคนในชุมชนให้รู้จักพัฒนาตนเอง ไม่หยุดที่จะแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มีสิ่งใหม่ ๆ ให้ได้เรียนรู้

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน ด้านการกระตุ้นทางปัญญา พบว่า การแลกเปลี่ยนความรู้ไม่จำเป็นจะต้องนำวิทยากรจากภายนอกเข้ามา เพียงแค่คนในชุมชนมีน้ำใจที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ในการประกอบอาชีพซึ่งกันและกันก็ถือเป็นการให้ความรู้กันไปในตัว. ต้องมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของชุมชนให้มีความทันสมัยมีการนำเทคโนโลยีมาใช้จะช่วยให้แหล่งเรียนรู้มีประสิทธิภาพและทำให้คนในชุมชนสามารถพัฒนาความสามารถและความรู้ได้ดียิ่งขึ้น

ประเด็นแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล พบว่า ผู้นำควรให้ความใส่ใจกับคนในชุมชน ควรจะมีข้อมูลบ้างว่าผู้ใดนัดสิ่งใด และสามารถทำอะไรได้บ้าง แต่ละคนเขามีความถนัดที่แตกต่างกัน การมองเห็นถึงข้อดีของแต่ละคนย่อมเป็นเรื่องที่ดีที่จะสร้างสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและคนในชุมชน ควรจะมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ผู้นำต้องเป็นคนช่างสังเกต ให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือให้ผู้ได้บังคับบัญชาให้มีความกระตือรือร้นที่อยากจะพัฒนาทักษะของตนเอง

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขี้ยวไพรวัลย์ ตำบลอุ่มเม้า อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด” มีข้อค้นพบที่นำเสนอการอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขี้ยวไพรวัลย์ ตำบลอุ่มเม้า อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน “ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์” กล่าวคือ ผู้นำมีความรับผิดชอบและอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิดกล้าตัดสินใจ มีความรับผิดชอบ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล อุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความยินดีที่จะทุ่มเทการปฏิบัติงานตามภารกิจ โดยผู้นำจะมีการประพฤติตนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น มีคุณธรรมและจริยธรรม เสียสละเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม.เน้นความสำคัญในเรื่องค่านิยม ความเชื่อ และการมีเป้าหมายที่ชัดเจน มีความมั่นใจที่จะเอาชนะอุปสรรคซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสอดคล้องกับแนวคิดของเสาวลักษณ์ ตั้งตระกูล และเศกสรรค์ ยงวิชัย (2551) ที่กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ผู้บริหารมีความสามารถในการคิดเชื่อมโยง ซึ่งทำให้ผู้บริหารมองเห็นแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ส่งผลให้สามารถดำเนินการเพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันท่วงที อีกทั้งผู้บริหารเทศบาลนครขอนแก่น มีวิสัยทัศน์ที่ดีตลอดจนมีความสามารถในการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ไปสู่ผู้ร่วมงาน

ภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน “ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ” กล่าวคือ ผู้นำมีการสนับสนุนการทำงานเป็นทีม พัฒนาชุมชนและจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาชุมชนและความปลอดภัยของชุมชน ส่งเสริมให้ประชาชนตื่นตัวในการพัฒนาตนเองและชุมชน ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับประชาชน

การสร้างเจตคติที่ดีต่อประชาชนในภาพลักษณ์ของผู้ นำทำให้เกิดแรงศรัทธา การใช้หลักประชาธิปไตยในการทำงาน ผู้นำเป็นผู้ฟังที่ดี ได้รับรู้ถึงปัญหาหรือนำความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไปพิจารณาให้ดีกว่านั้น จะตัดสินใจทำอะไร เป็นคนที่ใจกว้าง สามารถรับฟังและพูดคุยปัญหาได้ในทุก ๆ โอกาส สร้างความมั่นใจ และความน่าเชื่อถือให้กับชาวบ้านในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเสาวลักษณ์ ตั้งตระกูล และเศกสรรค์ ยงวิชัย (2551) ที่กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารแสดงออกอย่างชัดเจนถึงเป้าหมายในการพัฒนาองค์กร ไม่ว่าจะเป็นการกล่าวย้าบ่อย ๆ ในที่ประชุมพนักงานและที่ประชุมชุมชน เพื่อรับทราบเป้าหมายร่วมกัน ตลอดจนผู้บริหารตั้งมาตรฐานงานไว้สูงเพื่อท้าทายความสามารถของผู้ร่วมงาน ซึ่งเป็นหลักในการบริหารทั่วไปที่ผู้นำจะกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานเกิดแรงบันดาลใจหรือแรงจูงใจในการทำงาน

ภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน “ด้านการกระตุ้นทางปัญญา” กล่าวคือ ผู้นำมีการส่งเสริมการเรียนรู้ภายในชุมชน ติดตามแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน และส่งเสริมให้ชุมชนมีกระบวนการใหม่ ๆ ในการทำงาน ยอมรับความสามารถของผู้อื่น มีการส่งเสริมการประกอบอาชีพที่สุจริตในชุมชน การส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน สร้างแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และยกย่องชมเชยผู้ที่ทำความดีในชุมชน และส่งเสริมให้ชุมชนมีแหล่งการเรียนรู้และพัฒนาทักษะ ให้คำปรึกษากับคนอื่น ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเสาวลักษณ์ ตั้งตระกูล และเศกสรรค์ ยงวิชัย (2551) ที่กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการกระตุ้นทางปัญญา ผู้บริหารมีการกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานคิดค้นหาวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานหรือการแก้ปัญหาอยู่เสมอ ไม่ยึดติดอยู่กับกรอบระเบียบ เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานเสนอแนวทางหรือทางเลือกใหม่ ๆ ในการทำงาน และที่สำคัญผู้บริหารจะเน้นกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานมากกว่าผลลัพธ์ของงาน

ภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน “ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล” กล่าวคือ ผู้นำมีการทำงานร่วมกับชาวบ้านในชุมชน มีความสามารถในการพูด ติดต่อสื่อสารกับประชาชน สร้างความเข้าใจในข้อมูลข่าวสาร มีการทำงานร่วมกัน และเชื่อมั่นในความรู้ ความสามารถ ทักษะของคนในชุมชนและผู้ใต้บังคับบัญชา มีความสนใจต่อความต้องการ มีการรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชน มีการคลุกคลีและทำงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ผู้นำเป็นผู้ประสานงานที่ดี ชักชวนชาวบ้านในชุมชนมาประชุมหารือกันเพื่อร่วมกันพัฒนาหมู่บ้าน ร่วมทำงานกับชาวบ้านไม่สั่งงานเพียงอย่างเดียว อีกทั้งรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นที่เข้าร่วมประชุมแล้วนำมาปรับใช้ให้เกิดความสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเสาวลักษณ์ ตั้งตระกูล และเศกสรรค์ ยงวิชัย (2551) ที่กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารใช้หลักการบริหารของโลกตะวันออก มาเป็นแนวคิดในการบริหาร ที่มองว่ารางวัลของคนรับผิดชอบคือความสำเร็จของงาน มนุษย์จะเกิดความภาคภูมิใจเป็นเรื่องของจิตใจ เป็นการเสพความสุขจากความภาคภูมิใจ จากผลสัมฤทธิ์ของงาน ให้ความรู้สึกทางคุณค่าของจิตใจ ไม่ได้ตีค่าเป็นวัตถุหรือรางวัล

2. ปัญหาและอุปสรรคภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขี้ยวไพรวัลย์ ตำบลอุ่มเม้า อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน “ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์” กล่าวคือ ชาวบ้านในชุมชนยังขาดความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ เพราะผู้นำมีอายุน้อยและอาจขาดประสบการณ์หรือไม่สามารถมองเห็นปัญหาที่มีอยู่ภายในชุมชนได้ และการดูแลความสงบเรียบร้อยในชุมชน ชาวบ้านในชุมชนไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการทำงานเกี่ยวกับชุมชนและไม่ให้ความสนใจ ชาวบ้านบางคนไม่ให้ความเคารพในตัวผู้นำเพราะ ดูเป็นคนทำทางใจดีเป็นกันเอง ผู้นำยังขาดความมั่นใจใน

ความสามารถของตนเอง คิดว่าสิ่งที่ตัวเองทำยังไม่ดีพอและไม่ได้มาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ
เฉลา ประเสริฐสังข์ (2562) ที่กล่าวไว้ว่า ทักษะของความเป็นผู้นำได้พิจารณาจากความชำนาญ ที่ผู้นำใช้
ซึ่งความชำนาญในที่นี้หมายถึงความสามารถของบุคคลที่ได้มาจากความรู้ของเขาและปฏิบัติออกมาเป็นการ
กระทำ โดยผู้นำที่ประสบความสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับความสามารถ

ปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน “ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ” กล่าวคือ
การมีส่วนร่วมของทุกคนในกลุ่ม เป็นการพัฒนาสมาชิกกลุ่มให้มีความรู้และทัศนคติ สมาชิกกลุ่มทุกคน มี
ความจำเป็นที่จะต้องมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมเพื่อตอบสนองความต้องการในด้านต่าง ๆ ต้องมีการ
จัดระเบียบทางสังคมเพื่อให้กลุ่มอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด
ของยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526) ที่กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชน
ได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา ตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมี
ผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง การที่สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและนำมา
ซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้นผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาที่ว่า “มนุษย์ทุก
คนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น อย่างเป็นสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับ
ของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันนั้นต้องยอมรับความจริงที่ว่า
มนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง”

ปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน “ด้านการกระตุ้นทางปัญญา” กล่าวคือ ผู้นำ
ขาดการเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชาในการพัฒนาขีดจำกัดความสามารถ ทำให้การทำงานที่ผู้ใต้บังคับบัญชา
มอบหมายให้ไปเป็นอย่างล่าช้าเพราะผู้ใต้บังคับบัญชาไม่มีความรู้ความสามารถในงานที่ได้รับมอบหมาย
ปัญหายากจนเป็นสิ่งที่แก้ไขได้ยาก เป็นเรื่องที่ไม่สามารถแก้ไขได้ภายในปีหรือสองปีแต่อยากให้ผู้ผู้นำกระตุ้น
ให้ประชาชนวิธีสร้างอาชีพสร้างรายได้อย่างสม่ำเสมอ โดยเริ่มจากสิ่งที่สามารถนำมาประกอบอาชีพได้ใน
ชุมชน ผู้นำที่ดีต้องรู้จักสังเกตพฤติกรรมของชาวบ้าน เพื่อมอบหมายงานให้ตรงกับความสามารถ ซึ่ง
สอดคล้องกับแนวคิดของอาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง (2562) ที่กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า
การมีส่วนร่วม (participation) เป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทาง
ของการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องต้องกันนั้น จะต้องมามากพอจนเกิดความคิดริเริ่ม โครงการเพื่อการ
นั้น ๆ เหตุผลเบื้องต้นแรกของการที่คนเราสามารถรวมกันได้ควรจะต้องมี ความตระหนักว่า ปฏิบัติการ
ทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมด ที่ทำโดยหรือทำ ในนามกลุ่มนั้นกระทำผ่านองค์กร.(Organization) ดังนั้น
องค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวนำในการบรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการได้

ปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน “ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล”
กล่าวคือ ผู้นำปฏิบัติหน้าที่ภายนอกพื้นที่มากเกินไป ในบางครั้งประชาชนในพื้นที่ต้องการความช่วยเหลือ
ผู้นำชุมชนจะต้องให้ความสำคัญกับชาวบ้านในชุมชนก่อนเป็นอันดับแรก ต้องให้ความสนใจและรับฟัง
ปัญหาของลูกบ้านตัวเอง.ผู้นำจะมีการมอบหมายงานเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้ตาม เปิดโอกาสให้ผู้
ตามได้ใช้ความสามารถพิเศษอย่างเต็มที่ และเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่ท้าทายความสามารถ ซึ่งสอดคล้องกับ
แนวคิดของยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2560) ที่กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้
ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา ตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในเรื่อง
ต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง การที่สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข
ปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้นผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญา
ที่ว่า “มนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสงบสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม

และเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันนั้นต้องยอมรับความจริงที่ว่า มนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาส และได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง”

3. แนวทางการแก้ไขปัญหภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขี้ยวไพรวัลย์ ตำบลอุ่มเม้า อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน “ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์” กล่าวคือ ผู้นำจะต้องรู้บริบทของชุมชนตนเองเป็นอย่างดี ให้ความสำคัญกับชุมชนและช่วยเหลือกันทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน ผู้นำจะต้องจัดโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและชาวบ้าน เพื่อให้ทุกคนได้มาร่วมตัวกันพัฒนาหมู่บ้านและทำงานร่วมกันกับคนอื่นในชุมชน ต้องเป็นคนช่างเจรจา พูดคุยกับคนในชุมชนให้เข้าใจว่ากำลังทำอะไรอยู่และสิ่งที่มีผลดีผลเสียต่อชุมชนในด้านจิตใจบ้าง ชาวบ้านทุกคนมีความเต็มใจที่จะรับฟัง ผู้นำต้องเป็นคนเข้าหาชาวบ้านในชุมชนก่อน เพื่อที่จะได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2560) ที่กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา ตัดสินใจการร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเองการที่สามารถทำให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาที่ว่า “มนุษย์ทุกคนต่างมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น อย่างเป็นสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น และพร้อมที่จะอุทิศ เพื่อกิจกรรมของชุมชน” ขณะเดียวกันนั้นต้องยอมรับความจริงที่ว่า มนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ ถ้ามีโอกาส และได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน “ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ” กล่าวคือ ผู้นำจะต้องรู้จักจุดเด่นของชุมชนเป็นอย่างดี และนำเสนอสิ่งนั้นให้บุคคลภายนอกได้รู้ ซึ่งชุมชนเป็นแหล่งป่าไม้อุดมสมบูรณ์อยู่แล้วก็สามารถหาวิธีต่อยอดจากสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนขึ้นไปอีกได้.จะต้องเล็งเห็นว่าการพัฒนาตนเอง การศึกษาหาความรู้เป็นเรื่องที่สำคัญ สนับสนุนคนในชุมชนหรือแม้กระทั่งลูกน้องให้รู้จักพัฒนาตนเอง ไม่หยุดที่จะแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ มีสิ่งใหม่ ๆ ให้ได้เรียนรู้ อย่าละเลยความสำคัญข้อนี้ ผู้นำจะต้องสร้างและสื่อความหวังที่ผู้นำต้องการอย่างชัดเจน แสดงความเชื่อมั่นและแสดงให้เห็นความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ ช่วยให้ผู้ที่บังคับบัญชามองข้ามผลประโยชน์ของตนเพื่อวิสัยทัศน์และภารกิจของชุมชน และช่วยให้ผู้ตามพัฒนาความผูกพันของตนต่อเป้าหมายระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเนตร์พัฒนา ยาวีราช (2552) ที่กล่าวไว้ว่า บุคคลที่มีความสามารถในการบังคับบัญชา บุคคลอื่นโดยได้รับการยอมรับและยกย่องจากบุคคลอื่นเป็นผู้ทำให้บุคคลอื่นไว้วางใจ และให้ความร่วมมือความเป็นผู้นำเป็นผู้มีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกหรือบังคับบัญชาประสานงาน โดยอาศัยอำนาจหน้าที่ เพื่อให้กิจการงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน “ด้านการกระตุ้นทางปัญญา” กล่าวคือ การแลกเปลี่ยนความรู้ไม่จำเป็นจะต้องนำวิทยากรจากภายนอกเข้ามา เพียงแค่คนในชุมชนมีน้ำใจที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ในการประกอบอาชีพซึ่งกันและกันก็ถือเป็นการให้ความรู้กันไปในตัว ต้องมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของชุมชนให้มีความทันสมัยมีการนำเทคโนโลยีมาใช้จะช่วยให้แหล่งเรียนรู้มีประสิทธิภาพและทำให้คนในชุมชนสามารถพัฒนาความสามารถและความรู้ได้ดียิ่งขึ้นนอกจากนั้นบุคคลภายนอกยังสามารถนำมาใช้แหล่งเรียนรู้เดียวกันเพื่อพัฒนาความสามารถได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของรัตติกรณี จงวิศาล (2556) ที่กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำเป็น

คุณลักษณะพฤติกรรมความสามารถหรือกระบวนการที่เป็นปฏิสัมพันธ์หรือเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลที่สามารถมีอิทธิพลต่อผู้อื่น กลุ่มคน สามารถสร้างแรงบันดาลใจ สร้างความปรารถนา ทำให้คนเชื่อถือศรัทธา การยอมรับความพยายามอุทิศตัวการใช้ความสามารถอย่างดงามที่สุดและช่วยเพิ่มพลังอำนาจของผู้อื่นเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน “ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล” กล่าวคือ ผู้นำควรให้ความใส่ใจกับคนในชุมชน ควรจะมีข้อมูลบ้างว่าผู้ใดถนัดสิ่งใด และสามารถทำอะไรได้บ้าง แต่ละคนเขามีความถนัดที่แตกต่างกันอยู่แล้ว การเล็งเห็นถึงข้อดีของแต่ละคนย่อมเป็นเรื่องที่ดีที่จะสร้างสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและคนในชุมชน ควรจะมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เป็นคนช่างสังเกต ให้ความสนับสนุนและช่วยเหลือให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความกระตือรือร้นที่อยากจะพัฒนาทักษะของตนเอง ควรมีการปรับปรุงเกี่ยวกับระบบการทำงานให้มีความชัดเจนหรือมีความหนักแน่นในแง่ของการทำงาน และยังเป็น การช่วยกระตุ้นในชุมชนให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อสร้างความสามัคคีปรองดองกันในชุมชน ควรจะช่วยกันรักษาไว้ ต้องมีความใส่ใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้มากขึ้นกว่าเดิม ไม่ละเลยคนที่ปฏิบัติงานเพราะการทำงานให้สำเร็จ เป็นสิ่งที่ไม่สามารถทำได้เองเพียงคนเดียว จำเป็นจะต้องมีผู้ใต้บังคับบัญชามาช่วยแบ่งเบาภาระงาน ผู้นำจะต้องปฏิบัติงานให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของรัตติกรณ์ จงวิศาล (2556) ที่กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำเป็นคุณลักษณะพฤติกรรมความสามารถหรือกระบวนการที่เป็นปฏิสัมพันธ์หรือเป็นวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลที่สามารถมีอิทธิพลต่อผู้อื่น กลุ่มคน สามารถสร้างแรงบันดาลใจ สร้างความปรารถนา ทำให้คนเชื่อถือศรัทธา การยอมรับความพยายามอุทิศตัวการใช้ความสามารถอย่างดงามที่สุดและช่วยเพิ่มพลังอำนาจของผู้อื่นเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

ข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่

การวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขี้ยวไพรวัลย์ ตำบลอุ่มเม้า อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด” ผู้เขียนมีข้อค้นพบหรือองค์ความรู้ใหม่ที่ควรนำเสนอในประเด็นสำคัญ ดังนี้คือ

ภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขี้ยวไพรวัลย์ ตำบลอุ่มเม้า อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขี้ยวไพรวัลย์ ตำบลอุ่มเม้า อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

- ภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน “ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์”
- ภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน “ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ”
- ภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน “ด้านการกระตุ้นทางปัญญา”
- ภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน “ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล”

ปัญหาและอุปสรรคภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขี้ยวไพรวัลย์ ตำบลอุ่มเม้า อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

- ปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน “ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์”
- ปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน “ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ”
- ปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน “ด้านการกระตุ้นทางปัญญา”
- ปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน “ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจก

แนวทางการแก้ไขปัญหภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขี้ยวไพรวัลย์ ตำบลอุ่มเม้า อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

- แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน “ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์”
- แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน “ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ
- แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน “ด้านการกระตุ้นทางปัญญา”
- แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของภาวะผู้นำผู้ใหญ่บ้าน “ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล”

ข้อเสนอแนะการศึกษา

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ผู้นำควรมีความเชี่ยวชาญ มีความเข้าใจในเรื่องของการพัฒนาชุมชน ต้องมีศิลปะในการผูกมิตร เป็นกันเองไม่ถือตัว ยอมรับฟัง และให้เกียรติลูกบ้าน เพื่อที่จะง่ายต่อการทำงานร่วมกันกับทุกฝ่ายเพราะจะต้องสร้างความสามัคคีให้เกิดแก่ชุมชน

1.2 ผู้นำต้องเป็นต้นแบบที่ดีให้กับคนในชุมชนและผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาชุมชน

1.3 ผู้นำควรความมั่นใจในสิ่งที่ตนเองคิด เมื่อแสดงออกด้วยความมั่นใจ ลูกน้องหรือผู้ตามก็ย่อมรู้สึกถึงความมั่นคงและเชื่อมั่นที่จะปฏิบัติตาม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพการทำงานของผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขี้ยวไพรวัลย์ ตำบลอุ่มเม้า อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้ใหญ่บ้าน บ้านเขี้ยวไพรวัลย์ ตำบลอุ่มเม้า อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

เอกสารอ้างอิง

- เขมมิกา เรื่องทอง , สำราญ วิเศษ และ กชกร เดชะคำภู. (2562). *ภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามความคาดหวังของประชาชนเทศบาลตำบลนาคำ อำเภอศรีสงคราม จังหวัดนครพนม*. วารสาร เสลภูมิวิชาการ.
- จุฑาสันต์ ตั้งตรีวิระกุล. (2565). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านใน เขตอำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา*. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ : มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- เฉลา ประเสริฐสังข์. (2560). *ภาวะผู้นำทางการศึกษา*. จันทบุรี : สถาบันราชภัฏรำไพพรรณี.
- ณรงค์ศักดิ์ วัชร. (2559). *การศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 จังหวัดจันทบุรี* : มหาวิทยาลัยบูรพา
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช. (2552). *ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพมหานคร.
- บงกชมาศ เอกเยี่ยม. (2557). *กำนัน - ผู้ใหญ่บ้าน : บทบาทและภาวะความเป็นผู้นำ กับความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อผู้นำชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่*. การประชุมวิชาการการพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน ครั้งที่ 4 : วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ : เชียงใหม่.
- ปภินวิช ศรีกุล. (2563). *ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในเขตอำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี*. : มหาวิทยาลัยราชภัฏ สกลนคร.
- ประจักษ์ ฝิวงาม. (2554). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเขตพื้นที่ อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ* : มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ปวรวรรณกร โพธิ์บุผา. (2565). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด* : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พัชรภรณ์ ผู้พาณิชย์ มยุรี รัตนเสริมพงศ์ วาสิตา ประสพศักดิ์. (2564). *ภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง ในยุคประเทศไทย 4.0 ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง*. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 13. นครปฐม : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2560). *ความมุ่งมั่นของผู้นำในการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพมหานคร.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). *ภาวะผู้นำ (Leadership)*. กรุงเทพฯ : ธนัชการพิมพ์.
- รัตติกรณ์ จงวิศาล. (2556). *ภาวะผู้นำ ทฤษฎี การวิจัย และแนวทางการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณฤดี มณฑลจรัส อนุสรุ สวรรณวงศ์. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาใน โครงการโรงเรียนประชารัฐ กรณีศึกษา จังหวัดพัทลุง*. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร.
- ครสวรรณ บัญญณกรณชัย. (2561). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวิธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1*. : มหาวิทยาลัยเกริก.
- ศิริพงษ์ ศรีชัยรมย์รัตน์. (2542). *กุญแจสู่ความเป็นเลิศทางการบริหารคน*. กรุงเทพฯ : ชูม.

- สรายุทธ์ หอมจันทร์. (2563). *ภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ส่งผลต่อการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุพรรณบุรี*. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เสาวลักษณ์ ตั้งตระกูล และเศกสรรค์ ยงวณิชย์. (2551). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารเทศบาลนครขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อรรธรณ ภัทรดำเนินสุข. (2564). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อัมรินทร์ พานัด. (2563). *อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอโพธารมย์ จังหวัดนครพนม*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อาภรณ์พันธ์ จันทร์สว่าง. (2562). *การพัฒนาบุคคล กลุ่ม และชุมชน*. กรุงเทพมหานคร.

วิเคราะห์นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการกระตุ้นเศรษฐกิจ
ตามหลักวิชาการ แนวคิด และทฤษฎี

Analyze Urgent Government Policies Related to Stimulating the Economy.
According to Academic Principles, Concepts, and Theories

จิณณ์นิชา روبคอบ^{1*} และอัครวิรัช روبคอบ²

Jinnicha Robkob^{1*}, and Aukkarawit Robkob²

^{1*}มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาพิษณุโลก

^{1*} Rajamangala University of Technology Lanna Pitsanulok

² คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² Mahasarakham Bussiness School Mahasarakham University.

*Corresponding author: E-mail: Aukkarawit.r@msu.ac.th

Received 28/03/2024 | Revised 26/04/2024 | Accepted 27/04/2024

บทความวิชาการ (Academic Article)

บทคัดย่อ

ประเทศไทยกำลังเผชิญหน้ากับความท้าทายที่หลากหลาย รวมถึงผลจากวิกฤตโควิด-19 ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่ยังไม่ฟื้นตัวอย่างเต็มที่ รัฐบาลในปัจจุบันพยายามตอบสนองด้วยการนำเสนอ นโยบายเร่งด่วน เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ สร้างความเท่าเทียมกัน และลดความเหลื่อมล้ำของภาคประชาชน บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอ 5 นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลนายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี และเพื่อวิเคราะห์ วิพากษ์ ประเด็นสำคัญของ 5 นโยบายเร่งด่วนที่รัฐบาลได้แถลง พบว่า นโยบายเร่งด่วนของภาครัฐนั้น เป็นเรื่องที่ดี หลายโครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจระยะสั้น หากรายได้เข้าประเทศ เกิดเม็ดเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ ลดค่าใช้จ่ายภาคประชาชน แต่บางนโยบายก็อาจจะมีผลเสียตามที่นักวิชาการหลาย ๆ ท่านกังวล และให้ข้อเสนอแนะไว้ มีข้อสังเกตว่า รัฐบาลอาจจะต้องจัดหาเงินเพื่อมาใช้จ่ายตามงบประมาณรายจ่ายที่ตั้งไว้ตามนโยบาย คือ ขยายกรอบการใช้จ่ายเงินนอกงบประมาณของวงเงินงบประมาณในปี 2568 เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจระยะสั้น หรืออาจจะกู้ยืมด้วยการออกพันธบัตร หรืออาจจะกู้ยืมจากรัฐบาลต่างประเทศที่มีดอกเบี้ยต่ำ

คำสำคัญ: ดิจิทัล วอลเล็ท; นโยบายเร่งด่วน; นายกรัฐมนตรี

Abstract

Thailand is facing a variety of challenges. Including the results of the COVID-19 crisis. Both economically, socially and politically, which have not yet fully recovered. The

current government is trying to respond by introducing urgent policies. To stimulate the economy, create equality and reduce inequality in the public sector This academic article The objective is to present 5 urgent policies of the government of Mr. Settha Thavisin, Prime Minister, and to analyze and criticize important points of the 5 urgent policies that the government has announced. It is found that the urgent policies of the government sector are It's good. Many projects are intended to stimulate the economy in the short term. To earn income into the country. There is money circulating in the economy. Reduce public sector expenses, But some policies may have negative effects, as many academics are concerned about and have made suggestions. It is noted that, The government may have to find money to spend according to the budget expenditures set according to the policy, which is to expand the framework for extra-budget spending of the budget limit in 2025 in order to stimulate the economy in the short term. Or may borrow by issuing bonds or may borrow from foreign governments with low interest rates.

Keywords: Digital Wallet; Urgent Policies; Prime Minister.

บทนำ

ประเทศไทย เป็นประเทศที่มีการปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้ให้อำนาจหน้าที่กับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดำเนินการควบคุมและจัดให้มีการเลือกตั้งระดับประเทศเพื่อสรรหานายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ตามที่มีประกาศเป็นพระราชโองการแต่งตั้งให้ นายเศรษฐา ทวีสิน เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2566 แล้วนั้น (Office of the Election Commission, 2023) นายกรัฐมนตรีจึงมีหน้าที่ที่ต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภา เพื่อให้ทุกภาคส่วน ทุกหน่วยงานของประเทศ รวมถึงประชาชนโดยทั่วไปได้ทราบถึงเจตนารมณ์ ยุทธศาสตร์ และนโยบายของรัฐบาล ได้เห็นถึงความมุ่งมั่นที่จะสร้างความสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นแก่สังคมไทย ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือในการพัฒนาประเทศ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในมิติใหม่ร่วมกัน (Royal Thai Government, 2023) รวมถึงยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ที่รัฐบาลก่อนได้กำหนดกรอบและแนวทางการพัฒนาประเทศ ให้หน่วยงานรัฐบาลทุกภาคส่วน ต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 65 เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และวิสัยทัศน์ของประเทศไทยว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” (Office of the National Economic and Social Development Board, 2018)

เพื่อพิจารณาแล้ว พบว่า ประเทศไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองภายในประเทศ ซึ่งถูกซ้ำเติมจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ที่ทำให้กลายเป็นภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจเป็นวงกว้าง ยังไม่ฟื้นตัวเต็มที่ และยังไม่สามารถแก้ไขเยียวยาได้อย่างเป็นรูปธรรม ขณะที่ปัญหาสังคมและการเมืองยังคงยืดเยื้อ ฝักรากลึก และยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด ได้สร้างความท้าทายให้กับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ปัญหาความขัดแย้งทางด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน ความขัดแย้งของประเทศมหาอำนาจของโลก ปัญหารายได้ภาคการเกษตรจากผลผลิตที่ตกต่ำ ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น รายจ่ายในครัวเรือนที่สูง ส่งผลให้เกษตรกรไทยมี

หนี้สินที่เพิ่มสูงมากยิ่งขึ้น ปัญหาทางด้านสังคมซึ่งประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย ซึ่งเป็นความท้าทายสำหรับการหาแรงงานรุ่นใหม่มาทดแทน ในขณะที่ประเทศไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อาทิ การเปลี่ยนแปลงทางด้านกฎหมาย การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ความขัดแย้งทางความคิด การแบ่งแยกด้านความคิด และการไม่ให้ความเคารพต่ออัตลักษณ์และวัฒนธรรมไทย ได้นำไปสู่ความกังวลในสังคม ซึ่งเป็นความท้าทายที่ประเทศไทยต้องเผชิญและปรับตัวในหลายมิติ (Royal Thai Government, 2023) (Money & Banking, 2023); (TNN Online, (2023); (Thai PBS, 2023); (Thai PBS, 2023)

จากที่ได้กล่าวมาปัญหาเหล่านี้ เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความยากจน ความเหลื่อมล้ำ ความไม่เท่าเทียมกัน และความทุกข์ยากของประชาชนในสังคมไทย ซึ่งส่งผลให้ประเทศไทยไม่สามารถเติบโตได้ตามศักยภาพ นำไปสู่วิกฤตความเชื่อมั่นของประชาชน และกลายเป็นเป้าหมายหลักที่รัฐบาลต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง วิเคราะห์นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการกระตุ้นเศรษฐกิจ แนวคิด ทฤษฎี และคำแนะนำ ข้อเสนอแนะของนักวิชาการ และหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อนำเสนอนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการกระตุ้นเศรษฐกิจ รวมถึงวิเคราะห์นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการกระตุ้นเศรษฐกิจ ตามหลักวิชาการ แนวคิด และทฤษฎี เพื่อให้ประชาชนเข้าใจถึงนโยบายต่าง ๆ ที่รัฐบาลได้ดำเนินการหรือวางแผนไว้ รวมถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อเศรษฐกิจและสังคม หลังจากใช้นโยบาย รวมถึงเพื่อให้ภาครัฐมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาอย่างมุ่งเป้าและตอบสนองต่อปัญหาของประชาชน สร้างความพร้อมและวางรากฐานสำหรับอนาคตที่ดีกว่าของคนไทยทั้งในปัจจุบันและอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อต้องการนำเสนอ 5 นโยบายเร่งด่วนที่รัฐบาลได้แถลงไว้ ตามหลักวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และคำแนะนำ ข้อเสนอแนะของนักวิชาการ และหน่วยงานต่างๆ
2. เพื่อวิเคราะห์ประเด็นสำคัญของ 5 นโยบายเร่งด่วน ตามหลักวิชาการ แนวคิด และทฤษฎี

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนวรรณกรรม 5 นโยบายเร่งด่วนของภาครัฐในครั้งนี้ พบว่า นโยบายดังกล่าวผ่านการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และบูรณาการมาจากหลายศาสตร์และหลายมิติ จึงไม่สามารถนำ แนวคิด และทฤษฎีในศาสตร์ใด ศาสตร์หนึ่งเพื่อมาอธิบายให้ครอบคลุมได้ ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอนำเสนอแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดที่ได้ศึกษา จำนวน 5 ทฤษฎีต่อไปนี้

ทฤษฎีนโยบายสาธารณะ (Public Policy) เป็นกิจกรรมที่กระทำโดยรัฐบาลซึ่งครอบคลุมกิจกรรมทั้งหมดของรัฐบาล รวมทั้งข้อกำหนดและระเบียบในการควบคุมและกำกับกรดำเนินการดำเนินกิจกรรมของปัจเจกบุคคลและนิติบุคคลทั้งหมดตลอดจนการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ (Ira Shakanaky, 1970) โดยกิจกรรมที่รัฐบาลสามารถเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ อาจก่อให้เกิดผลกระทบทางบวกและทางลบต่อสังคม ครอบคลุมทั้งภายในและภายนอกประเทศ และชอบด้วยกฎหมาย (Thomas R. Dye, 2011) ซึ่งการใช้อำนาจของรัฐในการจัดสรรกิจกรรมเพื่อตอบสนองค่านิยมของสังคม (David Easton, 1990) การกำหนดนโยบายสาธารณะเป็นอำนาจของผู้นำทางการเมือง ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ โดยนโยบายของพรรคการเมืองจะไม่ถือเป็นนโยบายสาธารณะ จนกว่าพรรคนั้นจะได้รับการเลือกเข้ามาเป็นรัฐบาล ซึ่งรัฐบาลจะจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุน กิจกรรมของรัฐจะต้องเป็นชุดของการดำเนินการที่มีระบบและ

กระบวนการที่ชัดเจน ต่อเนื่อง และมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่จะแก้ไขปัญหาสำคัญของสังคม รวมถึงการลดความขัดแย้งและส่งเสริมความร่วมมือในภาคประชาชน (James E. Anderson, 1994) รวมถึงเป็นการตัดสินใจที่จะกระทำเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนจำนวนมาก มิใช่การตัดสินใจเพื่อผลประโยชน์ส่วนบุคคล กิจกรรมดังกล่าวต้องปรากฏให้เห็นจริง มิใช่เป็นเพียงการแสดงเจตนารมณ์ หรือความตั้งใจด้วยคำพูดเท่านั้น หรืออาจจะเป็นการเลือกทางเลือกที่จะกระทำ โดยพิจารณาผลจากผลการวิเคราะห์ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม โดยอาจทำการวิเคราะห์จากต้นทุนและผลตอบแทน

ทฤษฎีของเคนส์ (Keynes's theory) เป็นทฤษฎีทางด้านเศรษฐศาสตร์มหภาคของนักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ ได้เสนอทฤษฎีนี้ไว้ในหนังสือ *The General Theory of Employment, Interest, and Money* มุ่งให้ความสำคัญกับนโยบายการใช้จ่ายของภาครัฐบาล พร้อมกับมาตรการลดภาษีเพื่อกระตุ้นความต้องการซื้อจากความต้องการบริโภคของประชาชน จากสถานะเศรษฐกิจของประเทศที่ถดถอยอยู่เดิม ทฤษฎีนี้มีสมมติฐานที่ว่า การลดค่าแรงให้ต่ำลงจะส่งผลให้เกิดการจ้างงานที่มากขึ้น แต่จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ถ้าความต้องการสินค้าก็จะต่ำลง ส่งผลทำให้ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการขายสินค้าได้ในระดับที่ต่ำอยู่ดี นำไปสู่การลดการลงทุน ลดการจ้างงาน จนทำให้เกิดการว่างงานที่สูงขึ้นตามมาในที่สุด (International Monetary Fund, 2014); (Britannica, 2014) ทฤษฎีนี้ สามารถอธิบายว่า การใช้มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยการเพิ่มการใช้จ่ายจากภาครัฐบาลลงสู่ภาคธุรกิจแล้ว จะส่งผลให้ภาคธุรกิจมีผลประกอบการที่ดีขึ้น พนักงานก็จะได้รับเงินได้ที่มากขึ้น จะเพิ่มการใช้จ่ายภาคประชาชนที่เพิ่มขึ้นด้วย โดยมุ่งเน้นกระตุ้นการบริโภค เพื่อที่จะได้นำไปสู่การพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจระดับมหภาค ทั้งนี้ต้องกระทำไปพร้อมกับการลดดอกเบี้ยลงเพื่อสนับสนุนให้ผู้คนใช้จ่าย รวมถึงปรับปรุงนโยบายทางการเงินแก้ไขระบบภาษีด้วยมาตรการลดภาษี ควบคุมความต้องการซื้อสินค้าบางชนิดจนกว่าอัตราการว่างงานที่สูงและความต้องการของผู้บริโภคจะฟื้นตัวกลับมา (Investerest.co, 2023); (Britannica, 2014)

ทฤษฎีทางการเมือง (Political Theory) เป็นทฤษฎีที่เน้นการปฏิสัมพันธ์และความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรและสังคม ประกอบกับการใช้อำนาจและตำแหน่งทางธุรกิจ Davis (1960) ได้ศึกษาเกี่ยวกับอำนาจขององค์กรในสังคมและผลกระทบทางสังคมของอำนาจ เขาได้เสนอว่า อำนาจทางธุรกิจ (Business Power) เป็นหนึ่งในองค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร องค์กรซึ่งนับว่าเป็นสถาบันทางสังคมจำเป็นต้องมีการใช้อำนาจอย่างมีความรับผิดชอบ เนื่องจากอำนาจที่องค์กรมีนั้น ไม่ได้เกิดจากตัวองค์กรเองเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากสังคมด้วยเช่นกัน ดังนั้น แนวคิดของ Davis (1960) คือ การไปด้วยกันอย่างเท่าเทียมของอำนาจและความรับผิดชอบขององค์กรใดที่ไม่ได้ใช้อำนาจที่ตนมีอย่างมีความรับผิดชอบจะต้องสูญเสียอำนาจนั้นไปจากสังคม เพราะจะมีองค์กรอื่นมาช่วงชิงอำนาจนี้ไปแทน เหตุการณ์นี้จะเกิดขึ้นได้อย่างชัดเจนในสังคมที่ให้ความสำคัญกับเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร ในมุมมองของทฤษฎีทางการเมืองนี้ ยังเสนอแนะอีกว่าเรื่องสำคัญของความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร คือ องค์กรต้องหาทางออกให้กับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมที่องค์กรดำเนินการทางธุรกิจอยู่ด้วยอำนาจที่องค์กรมี

ทฤษฎีการสร้างยอมรับ (Legitimacy Theory) เป็นทฤษฎีที่เน้นความสำคัญเกี่ยวกับแนวคิด "สัญญาทางสังคม" (Social Contract) ซึ่งเป็นสัญญาระหว่างองค์กรและสังคมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์กร โดย Shocker and Sethi (1973) ได้อธิบายเกี่ยวกับแนวคิดสัญญาทางสังคมไว้ว่าการที่องค์กรจะสามารถเติบโตและอยู่รอดได้นั้นขึ้นอยู่กับ 1) การส่งมอบสิ่งที่สังคมนั้นปรารถนาได้ และ 2) การกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองแก่กลุ่มสังคม ทั้งนี้ หากองค์กรละเมิด หรือมิได้ปฏิบัติตามสัญญาทางสังคม องค์กรก็มีโอกาสที่จะประสบความล้มเหลวในการอยู่รอดได้

ตามหลักทฤษฎีการสร้างความชอบธรรม เมื่อองค์กร พบว่า การดำเนินงานขององค์กรไม่ได้สอดคล้อง หรือไม่ได้ปฏิบัติตามสัญญาทางสังคม องค์กรจะมีความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการดำเนินงาน เพื่อแสดงออกซึ่งการสร้าง ความชอบธรรม ซึ่งสามารถทำได้ ผ่านการเปิดเผยในรายงานประจำปี หรือรายงานอื่น ๆ ที่มีการเปิดเผยแก่สาธารณชน ตัวอย่างเช่น การเปิดเผยรายงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อทางสังคมขององค์กร (Corporate Social Responsibility) ในรายงานประจำปี เป็นต้น ทั้งนี้ลักษณะ (Nature) หรือประเภทขององค์กรเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อ การเปิดเผยเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อทางสังคมขององค์กรนั้น ๆ ด้วย (Dowling and Pfeffer, 1975) นอกจากนี้ ในสังคมกลุ่มใดก็ตามที่องค์กรมิได้ปฏิบัติหรือแสดงออกซึ่งความชอบธรรม ในสังคมนั้นจะเกิดการเรียกร้องสัญญาทางสังคมกลับมาคืนมาด้วยวิธีการที่สร้างผลกระทบเชิงลบแก่องค์กร ทั้งนี้ เพื่อให้้องค์กรสานต่อการปฏิบัติตามสัญญา (Deegan and Rankin, 1997)

วิเคราะห์นโยบายที่สำคัญและเร่งด่วน

จากคำแถลงนโยบายรัฐบาลโดย นายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง คนที่ 30 ของประเทศไทย เป็นการแก้ปัญหาแบบมุ่งเป้า นโยบายมุ่งแก้ไขปัญหาประชาชนแบบเร่งด่วน ตามที่ได้หาเสียงเอาไว้ก่อนหน้านี้ (Money & Banking, 2023); (TNN Online, (2023); Chinprateep, (2023)

Thailand Development Research Institute (TDRI) ได้กล่าวถึง นโยบายของรัฐบาลปัจจุบันว่า นโยบายหลายอย่างมีวัตถุประสงค์มุ่งที่จะแก้ไขความเดือดร้อน และปัญหาของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง แต่ก็มีหลายนโยบายที่จะสร้างปัญหาให้ประเทศไทยในระยะยาวในหลายประเด็น ได้แก่ 1) สร้างภาระทางการคลัง เนื่องจากการใช้งบประมาณที่มากเกินไป 2) มีแนวโน้มที่จะใช้เงินนอกงบประมาณผ่านทางรัฐวิสาหกิจ และสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐบาล การใช้งบประมาณดังกล่าวจะไม่ผ่านกระบวนการงบประมาณและไม่สามารถตรวจสอบได้โดยรัฐสภา (Thailand Development Research Institute (TDRI), (2023a)

จากที่ได้กล่าวมาแล้ว สามารถสรุปเป็นประเด็นโดยแบ่งตามความสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. นโยบายระยะสั้น หรือนโยบายเร่งด่วน มุ่งเน้นกระตุ้นเศรษฐกิจที่รัฐบาลจะดำเนินการทันทีคือการกระตุ้นการใช้จ่าย ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นของการพลิกฟื้นเศรษฐกิจให้กลับมาเติบโตอีกครั้ง ได้แก่

1) การเติมเงิน 10,000 บาท ผ่านดิจิทัลวอลเล็ต (Digital Wallet) เป็นการเติมเงินเข้าไปในระบบเศรษฐกิจอย่างทั่วถึง ซึ่งจะช่วยกระตุ้นการเติบโตของเศรษฐกิจและกระจายรายได้สู่ทุกภูมิภาค การนี้ไม่เพียงแต่สร้างโอกาสในการประกอบอาชีพและเสริมสร้างภาคธุรกิจเท่านั้น แต่ยังช่วยให้รัฐบาลสามารถเก็บภาษีได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการวางรากฐานสำหรับเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศในอนาคต ในประเด็นนี้ มีนักวิชาการจำนวนหลายท่านได้ให้ความเห็นไว้ดังนี้

ธรรมธีร์ สุกโชติรัตน์ นักวิชาการและนักบริหารด้านดิจิทัล ได้กล่าวว่า นโยบายการแจกเงินดิจิทัล 10,000 บาท ถือเป็นนโยบายที่ประชาชนที่มีรายได้น้อยได้รับประโยชน์สูงสุด ได้กระตุ้นเศรษฐกิจ เกิดการออกแบบระบบเงินดิจิทัล และทำให้เกิดโครงสร้างพื้นฐานสู่เศรษฐกิจดิจิทัล แต่ด้วยปริมาณการใช้งบประมาณที่สูง (Thanthee, 2023)

นายสุปรีย์ ทองเพชร ประธานสภาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย หรือ สภาเอสเอ็มอี กล่าวว่า เงินดิจิทัลที่ถูกสร้างขึ้นภายในระบบปิด จำกัดการใช้จ่ายให้อยู่ภายในระบบนั้นเท่านั้น ซึ่งอาจจำกัดความสามารถในการแลกเปลี่ยนเป็นเงินบาท การนี้สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจได้ชั่วคราว แต่ไม่ยั่งยืน ดังนั้น ข้อเสนอแนะคือ ภาครัฐควรลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาความสามารถของประเทศ และ สนับสนุนการสร้างอุตสาหกรรมใหม่เพื่อเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจดิจิทัล รวมทั้งสนับสนุนผู้ประกอบการ SMEs ในการรับซื้อเงินดิจิทัลคืน และให้การลดหย่อนภาษีเพื่อกระตุ้นการใช้เงินดิจิทัล (Siamrath Online, 2023)

ปิยศักดิ์ มานะสันต์ ผู้อำนวยการอาวุโส ฝ่ายวิจัยการลงทุน สายงานวิจัย บล.อินโนเวสต์ เอกซ์ จำกัด ได้กล่าวว่า นโยบายดิจิทัล 10,000 บาท หากมองไปข้างหน้าตามที่นายกฯ กล่าวว่าจะได้ใช้ในเดือน กุมภาพันธ์ 2567 จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศไทยได้ เพราะจากการประเมินเศรษฐกิจโลกปี หน้าอาจจะเข้าสู่ภาวะถดถอย หลายประเทศเข้าสู่ภาวะชะลอตัว เพราะฉะนั้น จึงควรส่งเสริมการจับจ่าย ซื้อขายภายในประเทศจะช่วยได้อย่างแน่นอน เศรษฐกิจไทย สามารถเติบโตขึ้นจากการอัดฉีดเม็ดเงินด้านการบริโภค (Siamrath Online, 2023)

นายปกรณวุฒิ อุดมพิพัฒน์สกุล ผู้แทนจากพรรคก้าวไกล ได้กล่าวว่า ไม่เห็นด้วยกับนโยบายนี้ เพราะเป็นนโยบายที่ใช้เงินจำนวนมาก และมองว่าไม่ได้ตอบโจทย์ต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจ ปัจจุบันการบริโภคไม่ได้กำลังหดตัว แต่กำลังฟื้นตัว ปัญหาที่แท้จริง คือ การส่งออก ซึ่งนโยบายนี้ไม่ได้ช่วยเรื่องการส่งออก (Siamrath Online, 2023)

ผู้เขียนมีข้อสังเกตว่า นโยบายนี้ เป็นนโยบายที่ดี นโยบายดังกล่าวถือเป็นมาตรการที่เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะในการช่วยเหลือประชาชนที่มีรายได้น้อย การกระจายรายได้สู่ผู้ประกอบการทั่วทุกภูมิภาคของประเทศจะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในระยะสั้น และทำให้รัฐมีรายได้จากภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งจะนำไปตามทฤษฎีของเคนส์ (Keynes's theory) ถ้าเพิ่มรายได้ของประชาชนให้มากขึ้น ก็จะเพิ่มการใช้จ่ายภาคประชาชนที่เพิ่มขึ้นด้วย เป็นการกระตุ้นการบริโภค เพื่อที่จะได้นำไปสู่การพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจระดับมหภาค ทั้งนี้ต้องกระทำไปพร้อมกับการลดดอกเบี้ยลงเพื่อสนับสนุนให้ผู้คนใช้จ่าย รวมถึง ปรับปรุงนโยบายทางการเงิน แก้ไขระบบภาษีด้วยมาตรการลดภาษี ควบคุมความต้องการซื้อสินค้าบางชนิดจนกว่าอัตราการว่างงานที่สูงและความต้องการของผู้บริโภคจะฟื้นตัวกลับมา

2) การแก้ปัญหาหนี้สินทั้งในภาคเกษตร ภาคธุรกิจ และภาคประชาชน โดยรัฐบาลจะพักหนี้เกษตรกรตามเงื่อนไขและคุณสมบัติที่เหมาะสม ภาคธุรกิจและประชาชนทั่วไป รัฐบาลจะช่วยประคองภาระหนี้สินและต้นทุนทางการเงิน รวมถึงผู้ประกอบการ SMEs ที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 ส่วนกลุ่มอื่น ๆ จะเร่งแก้ไขปัญหานี้ โดยไม่ขัดต่อวินัยทางการเงินการคลังของภาครัฐ ในประเด็นนี้ มีนักวิชาการจำนวนหลายท่านได้ให้ความเห็นไว้ ดังนี้ (Thailand Development Research Institute (TDRI), 2023a); (ThairathMoney, 2023b)

Thailand Development Research Institute (TDRI) (2023) ได้กล่าวว่า นโยบายยกเว้นหรือลดหนี้เงินกู้ยืมโดยไม่สมเหตุผล จะสร้างบรรทัดฐานซึ่งทำลายวินัยการชำระหนี้ของประชาชน

วรธร เลิศรัตน์ นักวิจัย 101 PUB ได้นำเสนองานวิจัย ผลการศึกษาจากการสำรวจสถานการณ์ความยากจนของเกษตรกรไทย ที่เวทีวิเคราะห์นโยบายพรรคการเมือง และข้อเสนอสำหรับการเลือกตั้ง 2566: เพื่อความมั่นคงทางอาหารและคุณภาพชีวิตเกษตรกร จัดโดยมูลนิธิชีววิถี มูลนิธิเกษตรกรมัยยั่งยืน

(ประเทศไทย) สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า นโยบายการให้เงินอุดหนุนเกษตรกรในปัจจุบัน จะส่งผลให้ภาวะความยากจนและความเหลื่อมล้ำเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากประเทศไทยมีการเกษตร 8 ล้านครัวเรือน คิดเป็น 29.00% โดยเป็นอาชีพที่ยากจนที่สุด คิดเป็น 11.40% เป็นผู้ที่มีรายได้ไม่พอจ่าย คิดเป็น 27.00% โดยเฉพาะมีรายได้หลังหักรายจ่าย ไม่เพียงพอชำระหนี้และไม่เพียงพอที่จะลงทุนทำเกษตรกรรมในรอบถัดไป คิดเป็น 42% ยิ่งไปกว่านั้น มีหนี้สินค้างชำระค่าซึ่งมากกว่าทรัพย์สินที่ถือครองอยู่ คิดเป็น 34% ซึ่งสาเหตุปัญหาของความยากจนดังกล่าวมาจากเกษตรกรมีรายได้ต่ำจากราคาสินค้าเกษตรที่ต่ำ ต้นทุนการผลิตที่สูง และค่าแรงภาคการเกษตรที่ต่ำ แสดงให้เห็นว่า อาชีพเกษตรกรนั้นขาดทุนสะสมมาตลอด ซึ่งปัญหาทั้งหมดนั้นเกิดจาก 3 ส่วน ได้แก่ 1) เงินอุดหนุนฝั่งเกษตรกรให้ติดอยู่กับความยากจนระยะยาว 2) เงินอุดหนุนที่รัฐบาลให้ ตกอยู่กับเกษตรกรรายใหญ่มากกว่ารายย่อย และ 3) เงินอุดหนุนที่ให้ มีจำนวนน้อย ไม่นั่นคง และต่อเนื่อง แต่ต้องใช้งบประมาณเพิ่มขึ้น (BioThai, 2023)

ประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์ จากสภาเกษตรกรแห่งชาติ ได้วิเคราะห์นโยบายและข้อเสนอแนะนโยบายเกษตรของพรรคการเมืองไว้ว่า นโยบายอุดหนุนภาคเกษตรกรรมมีผลดีมากกว่า แต่ไม่มีพรรคการเมืองไหนจะทำให้เกิดความยั่งยืน ทุกพรรคทำเพียงเพื่อหาเสียง เป็นนโยบายประชานิยมเท่านั้น ถ้าจะทำให้นโยบายยั่งยืนต้องแก้ไขที่รากของปัญหา คือ เรื่องของกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เพราะเกษตรกรครึ่งหนึ่งทำกินในที่ดินของรัฐ ดังนั้น ควรให้เกษตรกรมีทางเลือกมากยิ่งขึ้นโดยผ่านการส่งเสริมการเกษตรโดยการกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะได้ช่วยให้เกิดความยั่งยืน (BioThai, 2023)

นิมิตร เทียนอุดม ผู้อำนวยการมูลนิธิเข้าถึงเอดส์ (AIDS Access) ได้กล่าวถึง นโยบายเงินอุดหนุนเกษตรกรนั้นมีช่องว่างจำนวนมากที่ทำให้เกษตรกรที่ยากจนจริง ๆ ไม่สามารถเข้าถึงนโยบายดังกล่าว ด้วยเงื่อนไข เช่น เกษตรกรที่จะเข้าร่วมต้องขึ้นทะเบียน และการขึ้นทะเบียนต้องแสดงหลักฐานการทำกิน ซึ่งเกษตรกรที่เช่าที่ดินเพื่อทำกินก็จะมีสิทธิ (BioThai, 2023)

ประภาส ปันตบแต่ง รองศาสตราจารย์จากคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กล่าวถึงการขาดความต่อเนื่องในโครงการสนับสนุนของรัฐ เช่น โครงการนาอินทรีย์ล้านไร่ และการปลูกป่าชายเลนเพื่อขายคาร์บอนเครดิต ทำให้โครงการเหล่านี้ไม่อยู่ในสายตาของสาธารณะอีกต่อไป นโยบายที่มีประสิทธิภาพควรจะต้องคำนึงถึงเกษตรกรและครอบคลุมถึงด้านการตลาด ไม่ควรจำกัดเฉพาะในแง่มุมของการเกษตรเท่านั้น (BioThai, 2023)

ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่า ถ้ารัฐบาลจะผลักดันนโยบายที่ได้ประกาศไว้ให้เกิดเป็นความจริงขึ้นมา คำถามคือ รัฐบาลจะไปหางบประมาณมาจากไหน? ข้อห่วงใยกับการหาทางออกของรัฐบาลอาจจะบริหารราชการในรูปแบบใด การแก้ปัญหาเพื่อผลักดันนโยบายของรัฐบาลนี้ สอดคล้องเป็นไปตามทฤษฎีของเคนส์ (Keynes's theory) ซึ่งจะพยากรณ์ได้ว่า รัฐบาลจะใช้มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยการเพิ่มการใช้จ่ายจากภาครัฐบาลลงสู่ภาคธุรกิจแล้ว จะส่งผลให้ภาคธุรกิจมีผลประกอบการที่ดีขึ้น พนักงานก็จะได้รับเงินได้ที่มากขึ้น จะเพิ่มการใช้จ่ายภาคประชาชนที่เพิ่มขึ้นด้วย โดยมุ่งเน้นกระตุ้นการบริโภค เพื่อที่จะได้นำไปสู่การพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจระดับมหภาค ทั้งนี้ต้องกระทำไปพร้อมกับการลดดอกเบี้ยลง เพื่อสนับสนุนให้ผู้คนใช้จ่าย รวมถึงปรับปรุงนโยบายทางการเงิน แก้ไขระบบภาษีด้วยมาตรการลดภาษี ควบคุมความต้องการซื้อสินค้าบางชนิด จนกว่าอัตราการว่างงานที่สูงและความต้องการของผู้บริโภคจะฟื้นตัวกลับมา ดังนั้น ข้อเสนอแนะนโยบายนี้ได้แก่ 1) ปรับปรุงกฎหมายภาษีให้มีการจัดเก็บภาษี หรือจัดเก็บภาษีบางส่วนเพิ่มมากขึ้น หรืออาจจะตัดลดงบประมาณรายจ่ายในบางหน่วยงานหรือบางกระทรวงลง 2)

นโยบายส่วนใหญ่เน้นแก้ไขปัญหา หรือเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนเฉพาะหน้าเท่านั้น โดยไม่ได้เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว 3) หลายนโยบายไม่สามารถขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติได้จริง เนื่องจากติดขัดข้อกฎหมายต่าง ๆ

3) ลดภาระค่าใช้จ่ายด้านพลังงานให้แก่ประชาชน ปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต ประกอบไปด้วย สันับสนุนให้เกิดการบริหารจัดการราคาพลังงาน เช่น การลดภาระค่าพลังงาน ไฟฟ้า ก๊าซหุงต้ม และน้ำมัน เชื้อเพลิงให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมในทันทีนั้น Thailand Development Research Institute (TDRI), (2023b) ได้กล่าวถึง นโยบายลดค่าไฟเพื่อช่วยเหลือประชาชนของรัฐบาลนี้ จากเดิม 4.45 บาทต่อหน่วย คงเหลือเพียง 3.99 บาทต่อหน่วย โดยยึดการชำระหนี้หรือภาระต้นทุนจากการผลิตไฟฟ้าของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตออกไปก่อนนั้น จะส่งผลกระทบต่อภาระทางการเงินการคลังของรัฐบาล และสร้างต้นทุนให้กับ การไฟฟ้า การขาดสภาพคล่อง และกระทบต่อความน่าเชื่อถือในการชำระหนี้ขององค์กร ทำให้อัตรา ดอกเบี้ย และต้นทุนทางการเงินที่สูงขึ้น และถ้าหากพ้นระยะเวลาของการพักชำระหนี้แล้ว จะเกิดการเรียก เก็บหนี้คืนทันที อาจส่งผลให้ราคาค่าไฟฟ้าเพิ่มสูงขึ้นมากกว่า 6 บาทต่อหน่วย (Thailand Development Research Institute (TDRI), 2023b)

ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่า นโยบายการลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานเป็นนโยบายลดค่าใช้จ่ายของภาค ประชาชน เพื่อกระตุ้นการจับจ่ายใช้สอยที่ใช้แล้วหมดไป แต่ไม่ได้ก่อให้เกิดนวัตกรรมหรือการเติบโตใด ๆ ในอนาคต เว้นเสียจากการขยายตัวของเศรษฐกิจในระยะสั้นเท่านั้น สอดคล้องเป็นไปตามทฤษฎีของเคนส์ (Keynes's theory) ซึ่งจะพยากรณ์ได้ว่า รัฐบาลจะใช้มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจด้วยการเพิ่มการใช้จ่าย จากภาครัฐบาลลงสู่ภาคธุรกิจแล้ว จะส่งผลให้ภาคธุรกิจมีผลประกอบการที่ดีขึ้น พนักงานก็จะได้รับเงินได้ ที่มากขึ้น จะเพิ่มการใช้จ่ายภาคประชาชนที่เพิ่มขึ้นด้วย โดยมุ่งเน้นกระตุ้นการบริโภค เพื่อที่จะได้นำไปสู่ การพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจระดับมหภาค

4) ผลักดันการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ด้วยนโยบายตั้งเป้าเปิดประตูรับนักท่องเที่ยว ด้วยการปรับปรุงขั้นตอนการขอวีซ่า พร้อมกับเร่งสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ยกเว้นการเก็บค่าธรรมเนียมวีซ่า (Free VISA) กับกลุ่มนักท่องเที่ยวในประเทศเป้าหมาย นั้น สำหรับนโยบายจัดทำ Fast Track VISA สำหรับผู้เข้าร่วมงานแสดงสินค้านานาชาติ (MICE) รวมถึง เร่งปรับปรุงระบบคมนาคมและปรับเพิ่ม เที่ยวบินเข้าไทยให้มากขึ้น จากการศึกษาข้อมูลของ Public Relations Department (2023) กล่าวว่า ฟรี วีซ่า คือ การให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าประเทศไทยได้ โดยไม่ต้องขอวีซ่า มีเพียงหนังสือเดินทางอย่าง เดียวก็เพียงพอ ซึ่งข้อดี คือ ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมในการทำวีซ่า และประหยัดเวลาในการทำเรื่องเข้า ประเทศ โดยรายชื่อประเทศที่ได้รับการยกเว้นการตรวจลงตรา หรือขอวีซ่าในไทยเพื่อการท่องเที่ยวพำนัก ได้ไม่เกิน 30 วัน ข้อมูลจากกรมการกงสุล ณ วันที่ 8 กันยายน 2566 มี 57 ประเทศ

บริษัทหลักทรัพย์ เอเซีย พลัส ได้วิเคราะห์นโยบายด้านพลังงานของรัฐบาลนายเศรษฐา ทวีสิน นายกรัฐมนตรี ไว้ว่า การลดราคาน้ำมันสำเร็จรูปเฉพาะดีเซลในปัจจุบัน ในประเด็นดังกล่าวอาจจะสามารถ กระทำได้ 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ปรับโครงสร้างราคาหน้าโรงกลั่น ให้เป็นราคาที่สะท้อนต้นทุนที่แท้จริงและ เป็นราคาที่ซื้อขายกันในภูมิภาคของโรงกลั่น แต่ประเด็นนี้จะกระทบต่อราคาหุ้นของโรงกลั่นในระยะสั้น (ThairathMoney, 2023a)

พรพรรณ บัวทอง นักวิจัย สวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ระบุว่า จากผลการสำรวจสะท้อน ให้เห็นว่า คนไทยต้องการให้รัฐบาลสนับสนุนการท่องเที่ยวในประเทศให้มากขึ้น ดึงจุดเด่นด้านวัฒนธรรม Soft Power ของแต่ละพื้นที่ขึ้นมาเป็นจุดขายใหม่ ๆ ในระยะสั้นก็อยากให้จัดแคมเปญลดราคาช่วยค่า

เดินทางต่าง ๆ ถึงแม้จะเป็นฤดูฝนซึ่งทำให้ยังกังวลเรื่องการเดินทางแต่ก็พร้อมจะท่องเที่ยวจำนวนไม่น้อย เมื่อรัฐบาลใหม่เล่นเกมเรื่องการท่องเที่ยวขึ้นมาแล้วก็ควรเร่งจับจุดความต้องการของนักท่องเที่ยวเพื่อขยายตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ (ThairathMoney, 2023a)

ปาริฉัตร พรหมสวัสดิ์ รองคณบดีโรงเรียนการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต กล่าวว่า การวิเคราะห์นโยบายด้านการท่องเที่ยวของรัฐบาลใหม่ พบข้อสังเกตว่า มีเป้าหมายส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นกลไกสำคัญในการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศเหมือนช่วงก่อนสถานการณ์ COVID-19 ด้วยเป้าหมายการเป็น Wellness Destination เน้นการพัฒนาแบบองค์รวม ส่งเสริมเรื่องสุขภาพที่ดี รวมถึงสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยวโดยมีองค์ประกอบสำคัญ เช่น แหล่งท่องเที่ยว ที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวก และกิจกรรมที่ต้องมีผู้ให้บริการที่มีองค์ความรู้และความพร้อมในเรื่องการให้บริการนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งการผลักดันนโยบายให้ประสบความสำเร็จต้องใช้ระยะเวลาควบคู่ไปกับการมุ่งเน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนในหลากหลายมิติ (ThairathMoney, 2023a)

ผู้เขียนมีความคิดเห็นสำหรับนโยบาย การให้ฟรีวีซ่ากับ ประเทศจีน และคาซัคสถาน เป็นนโยบายที่ดี แต่ยังไม่เร็วเพียงพอ เนื่องจาก วันที่ 1 ต.ค. 2566 ซึ่งตรงกับวันชาติจีนนั้น การเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจีนนั้นต้องมีการวางแผนการท่องเที่ยว กำหนดเป้าหมาย สถานที่ท่องเที่ยว ถ้าเป็นการท่องเที่ยวแบบส่วนบุคคลแล้วอาจจะไม่มีปัญหาในประเด็นนี้ แต่ถ้าเป็นนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาเป็นแบบกรุ๊ปทัวร์โดยผ่านทางบริษัททัวร์ หรือเอเจนซีอาจจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวน้อยอาจจะไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ แต่สำหรับช่วงวันหยุดยาวในเทศกาลตรุษจีนในเดือนกุมภาพันธ์ อาจจะไม่ได้รับผลกระทบมากนักเพราะนักท่องเที่ยวมีเวลามากพอที่จะวางแผนการท่องเที่ยวได้ ส่วนนี้สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจภาคการท่องเที่ยวของไทยให้ดีขึ้น

สำหรับประเทศคาซัคสถาน ถือว่าเป็นประเทศที่มีนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ กำลังซื้อสูง มีศักยภาพด้านการใช้จ่ายซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมาพักผ่อน หรือหลบหนีอากาศหนาวในประเทศของเขา ส่วนผลดีต่อการฟื้นฟูการท่องเที่ยว และภาคเศรษฐกิจของประเทศได้

5) ประเด็นการแก้ปัญหาความเห็นที่แตกต่างในรัฐธรรมนูญ ปี 2560

ในการประกาศนโยบายต่อรัฐสภาเกี่ยวกับการปรับปรุงความเห็นที่ไม่ตรงกันในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับประเด็นนี้เป็นอันดับสุดท้าย โดยมุ่งหวังที่จะทำให้รัฐธรรมนูญมีความเป็นประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น แต่ยังคงรักษารูปแบบการปกครองที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ รัฐบาลมีแผนที่จะหารือเกี่ยวกับวิธีการจัดทำประชามติที่จะให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎหมายและกติกาก่อนที่ทันสมัยและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย รวมถึงการหารือเกี่ยวกับวิธีการจัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ในรัฐสภา เพื่อให้ประเทศสามารถเดินต่อไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคง” (Khaosod Online, 2023)

จากการประชุม ครม.นัดแรกเมื่อ 13 ก.ย.ที่ผ่านมา ยังเป็นเพียงแค่คำสั่งนายกฯ ให้นายภูมิธรรม เวชยชัย รองนายกฯ และ รมว.พาณิชย์ แต่งตั้งคณะกรรมการศึกษาแนวทางการทำประชามติ ดึงการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายแสดงความคิดเห็น และใช้เวทีรัฐสภาหารือแนวทางการแก้ไขรัฐธรรมนูญ จึงถูกวิจารณ์อย่างหนักเป็นการ “ยื้อเวลา” หรือไม่ จึงมีความเห็นต่างจากนักวิชาการมีความเห็นสอดคล้อง กับฝ่ายค้าน ดังต่อไปนี้

ไอพาร ถิ่นบางเตียว คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ได้กล่าวว่า การที่นายกรัฐมนตรีได้มอบหมายให้นายภูมิธรรม ดูแลเรื่องการแก้รัฐธรรมนูญ มองว่าเป็นการยื้อเวลา ก่อนที่จะ

ลงประชามติ ทั้งที่ตามความเป็นจริงแล้วไม่ต้องมีขั้นตอนนี้ก็ได้อีก และในส่วนการจะต้องเปิดเวทีรัฐสภาเพื่อสอบถามความคิดเห็นก่อน มองว่าเป็นเกมการเมือง เพราะเมื่อเข้าสู่สภาแล้ว เสียงข้างมากในสภาจะไม่เห็นด้วย เพราะคะแนนเสียงส่วนใหญ่ร้อยละ 99.99 ได้ประโยชน์โดยตรงจากรัฐธรรมนูญฉบับปี 2560 นี้ กล่าวได้ว่าการใช้กระบวนการทางสภา ก็เพื่อไม่ให้เกิดการแก้ไขรัฐธรรมนูญในที่สุด ดังนั้น ถ้ารัฐบาลมีความจริงใจก็ควรตั้งคณะกรรมการพิจารณาการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และศึกษาความเป็นไปได้จากประชาชนโดยตรงก็ได้ (Khaosod Online, 2023)

วิระ หวังสัจจะโชค ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้กล่าวว่า อันดับแรกที่รัฐบาลต้องทำ คือ เสนอให้ทำประชามติแก้ไขมาตรา แก้รัฐธรรมนูญมาตราเดียวกัน เพื่อปลดล็อกให้แก้ไขรัฐธรรมนูญได้ เพราะปัจจุบันแก้ยากเหลือเกิน ต้องได้เสียง สว. ต้องได้เสียงของหลายกลุ่มจนแทบเหมือนจะแก้ไขไม่ได้เลย

ตามกระบวนการ ถ้าจะแก้รัฐธรรมนูญทั้งฉบับ ต้องทำประชามติอีก 2 ครั้ง ถ้า ส.ส.ร. มาจากการเลือกตั้งอีก ต้องเลือกตั้งอีก 1 ครั้ง รวมทั้งหมดถ้าจะแก้ไขรัฐธรรมนูญ ต้องไปลงคะแนนเสียงถึง 4 รอบ ซึ่งอาจต้องใช้เวลาดำเนินการของรัฐบาล แต่ต้องเป็นรัฐบาลที่อยู่เต็มสมัย 4 ปี ในการแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ (Khaosod Online, 2023)

ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่า ข้อกังวลของนักวิชาการหลายคน คือ สุดท้ายจะเหมือนเรากลับไปแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับปี 2560 เฉพาะบางมาตรา คือ แก้เรื่องระบบเลือกตั้ง ในการที่จะอำนวยความสะดวกให้กับนักการเมือง ในการเลือกตั้งเท่านั้น แต่ไม่ได้แก้ที่หลักการพื้นฐานของรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตย การกระจายอำนาจ หรือสิทธิเสรีภาพของประชาชน เป็นไปตามทฤษฎีการสร้างยอมรับธรรม (Legitimacy Theory) เป็นทฤษฎีที่เน้นความสำคัญเกี่ยวกับแนวคิด "สัญญาทางสังคม" (Social Contract) คือ การที่องค์กรจะสามารถเติบโตและอยู่รอดได้นั้นขึ้นอยู่กับ 1) การส่งมอบสิ่งที่สังคมนั้นปรารถนาได้ และ 2) การกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองแก่กลุ่มสังคม ทั้งนี้ หากองค์กรละเมิด หรือมิได้ปฏิบัติตามสัญญาทางสังคม องค์กรมีโอกาสนี้จะประสบความล้มเหลวในการอยู่รอดได้

สรุปผลที่ได้จากการศึกษา

ผู้เขียนสามารถสรุปประเด็นสำคัญของนโยบายเร่งด่วน ได้ดังต่อไปนี้

1) การเติมเงิน 10,000 บาท ผ่านดิจิทัล วอลเล็ต (Digital Wallet) เป็นนโยบายที่อาจจะเกิดความเสียงขึ้นได้จาก 1) งบประมาณที่ใช้จะก่อให้เกิดหนี้สาธารณะเพิ่มขึ้น 2) ผู้มีรายได้น้อย จะไม่ได้รับประโยชน์มากกว่าธุรกิจขนาดใหญ่ 3) เศรษฐกิจของประเทศจะถูกกระตุ้นให้ขยายตัวในระยะสั้น

2) การแก้ปัญหานี้ขึ้นทั้งในภาคเกษตร ภาคธุรกิจ และภาคประชาชน สรุปได้ว่านโยบายเงินอุดหนุนเกษตรกรจะสร้างปัญหาระยะยาว เพราะเงินเหล่านี้รัฐบาลนำมาจากเงินกู้นอกงบประมาณ และไม่ผ่านการพิจารณาในรัฐสภา ข้อเสนอสำคัญ คือ เกษตรกรควรได้รับการเพิ่มรายได้จากสวัสดิการในฐานะประชาชน จูงใจให้เงินสนับสนุนบางอย่างผูกกับเงื่อนไข ปรับปรุงการเกษตรเพื่อการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ เรื่องของสวัสดิการเกษตรกรนั้นต้องทำพร้อมกับเรื่องอื่น ๆ ที่เชื่อมกับสวัสดิการ เช่น นโยบายที่ดิน โครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น

3) ลดภาระค่าใช้จ่ายด้านพลังงานให้แก่ประชาชน ในประเด็นนี้ อาจจะไม่สำเร็จโดยเร็วถ้าราคาตลาดของน้ำมันเชื้อเพลิงในโลกยังมีราคาสูงอยู่ และถ้าหากรัฐบาลจะใช้แนวทางการยึดหนี้แล้ว รัฐบาลควรใช้นโยบายเฉพาะประชาชนบางกลุ่ม และให้ระยะเวลาช่วยเหลือที่ชัดเจน ตัวอย่างเช่น ลดค่าไฟฟ้าให้

เฉพาะครัวเรือนที่มีความจำเป็นหรือที่มีรายได้น้อยเท่านั้น นอกจากนี้รัฐบาลควรมีการวางแผนการใช้ไฟฟ้า โดยดูจากความต้องการใช้ไฟฟ้าของสังคมที่เปลี่ยนแปลงตามพฤติกรรม เช่น การติดโซลาร์เซลล์ การใช้รถยนต์ไฟฟ้า เป็นต้น

4) ผลักดันการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ประเด็นนี้ การเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจีน นั้นต้องมีการวางแผนการท่องเที่ยว กำหนดเป้าหมาย สถานที่ท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาเป็นแบบกรุปทัวร์โดยผ่านทางบริษัททัวร์ หรือเอเจนซีอาจจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวน้อยอาจจะไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

5) ประเด็นการแก้ปัญหาความเห็นที่แตกต่างในรัฐธรรมนูญ ปี 2560 นั้น สรุปได้ว่าในขณะนี้การแก้รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนี้คงเป็นไปได้ยาก หรือหาก สว. หมดยวาระลง และยังไม่ชัดเจนในเรื่องการแก้รัฐธรรมนูญ รัฐบาลอาจหาทางออกโดยตั้ง ส.ส.ร. เพื่อรักษาสถานะทางการเมืองของตัวเอง วิธีการผลักดัน คงต้องใช้พลังทางสังคมค่อนข้างมากในการกดดันรัฐบาล

สุดท้าย หากการตรวจสอบของฝ่ายค้านในอนาคต หากพบปัญหาทุจริต หรือปัญหาการคอร์รัปชัน ที่เกิดในคณะรัฐมนตรีและในระบบราชการแล้ว รัฐบาลย่อมจะตกเป็นจำเลยทางการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และอาจมีผลกระทบต่อฐานเสียง โดยเฉพาะในกรณีของพรรคเพื่อไทยที่เป็นพรรคแกนนำรัฐบาล ประกอบกับพรรคเพื่อไทยเองก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากมาแล้วจากการตั้งรัฐบาลแบบผสมข้ามชั้น ที่ทำให้หลายคนที่เป็นฐานเสียงเดิมนั้นไม่ตอบรับกับการจัดตั้งรัฐบาลครั้งนี้เท่าใดนัก อันจะทำให้พรรคแกนนำ ซึ่งเผชิญกับแรงกดดันทางการเมืองจากปัญหาดังกล่าวมาแล้ว จะยิ่งเผชิญแรงกดดันมากขึ้นด้วย และโดยเฉพาะการที่คนที่มีตำแหน่งของพรรคแกนนำรัฐบาลเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์และถูกเปิดโปงบนเวทีสาธารณะแล้ว ปัญหาเช่นนี้อาจกลายเป็นปัจจัยชี้ขาดต่ออนาคตของรัฐบาลผสมได้ไม่ยาก

ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนมีความคิดเห็นว่า อนาคตของประเทศไทยอีก 4 ปีข้างหน้า อาจจะไม่ได้เป็นไปตามที่รัฐบาลแถลงนโยบายไว้ ดังภาครัฐควรให้ความสำคัญในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1) ควรให้ความสำคัญกับกรอบวินัยการเงินการคลังของประเทศอย่างเคร่งครัด และให้ความสำคัญกับเสถียรภาพทางการเงินการคลังของประเทศในด้านการใช้จ่าย รัฐบาลจะดำเนินการใช้จ่ายให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม โดยพิจารณาใช้จ่ายจากแหล่งเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณทั้งในส่วนของเงินกู้

2) ควรให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนเพื่อการพัฒนาประเทศ

3) ควรเพิ่มการใช้เครื่องมือทางการเงินอื่น ๆ ในการสนับสนุนการดำเนินนโยบายเพื่อลดภาระการลงทุนจากงบประมาณแผ่นดินและการกู้เงิน

4) ควรเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีควบคู่ไปกับการเร่งส่งเสริมการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนและสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งมีเม็ดเงินดังกล่าวจะกลับเข้าสู่ระบบภาษีที่จะนำไปใช้ในการดำเนินนโยบายต่อไปได้

5) ควรปรับปรุงกฎหมายภาษีให้มีการจัดเก็บภาษี หรือจัดเก็บภาษีบางส่วนเพิ่มมากขึ้น หรืออาจจะตัดลดงบประมาณรายจ่ายในบางหน่วยงานหรือบางกระทรวงลง

6) ควรกำหนดนโยบายส่วนใหญ่เน้นแก้ไขปัญหา หรือเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนเฉพาะหน้าเท่านั้น โดยไม่ได้เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว

7) ควรยกเลิกกฎหมายที่เป็นอุปสรรค และปรับปรุงกฎหมายที่สามารถขับเคลื่อนนโยบาย หลายนโยบายไม่สามารถขับเคลื่อนให้สู่การปฏิบัติได้จริง

8) ควรจะยุตินโยบายที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือทำนโยบายนั้นต่อ ตามหลักทฤษฎีนโยบายสาธารณะ ในกระบวนการออกแบบนโยบาย จนกระทั่งถึงขั้นตอนการสื่อสาร ซึ่งควรมีการฟังเสียงประชาชน ผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ว่ากลุ่มคนที่คาดว่าจะได้รับผลในเชิงบวกนั้น มีความต้องการดังกล่าวจริงหรือไม่

ท้ายสุด ในตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจ รวมถึงความตื่นตัวทางการเมืองของภาคประชาชน ไม่ว่าจะเป็นวิกฤตการณ์โควิด ราคาพลังงาน สินค้าที่สูงขึ้น สิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมลง ปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเงิน สัญญาทางสังคมและนโยบาย ความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่ยังคงมีความสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาในการบริหารงานตามนโยบาย อาจจะทำให้เห็นนโยบายที่ได้แถลงไว้มีอาจลุล่วงหรือได้ราบรื่นในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

Ministry of Education: Ministry of Education 360. (2023). Summary of the Cabinet's policy statement "Mr. Settha Thavisin, Prime Minister". (Online). Available: <https://moe360.blog/2023/09/11/cabinet-policy-statement-2023/>. (September 15, 2023) (in Thai)

Sukchotirat, T. (2023). Policies that are (seemingly) good, but no one wants them. (Online). Available: <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/finance/investment/1089554>. (September 15, 2023) (in Thai)

Money & Banking. (2023). “Pheu Thai” summarizes short-term-urgent-long-term policies Government policy statement to parliament 11 Sep. 2023. (Online). Available: <https://moneyandbanking.co.th/2023/60607/>. (September 15, 2023) (in Thai)

Royal Thai Government. (2023). Mr. Settha Thavisin, Prime Minister, announced the Cabinet's policy to Parliament. (Online). Available: <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/72077>. (September 15, 2023) (in Thai)

Investertest.co. (2023). What is Keynesian economics like? Why do we have to give importance?. (Online). Available: <https://www.investertest.co/economy/keynesian-economics/>. (September 15, 2023) (in Thai)

Thailand Development Research Institute (TDRI), (2023b). Time bomb: The government lowers electricity prices by extending EGAT's debt. In the future, it is likely to increase to 6 baht. (Online). Available: <https://www.pptvhd36.com/news/เศรษฐกิจ/206060>. (September 23, 2023) (in Thai)

Thailand Development Research Institute (TDRI). (2023a). Observations and concerns regarding economic and social policies of political parties in the 2023 general

- election. (Online). Available: <https://tdri.or.th/2023/02/political-partiess-policies-overview/>. (September 23, 2023) (in Thai)
- Siamrath Online. (2023). The Money Forum stage proposes that the government lay out a clear framework. Find a solution to use digital money of 10,000 baht. (Online). Available: <https://siamrath.co.th/n/480022>. (September 24, 2023) (in Thai)
- Public Relations Department. (2023). Cabinet gives green light to free visa for tourists China-Kazakhstan Hoping for money to enter the country Stimulate the tourism economy. (Online). Available: <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG230915115940662>. (September 21, 2023) (in Thai)
- Office of the Election Commission. (2023). Powers and duties of the Election Commission, Constitution of the Kingdom of Thailand, B.E. 2017. (Online). Available: https://www.ect.go.th/ect_th/th/ect-roles. (September 25, 2023) (in Thai)
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2018). National Strategy 2018-2037. (Online). Available: https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf. (September 25, 2023) (in Thai)
- Bamrungsuk, S. (2023). Coalition government 2023: On the difficult road of Thai politics. (Online). Available: <https://thestandard.co/opinion-government-2566/>. (September 21, 2023) (in Thai)
- Chinprateep, A. (2023). Interesting government policies for 2023? & Year of the Rabbit amid economic fluctuations (Part 3). National Institute of Development Administration. 17 July 2023. (Online). Available: <https://nida.ac.th/government-policies-2566/>. (September 26, 2023) (in Thai)
- BioThai. (2023). Agricultural policy analysis: Election 2023 has not yet reached a sustainable and fair transformation of the agricultural and food system. (Online). Available: <https://www.biothai.net/policy/fairtrade/5465>. (September 23, 2023) (in Thai)
- Britannica. (2014). Keynesian Economics, (Online). Available: <https://www.britannica.com/topic/Keynesian-economics>. 20 September 2023,
- Dowling, J. and Pfeffer, J. (1975). Organizational Legitimacy: Social Values and Organizational Behavior. *Pacific Sociological Review*, 18, 122-136.
- Dye, T. Zeigler, H. Schubert, L. (2011). *The Irony of Democracy: An Uncommon Introduction to American Politics*. Cengage Learning.
- Easton, D. (1990). *The Analysis of Political Structure*. London: Routledge.
- International Monetary Fund. (2014). What is Keynesian Economics? 20 September 2023, (Online). Available:

<https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2014/09/basics.htm>. (September 15, 2023) (in Thai)

Khaosod Online. (2023). Pheu Thai Government and amendments to the Constitution. (Online). Available: https://www.khaosod.co.th/newspaper/newspaper-inside-pages/news_7875305. (September 15, 2023) (in Thai)

Thai PBS. (2023). Keep an eye on 11-12 Sept. 2023, government policy statement "Seththa Thaweessin". (Online). Available: <https://www.youtube.com/watch?v=qjfgH8-a84>. (September 15, 2023) (in Thai)

ThairathMoney. (2023a). Analyzing the policy of reducing energy prices, R. Settha puts pressure on refinery stocks. It is expected that CPAXT may benefit. (Online). Available: <https://www.thairath.co.th/money/investment/stocks/2721477>. (September 23, 2023) (in Thai)

ThairathMoney, (2023b). Advantages-disadvantages "Farmer debt suspension" disappears permanently? Or add a debt trap. (Online). Available: https://www.thairath.co.th/money/economics/thailand_econ/2721812. (September 23, 2023) (in Thai)

TNN Online. (2023). Completely Summarized in Points, Government Policy Announced to Parliament. (Online). Available: <https://www.tnnthailand.com/news/politics/155068/>. (September 15, 2023) (in Thai)

ความรู้เบื้องต้นกระบวนการวิจัยเชิงสังเคราะห์ Fundamentals of Research Synthesis Process

อลงกต คชสาร

Arongkot Khosshasarn

บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

Graduate School, Phetchabun Rajabhat University

Corresponding Author, E-mail: arongkot.kho@pcru.ac.th

Received 21/04/2024 | Revised 16/05/2024 | Accepted 16/05/2024

บทความวิชาการ (Academic Article)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางเลือกในการสังเคราะห์งานวิชาการและสรุปวิเคราะห์ บทความเรื่องนี้ เป็นงานวิชาการค้นหาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยเชิงสังเคราะห์ และอธิบายแนวคิดและแสดงตัวอย่างงานวิจัย ซึ่งบทความวิเคราะห์นี้ ตั้งอยู่บนหลักการตามเรื่องระเบียบวิธีการวิจัย ค้นหาข้อเท็จจริง เพื่อตอบคำถามการวิจัยและข้อค้นพบ มีความจำเป็นต้องผ่านวิธีการกระบวนการในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ดังนั้น การเขียนงานวิชาการจำเป็นต้องพึงระเบียบวิธีการวิเคราะห์งานวิชาการ ซึ่งสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ใหม่ตามแนวทางปฏิบัติได้ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1) บ่งชี้เป้าหมายการสังเคราะห์งานวิชาการตามหัวข้องานวิจัยที่สนใจหรือปัญหาการวิจัย ขั้นตอนที่ 2) แบ่งหัวข้องานวิจัยที่สนใจตามตัวแปรปัจจัยหรือคำสำคัญ (Keywords) อย่างน้อย 5 – 7 คำสำคัญ ขั้นตอนที่ 3) กำหนดกรอบแนวคิดการสังเคราะห์งานวิจัยแบบกว้าง ๆ เป็น 3 แบบ 3.1 รูปแบบองค์ประกอบ 3.2 รูปแบบตัวแปรสัมพันธ์ 3.3 รูปแบบเชิงกระบวนการ ขั้นตอนที่ 4) เสาะหาและเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยพิจารณาจาก 4.1 หัวข้อเรื่องวิจัย 4.2 ปัญหาการวิจัย 4.3 ระเบียบวิธีวิจัยโดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่าง 4.4 การอภิปรายผล เป็นต้น ขั้นตอนที่ 5) จัดหมวดหมู่และคัดเลือก ขั้นตอนที่ 6) วิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูล ขั้นตอนที่ 7) นำเสนอผลการวิเคราะห์ โดยตารางประกอบคำบรรยายหรือคำสถิติ ขั้นตอนที่ 8) นำเสนอผลการสังเคราะห์ โดยวิธีสรุปผล เปรียบเทียบความเหมือนหรือความต่าง ให้ความคิดเห็นข้อดีและข้อเสีย รวมถึงข้อเสนอแนะที่ใช้ในการพัฒนาต่อยอดงานวิจัยชิ้นนั้น ๆ

กระบวนการเชิงสังเคราะห์งานวิจัย เป็นทัศนคติที่สำคัญในการขยายพันธะของความรู้ทางวิชาการและนำไปสู่การสร้างสรรคผลงาน เพิ่มมูลค่าของงานวิจัย ส่งเสริมให้มีการอ้างอิงงานวิจัยเก่า ๆ มากขึ้น ส่งเสริมการพัฒนาในงานวิชาการต่าง ๆ การสร้างสรรคผลงานทางวิชาการใหม่ ๆ จำเป็นต้องใช้วิธีการสังเคราะห์ที่เป็นระบบและมีขั้นตอนที่ชัดเจน เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพและมีความเชื่อถือได้

คำสำคัญ: สังเคราะห์; วิจัย; วิชาการ; วิเคราะห์

Abstract

This academic article aims to propose alternative approaches to synthesize and analyze academic researches. It serves as an introductory exploration of the process of analytical research synthesis and provides explanations of concepts and examples of research works. It based on the principles of research methodology, factual investigation, and answering research questions, it is necessary to go through systematic analysis and synthesis processes. Therefore, academic writing relies on research analysis methodologies, which can be summarized as follows: Step 1) Specify the objective of synthesizing academic work according to the research topic of interest or research problem. Step 2) Establish a broad framework for research synthesis, divided into 3 categories; 3.1 Component-Based Format, 3.2 Variable Relationship Format and 3.3 Process-Orientated Format. Step 4) Seek and gather research data, considering 4.1 research topics, 4.2 research problems, 4.3 research methodologies, especially sample groups, and 4.4 result interpretation. Step 5) Categorize and select data. Step 6) Analyze and interest data. Step 7) Present analysis results using descriptive tables or statistics. Step 8) Present synthesis results through summarization, comparing similarities or differences, providing comments on strengths and weaknesses, and offering recommendations for further research development.

Synthetic research methodology is a crucial mindset for expanding the horizons of academic knowledge and leading to creative outputs. It enhances the value of research by promoting references to older research, fostering development in various academic fields, and generating innovative academic works. To achieve high-quality and reliable results, it is imperative to employ systematic and well-defined synthesis methodologies.

Keywords: Synthesis; Research; Academic; Analysis.

บทนำ

กระบวนการวิจัยเชิงสังเคราะห์ คือ รูปแบบการวิจัยเชิงระบบ ซึ่งเป็นกระบวนการสังเคราะห์งานวิจัย (research synthesis) โดยนำผลงานวิจัยอย่างน้อย 2 ชิ้นมาบูรณาการ ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อนำผลการวิจัยสังเคราะห์หาข้อสรุปร่วมกันในเรื่องที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ซึ่งเป็นการพัฒนาต่อยอดจากผลงานวิจัยขั้นเดิม หรือเรียกอีกอย่างว่าปริทัศน์งานวิจัย (research review) ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการวิจัยตามวิธีวิทยาศาสตร์ (research synthesis as a scientific process) เพื่อตอบปัญหาทางงานวิจัยนั้น ๆ โดยรวบรวมงานวิจัยเกี่ยวข้องกับปัญหาเดียวกัน มาหลาย ๆ เรื่อง นำมาศึกษาและวิเคราะห์อีกครั้ง ด้วยวิธีทางวิเคราะห์ข้อมูลและทางสถิติ และนำมาเสนอข้อสรุปอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้ คำตอบปัญหาวิจัยที่ต้องการนั้น ๆ (Valentine & Cooper, 2009) รวมถึงการระดมความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ถือเป็นขั้นตอนของกระบวนการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีนำเสนอข้อสรุปของผลงานวิจัย (research of research) ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ฯลฯ เพื่อดูความเป็นไปได้ในเชิงการยอมรับและความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยนักวิจัยทำการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders analysis) ว่า ใครคือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง มีความสัมพันธ์ต่อ

ประเด็นนั้น ๆ อย่างไร ไม่ว่าจะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ได้ประโยชน์ หรือเสียประโยชน์ อาจเป็นบุคคลที่ทำงานในหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่นั้น ๆ โดยตรง สิ่งสำคัญในการ วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ประกอบด้วย การศึกษาบุคคลและหรือหน่วยงานนั้น ๆ เชิงลึก พยายามเข้าใจเรื่องพฤติกรรม ความสนใจ ความรู้ ความต้องการ เป้าหมายของการทำงาน อำนาจหน้าที่ต่อประเด็นต่าง ๆ อิทธิพล และจุดยืนต่อประเด็นนั้น ๆ ซึ่งพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องแต่ละฝ่ายทั้งหมดทุกด้าน เพื่อนำข้อมูลมาสรุป คาดการณ์และประเมิน รูปแบบการตอบสนอง และหาแนวทางในการเพิ่มความสนับสนุน และลดการต่อต้านคัดค้านประเด็น นั้น ๆ รวบรวมกลุ่มที่มีความเห็นที่ไปในทิศทางเดียวกัน และกลุ่มที่มีความเห็นที่แตกต่าง อย่างไรก็ตามผู้ที่วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders analysis) เป็นได้ทั้งบุคคลที่อยู่ในระบบ (insider) และบุคคลที่อยู่นอกระบบ (outsider) ซึ่งบุคคลที่อยู่ในและนอกระบบ จะมีลักษณะข้อดีและข้อเสียที่แตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น บุคคลที่อยู่นอกระบบ จะมีความเป็นกลาง ซึ่งมองปัญหาจากแง่มุมที่เป็นกลางปราศจากอคติ แต่อาจจะขาดความคุ้นเคยต่อระบบ อาจใช้เวลาประมาณหนึ่งในการเรียนรู้เนื้อหา งาน วัฒนธรรม และความรู้เฉพาะ ขาดความเข้าใจในระบบพื้นฐานในช่วงตอนต้น ถ้าเป็นบุคคลที่มีข้อดีข้อเสียที่ตรงข้ามกัน

ความนิยมการสังเคราะห์ของงานวิชาการ

ความนิยมในการสังเคราะห์งานวิชาการ ประกอบด้วย การสังเคราะห์เนื้อหาสาระ (Content Analysis) ในส่วนของลักษณะของงานวิจัย วิธีการและรายละเอียดการดำเนินงานวิจัย และผลงานวิจัย ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ห่อภิมาณ (meta-analysis) ซึ่งเป็นวิธีการสังเคราะห์เชิงปริมาณ ต้องใช้ระเบียบวิธีทางสถิติ เป็นการนำเสนอข้อค้นพบ จากงานวิจัยที่นำมาวิเคราะห์มาพิจารณาในมาตรฐานแบบเดียวกัน และบูรณาการการค้นพบของผลที่ได้จากการวิจัยมาสังเคราะห์ทั้งหมด และแสดงความเชื่อมโยงและเกี่ยวข้องสามารถดำเนินการอย่างง่าย ด้วยวิธีนี้

อีกวิธีคือ การสังเคราะห์เนื้อหาเฉพาะส่วน ที่เป็นข้อค้นพบในผลรายงานการวิจัยนั้น ๆ โดยใช้วิธีบรรยายเชิงคุณภาพ ซึ่งจะได้บทสรุปรวมเป็นข้อค้นพบของงานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ ซึ่งสามารถคงสาระของงานวิจัยของแต่ละเรื่องได้ หรืออาจไม่คงสาระของงานวิจัยก็ได้ โดยสามารถนำเสนอของบทสรุปรวมในลักษณะภาพรวมได้

การสังเคราะห์งานวิชาการ แยกเป็น 2 ประเภทหลัก ๆ คือ การสังเคราะห์งานวิชาการเชิงคุณภาพ (qualitative research synthesis) และการสังเคราะห์งานวิชาการเชิงวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research synthesis) ส่วนกระบวนการที่สังเคราะห์งานวิชาการด้านวิจัย นั้น ครอบคลุมขอบเขตต่าง ๆ ได้แก่ 1. การสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และหลักการของศาสตร์นั้น ๆ 2. การสังเคราะห์วิธีระเบียบวิจัย และ 3. การสังเคราะห์ผลการวิจัยและข้อค้นพบ มีรายละเอียดความรู้การสังเคราะห์งานวิชาการ ซึ่งการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ ถือเป็นการอ่านเพื่อวิเคราะห์รายงานผลการวิจัยในประเด็นหัวข้อที่สนใจ และนำมาสรุปเขียนรวมเป็นองค์ความรู้ใหม่ของผู้วิจัย Gilson (2014) ผ่านกระบวนการ จะได้ผลสังเคราะห์เห็นมุมมอง ทิศทาง แนวโน้มและข้อเสนอที่เหมาะสมกับบริบท ส่วนการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณ คือ การวิเคราะห์จำนวน ตัวเลข และค่าสถิติในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ถือว่าการสังเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Synthesis) เป็นการวิเคราะห์เชิงผสมผสาน (integrative analysis) หรือการวิเคราะห์ (analysis of analysis) หรือการวิจัยงานวิจัย (research of research) และนำมาจัดหมวดหมู่และกลุ่มทำข้อสรุปใหม่

ขั้นตอนการสังเคราะห์งานวิชาการ

การสังเคราะห์งานวิชาการมีขั้นตอนการวิจัยที่เริ่มตั้งแต่การกำหนดปัญหาเพื่อรวบรวมคำถามหาหลักฐานเชิงประจักษ์ของเป้าหมายการสังเคราะห์ และประเมินรายงานวิจัยทั้งในส่วนของวิธีการวิจัยและขั้นตอนการศึกษา และวิเคราะห์หาหลักฐาน ความสำเร็จที่ได้จากหลักฐานทั้งหมดและนำเสนอผลสังเคราะห์ (Cooper, 2007) รูปแบบของการสังเคราะห์มี 2 รูปแบบ คือ 1. การสังเคราะห์งานเชิงคุณภาพ (Qualitative Synthesis) และ 2. การสังเคราะห์งานเชิงปริมาณ (Quantitative Synthesis) ประกอบด้วย

1. การสังเคราะห์งานเชิงคุณภาพ (Qualitative Synthesis) คือ การสังเคราะห์สาระเนื้อหาของงานวิชาการ เจาะจงเฉพาะข้อค้นพบและบทสรุปของงานวิชาการ ซึ่งใช้วิธีสังเคราะห์ด้วยการบรรยายข้อค้นพบของงานวิชาการที่จะนำมาสังเคราะห์ การสังเคราะห์งานเชิงคุณภาพ ช่วยทำให้เข้าใจระบบของงานวิชาการนั้น ๆ ผ่านกระบวนการและเห็นมุมมองด้านการตัดสินใจของเจ้าของงานวิชาการดังกล่าว สามารถสรุปทิศทาง แนวโน้มและข้อเสนอแนะที่เหมาะสมกับบริบทเป้าหมายการสังเคราะห์ได้ (Gilson, 2014) ประกอบด้วยขั้นตอนการสังเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative research synthesis) ดังนี้

1.1 คัดเลือกงานวิชาการหรืองานวิจัย ที่จะนำมาสังเคราะห์ตามเกณฑ์และเป้าหมาย โดยพิจารณาจากกระบวนการของระเบียบวิธีการวิจัย ดังนี้ กลุ่มประชากร ขนาดกลุ่มตัวอย่าง กรอบแนวคิด การวิจัย กระบวนการและระเบียบวิธีการวิจัย

1.2 จัดหมวดหมู่ของงานวิชาการหรืองานวิจัย โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นลักษณะเดียวกัน เพื่อดูความแตกต่างของผลลัพธ์ของวิจัยนั้น ๆ

1.3 วิเคราะห์เนื้อหาของงานวิชาการหรืองานวิจัย โดยเรียงสาระเนื้อหาที่มีประเด็นเดียวกันไว้ในหมวดเดียวกัน โดยการเปรียบเทียบเนื้อหา ดังเช่น สภาพปัญหา วิธีการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา วิธีการแก้ไขพัฒนาแก้ปัญหา หลักการและแนวคิด รวมถึงวิธีการที่ใช้ในการออกแบบพัฒนา วิธีการเก็บข้อมูล กระบวนการประเมินผล ผลลัพธ์การวิจัย การเปลี่ยนแปลงเชิงระบบที่เกิดขึ้น

1.4 นำเสนอผลข้อมูลการสังเคราะห์งานวิชาการ ในแบบการบรรยายและนำเสนอ

ในการสังเคราะห์งานวิชาการเชิงคุณภาพนั้น เป็นการเปรียบเทียบ วิเคราะห์ผลการวิเคราะห์ (Analysis of analysis) หรือการวิจัยงานวิจัย (Research of research) หรือการวิเคราะห์เชิงผสมผสาน (Integrative analysis) และใช้เทคนิคการวิเคราะห์แบบอภิमान (Meta-analysis) ซึ่งในการพิจารณางานวิชาการนั้น ใช้หลักสำคัญของงานวิจัยนั้น ๆ นำมาเปรียบเทียบพิจารณา ใช้การวางลำดับตามโครงสร้าง (Hierarchical structure) ของข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สรุปข้อมูล การสังเคราะห์งานวิจัย (Systematic review) ส่วนใหญ่ใช้ในงานวิจัยเชิงคุณภาพทั้งหมด ด้านการวิเคราะห์อภิमान (Meta-analysis) เป็นส่วนหนึ่งของการสังเคราะห์งานวิชาการ เป็นการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติในการรวบรวมผลของงานวิจัยในแต่ละเรื่องมาสรุปรวมกันมีการให้ค่าเชิงปริมาณที่แน่นอน มักใช้กับกรณีงานวิจัยเป็นเชิงปริมาณ ที่มีความเป็นเนื้อเดียวกัน (Sukjaroen, 2014 : 44) รายงานการวิจัยที่นำมาวิเคราะห์หรือสังเคราะห์นั้น ควรมีอย่างน้อย 2 เล่มขึ้นไป ยังมีจำนวนวิจัยมาเปรียบเทียบและสังเคราะห์มากเท่าไร ก็ยิ่งทำให้ข้อสรุปครอบคลุมและสามารถนำไปใช้ได้กว้างขึ้น

2. การสังเคราะห์งานเชิงปริมาณ (Quantitative Synthesis) คือ การนำงานวิชาการที่มีลักษณะการวิจัยทางตัวเลข นำมารวบรวมข้อมูลและเปรียบเทียบ ตามขั้นตอนสังเคราะห์งานเชิงปริมาณ (Quantitative research synthesis) โดยนำงานวิจัยมาสังเคราะห์ 2 ถึง 3 เรื่อง หรือมากกว่านั้น ให้ได้ข้อสรุปที่ครอบคลุมและน่าเชื่อถือสามารถนำไปใช้ได้กว้างขึ้นขั้นตอนการสังเคราะห์ดังต่อไปนี้

2.1 พิจารณาตรวจสอบงานวิจัย เช่น วิธีดำเนินการวิจัย คุณภาพของประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

2.2 กำหนดประเด็นหรือตัวแปรที่แสดงลักษณะเฉพาะของงานวิจัย ยกตัวอย่างเช่น คำถามการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย พื้นที่ดำเนินการวิจัย ระยะเวลาของการดำเนินการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กรอบแนวคิดการวิจัย ระเบียบวิธีการวิจัย เป็นต้น

2.3 จำแนกงานวิจัยออกตามประเด็นหลักเกณฑ์สำคัญ เช่น ความสำคัญหรือปัญหาเชิงพื้นที่ วิธีการออกแบบการแก้ปัญหา กระบวนการแก้ปัญหา เป็นต้น

2.4 วิเคราะห์ลักษณะงานวิจัย จัดหมวดหมู่และสังเคราะห์โดยการเรียงลำดับตามประเด็นหรือตัวแปรที่กำหนดไว้ สรุปผลการสังเคราะห์ด้วยค่าสถิติที่นำมาช่วยในการสังเคราะห์ข้อมูล

2.5 นำเสนอข้อมูลผลการสังเคราะห์มีวิธีเสนอได้หลายแบบ ได้แก่ การบรรยาย การเสนอด้วยค่าสถิติ การเสนอด้วยตารางประกอบการบรรยาย

2.6 แปรผลและการนำเสนอผลการวิจัยโดยการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ตัวอย่างงานวิจัย

งานบทความชิ้นนี้ คือตัวอย่างสังเคราะห์เชิงคุณภาพ ดำเนินการเรื่อง การสังเคราะห์งานวิจัยด้านอาชีวศึกษาเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กลุ่มอุตสาหกรรม (สมพร ปานดำ และวรวิทย์ ศรีตระกูล, 2564) มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านอาชีวศึกษาเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาของกลุ่มอุตสาหกรรม โดยศึกษารวบรวม และสังเคราะห์งานวิจัยทั้งสิ้น 26 งานวิจัย ผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านอาชีวศึกษาสามารถนำมาจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาของกลุ่มอุตสาหกรรมและเป็นแนวทางการปฏิบัติ รวมทั้งการนำไปประยุกต์ใช้ จัดทำโครงการต่าง ๆ เพื่อการสร้างกำลังคนอาชีวศึกษาให้มีความสามารถผสมผสานวิชาการด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรมให้เข้ากับทักษะทางด้านช่าง สร้างนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ควบคู่กับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อันจะนำไปสู่การยกระดับความสามารถทางเทคโนโลยี ให้กับภาคการผลิตของประเทศ บทความฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ “...รวบรวมแนวทางจากการค้นคว้าและสืบค้นงานวิจัยที่มีความโดดเด่นด้านการพัฒนาทุนมนุษย์ด้านกำลังคนอาชีวศึกษา และการพัฒนาที่รองรับกับโลกในศตวรรษที่ 21 มาสังเคราะห์เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ของกลุ่มอุตสาหกรรมโดยมีรายละเอียดประเด็นที่นำมาสังเคราะห์งานวิจัยด้านอาชีวศึกษาเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมดังนี้ ประเด็นที่ 1 หลักสูตรจำนวน 3 เรื่อง ประเด็นที่ 2 ครูจำนวน 3 เรื่อง ประเด็นที่ 3 ผู้เรียนจำนวน 3 เรื่อง ประเด็นที่ 4 การจัดการเรียนการสอนจำนวน 4 เรื่อง ประเด็นที่ 5 การบริหารจัดการจำนวน 4 เรื่อง ประเด็นที่ 6 ความร่วมมือจำนวน 4 เรื่อง และประเด็นที่ 7 เรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้อง นโยบายและแนวโน้มการพัฒนาจำนวน 5 เรื่องเพื่อจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาของกลุ่มอุตสาหกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ของอาชีวศึกษานำไปสู่เป้าหมายการสร้างกำลังคนอาชีวศึกษาให้มีความสามารถผสมผสานวิชาการด้านเทคโนโลยี และนวัตกรรมให้เข้ากับทักษะทางด้านช่าง เพื่อสร้าง

นวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ควบคู่กับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อันจะนำไปสู่การยกระดับความสามารถทางเทคโนโลยี ให้กับภาคการผลิตของประเทศ” โดยสรุปเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายตามประเด็นต่างๆ ดังนี้ “สรุปประเด็นที่ 1 ด้านหลักสูตรสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรวางเป้าหมายในการพัฒนาหลักสูตร ทั้งภาคปกติ และ Up Skills สอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพ มาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ และแนวโน้มของอุตสาหกรรมในอนาคต โดยให้ผู้เรียนมีทักษะอันหลากหลาย สรุปประเด็นที่ 2 ด้านครู 1. เชื่อมโยงเครือข่ายข้อมูล องค์ความรู้ และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน ให้ครูในสถานศึกษา และครูฝึกในสถานประกอบการได้นำองค์ความรู้ไปใช้ร่วมกัน 2. เพิ่มช่องทางสื่อสารระหว่างสถานศึกษากับภาคประกอบการ 3. ขยายศูนย์ทดสอบมาตรฐานอาชีพ และคุณวุฒิวิชาชีพ 4. พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูช่างอุตสาหกรรมให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิด “ทักษะการคิดแก้ปัญหา” และมีสมรรถนะด้านความปลอดภัยทางดิจิทัลและทักษะทางวิชาชีพให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน (Skill Gap) สรุปประเด็นที่ 3 ด้านผู้เรียนสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูช่างอุตสาหกรรมทั้งทางด้านทักษะวิชาชีพ ทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ทักษะยุคดิจิทัลในระดับสูง ประกอบด้วย 7 ทักษะ และทักษะการสื่อสารและเจรจาต่อรอง ทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะด้าน ICT สรุปประเด็นที่ 4 ด้านการจัดการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านพฤติกรรม ด้วยกิจกรรมส่งเสริมผู้เรียนด้วยทักษะชีวิตด้านทักษะทางปัญญาอย่างมีวิจารณญาณ (CCS) การสร้างความผูกพันระหว่างเรียน Online เน้นการพัฒนาสมรรถนะครูเกื้อหนุน (Facilitators) การพัฒนาทักษะการสอนแบบ (Project Based Learning: PjBL) ของครูอาชีวศึกษา ในรูปแบบ Online ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน รองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตสรุปประเด็นที่ 5 ด้านการบริหารจัดการสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรส่งเสริมให้มีการจัดทำ 1) คู่มือแนวปฏิบัติที่ดีที่เกิดจากการประยุกต์ใช้พหุแนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา 2) แผนพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษาประจำปี 3) แผนการศึกษาระยะสั้นโดยใช้ระบบสารสนเทศ 4) แผนบริหารความเสี่ยงตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา และอื่นๆสรุปประเด็นที่ 6 ด้านความร่วมมือ และอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรดำเนินการพลิกโฉมความร่วมมือการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ให้ความสำคัญกับภาคเอกชนเป็นผู้นำเสนอให้รัฐบาลออกกฎหมายต่าง ๆ ที่ให้ประโยชน์เกิดขึ้นทั้งฝ่ายสถานประกอบการและผู้เรียน เช่น สนับสนุนการจัดตั้งกองทุนสิทธิประโยชน์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือควรออกแบบการเรียนรู้ในสถานประกอบการที่เหมาะสม สมอ.ควรเผยแพร่องค์ความรู้ ในการวิเคราะห์ความต้องการของสถานประกอบการในพื้นที่ รวมถึงของผู้เรียน ผู้ปกครอง และความพร้อมของสถานศึกษา ควรมีการเตรียมความพร้อมครูก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการ และเพิ่มความร่วมมือกับอาชีวศึกษาในต่างประเทศสรุปประเด็นที่ 7 ด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวกับด้านนโยบายและแนวโน้มการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรวางภาพฉายอนาคต (Foresight) เพื่อเป็นการเปิดมุมมองอนาคตที่มีโอกาสจะเป็นเพื่อสร้างแนวคิดในการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ด้านอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่คาดว่าจะเกิดขึ้นปี 2030 (Global Mega trends) เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์/นโยบาย/ยุทธศาสตร์การวิเคราะห์กลยุทธ์ในการแข่งขัน และแนวโน้มของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ โดยมีเป้าหมายให้กำลังพลอาชีวศึกษามีสมรรถนะในเรื่องต่างๆ เช่น อุตสาหกรรมสีเขียวอุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญา ทักษะ

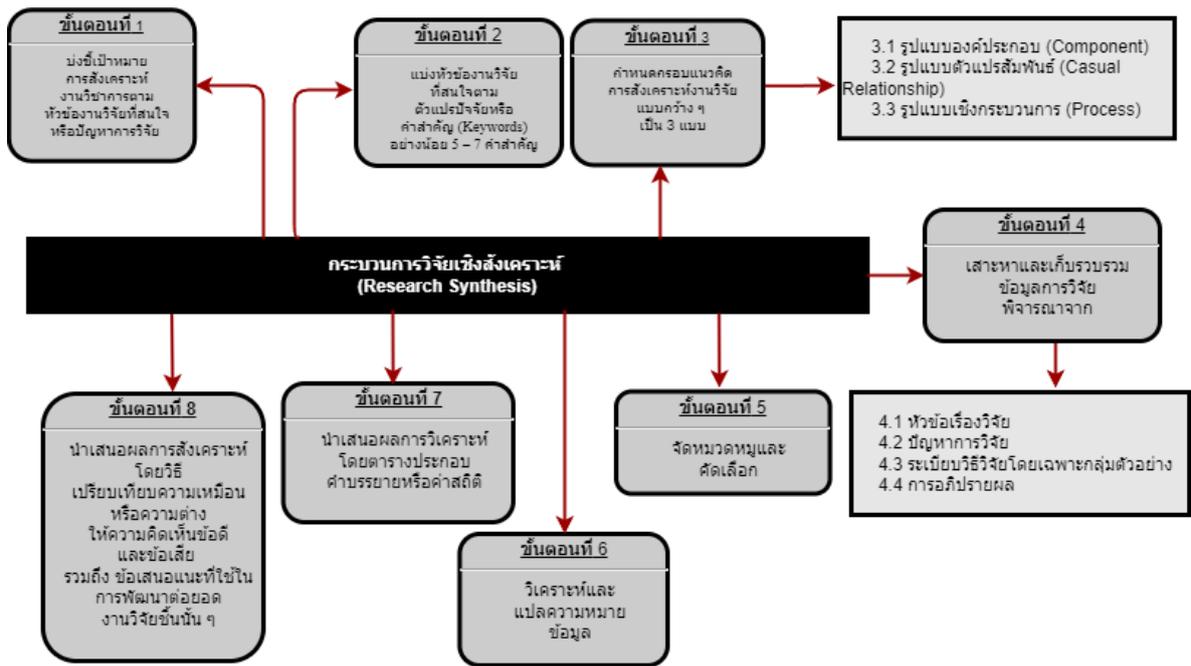

แห่งอนาคต และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รัฐบาลควรสนับสนุนให้มีครุภัณฑ์มาตรฐานช่างอุตสาหกรรม เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนคงอยู่ในระบบ และลดปัญหาการกลางคัน”

งานบทความชิ้นที่ 2 ฉบับนี้ คือ ตัวอย่างสังเคราะห์เชิงปริมาณ ดำเนินการเรื่องการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงประเมินของวิทยานิพนธ์สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและประเมินทางการศึกษา (ณัฐพิพัฒน์ ดอกเทียน และสุนทรา โต้บัว, 2561). “...มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยเชิงประเมินของวิทยานิพนธ์สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและประเมินทางการศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ งานวิจัยเชิงประเมินของวิทยานิพนธ์สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและประเมินทางการศึกษา ในระดับปริญญาโท ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ปีพ.ศ.2530 -2559 จากการศึกษาข้อมูล ThaiLIS จำนวน 98 เล่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินคุณภาพงานวิจัยและแบบบันทึกข้อมูลงานวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลจากการวิจัย 1) ข้อมูลเบื้องต้นของงานวิจัย ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยของกลุ่มสถาบันการศึกษาภาคกลาง (ร้อยละ 45.92) 2) คุณภาพงานวิจัย ส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 98.98) 3) ผลการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงประเมินส่วนใหญ่เป็นการประเมินที่ยึดจุดประสงค์ของโครงการหรืองานเป็นหลัก (ร้อยละ 73.44) โดยเลือกใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปป์มากที่สุด(ร้อยละ 34.69) ขอบข่ายของสิ่งที่ประเมินส่วนใหญ่ คือ หลักสูตร (ร้อยละ 27.55) และสิ่งที่มุ่งประเมินมากที่สุด คือ ผลผลิต (ร้อยละ 90.82) ระยะเวลาที่มีการดำเนินการประเมินมากที่สุด คือ หลังเสร็จสิ้นการปฏิบัติงาน (ร้อยละ 89.80) แหล่งข้อมูลส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา/นิสิต (ร้อยละ 68.37) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดผู้วิจัยสร้างเอง โดยเป็นแบบสอบถามมากที่สุด (ร้อยละ 100.00) และวิธีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ตรวจสอบความตรงโดยการหาค่า IOC ตรวจสอบความเชื่อมั่น โดยวิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสันและวิธีหาลัมประสิทธิ์อัลฟ่า ตรวจสอบความยาก ตรวจสอบอำนาจจำแนก และตรวจสอบความเป็นปรนัย การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนใหญ่ใช้ ค่าเฉลี่ย (ร้อยละ 91.84) งานวิจัยส่วนใหญ่มีเกณฑ์การประเมิน โดยเป็นเกณฑ์สัมบูรณ์ (ร้อยละ 94.90) และแนวโน้มในการเลือกใช้รูปแบบการประเมิน ประเภทของการประเมินและรูปแบบการประเมินที่ได้รับความนิยมมากที่สุด คือ ประเภทของการประเมินที่ยึดจุดประสงค์ของโครงการหรืองานเป็นหลัก และรูปแบบซิปป์”

บทสรุป

กระบวนการเชิงสังเคราะห์งานวิจัย ถือเป็นศาสตร์หนึ่งในการพัฒนาและต่อยอดองค์ความรู้ที่เคยทำงานวิจัยมาแล้ว นับเป็นสิ่งสำคัญในการต่อยอดของงานวิชาการต่าง ๆ ถือเป็น การสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการสามารถเป็นฉากรศใหม่ ๆ ขั้นตอนและวิธีการสังเคราะห์ (Synthesis Methodology) ที่เป็นระบบ และการสังเคราะห์งานวิชาการ ก็เป็นเครื่องมือช่วยจัดระบบข้อมูลให้เป็นระเบียบและชัดเจนมากขึ้น ซึ่งการสังเคราะห์งานวิชาการ ไม่จำเป็นต้องเริ่มดำเนินการตั้งแต่แรกใหม่ทั้งหมด สามารถนำสิ่งที่นักวิชาการท่านอื่น ๆ ที่คิดไว้ ปฏิบัติไว้และทำให้ มาผสมผสาน เพิ่มความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้น ขยายสาระและขอบเขตด้านวิชาการออกไปให้สมบูรณ์ครบถ้วน ซึ่งข้อมูลที่สังเคราะห์จะเป็นประโยชน์ในการต่อยอดองค์ความรู้ บูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ ตลอดจนสร้างสรรค์ผลงานวิชาการชิ้นใหม่ๆ ต่อไปได้ สรุปวิธีการปฏิบัติโดยสังเขปดังนี้

ภาพประกอบที่ 1: กระบวนการวิจัยเชิงสังเคราะห์

กระบวนการวิจัยเชิงสังเคราะห์นี้ ประกอบด้วยขั้นตอนที่ 1) บ่งชี้เป้าหมายการสังเคราะห์งานวิชาการตามหัวข้องานวิจัยที่สนใจหรือปัญหาการวิจัย ขั้นตอนแรกของกระบวนการเชิงสังเคราะห์งานวิจัย คือ การกำหนดเป้าหมายของการสร้างสรรค์ผลงานวิจัย ตามหัวข้อหรือปัญหาทางงานวิจัยที่สนใจ ต่อมาคือ ขั้นตอนที่ 2) แบ่งหัวข้องานวิจัยที่สนใจตามตัวแปรปัจจัยหรือคำสำคัญ (Keywords) อย่างน้อย 5 - 7 คำสำคัญ เป็นการแบ่งหัวข้องานวิจัยตามตัวแปรหรือคำสำคัญ โดยเลือกคำสำคัญ ที่เหมาะสมจะช่วยให้การงานวิจัยมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่ต้องการ ขั้นตอนที่ 3) กำหนดกรอบแนวคิดการสังเคราะห์งานวิจัยแบบกว้าง ๆ เป็น 3 แบบ 3.1 รูปแบบองค์ประกอบ 3.2 รูปแบบความสัมพันธ์ 3.3 รูปแบบเชิงกระบวนการ ขั้นตอนที่ 4) เสาะหาและเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย พิจารณาจาก 4.1 หัวข้อเรื่องวิจัย 4.2 ปัญหาการวิจัย 4.3 ระเบียบวิธีวิจัยโดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่าง 4.4 การอภิปรายผล เป็นต้น ขั้นตอนที่ 5) จัดหมวดหมู่และคัดเลือก ขั้นตอนที่ 6) วิเคราะห์และแปลความหมายข้อมูล ขั้นตอนที่ 7) นำเสนอผลการวิเคราะห์ โดยตารางประกอบคำบรรยายหรือคำสถิติ ขั้นตอนที่ 8) นำเสนอผลการสังเคราะห์ โดยวิธีสรุปผล เปรียบเทียบความเหมือนหรือความต่าง ให้ความคิดเห็นข้อดีและข้อเสีย รวมถึง ข้อเสนอแนะที่ใช้ในการพัฒนาต่อยอดงานวิจัยขั้นนั้น ๆ กระบวนการเชิงสังเคราะห์งานวิจัย เป็นทัศนคติที่สำคัญในการขยายพื้นที่ของความรู้ทางวิชาการ และนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงาน เพิ่มมูลค่าของงานวิจัย ส่งเสริมให้มีการอ้างอิงงานวิจัยเก่าๆ มากขึ้น ส่งเสริมการพัฒนาในวิชาการต่าง ๆ การสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการใหม่ๆ จำเป็นต้องใช้วิธีการสังเคราะห์ที่เป็นระบบและมีขั้นตอนที่ชัดเจน เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพและมีความเชื่อถือได้

เอกสารอ้างอิง

ณัฐพิพัฒน์ ดอกเทียน และสุนทร ทาบัว (2561). การสังเคราะห์งานวิจัยเชิงประเมินของวิทยานิพนธ์สาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและประเมินทางการศึกษา. Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University, 12(27), 70-78.

สมพร ปานดำ และวรวิทย์ ศรีตระกูล (2564). การสังเคราะห์งานวิจัยด้านอาชีวศึกษาเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กลุ่มอุตสาหกรรม: การสังเคราะห์งานวิจัยด้านอาชีวศึกษาเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการจัดการอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กลุ่มอุตสาหกรรม. วารสารวิจัยและนวัตกรรมการอาชีวศึกษา, 5(2), 1-12.

Cooper, H. (2007). Evaluating and interpreting research syntheses in adult learning and literacy. Cambridge MA: National Center for the Study of Adult Learning and Literacy.

Gilson, L. (2014). Qualitative research synthesis for health policy analysis: what does it entail and what does it offer? Health Policy and Planning 2014; 29:iii1-iii5.

Valentine, J. C. & Cooper, H. (2009). The Handbook of research synthesis and meta-analysis. Russell Sage Foundation. New York.

Sukjaroen, N. and Yoonisil, W. (2014). "Meta-Analysis and Meta-Synthesis". RMU.J. (Humanities and Social Sciences). 8(3) : 43-56.

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ
วารสารเมธีวิจัย
(Savant Journal of Social Sciences)

วารสารเมธีวิจัย มีนโยบายในการส่งเสริม เผยแพร่ผลงานวิชาการ และงานวิจัยที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการ และเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเชิงวิชาการ โดยครอบคลุมวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา ภาษา วรรณกรรม กำหนดการตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน (ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน, ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน, ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม, ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม และฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม) โดยรูปแบบผลงานที่วารสารจะรับพิจารณา มี 5 ประเภท คือ บทความพิเศษ บทความวิจัย บทความทางวิชาการ บทความปริทัศน์ และปกิณกะ เพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากล และนำไปอ้างอิงได้ ผลงานที่ส่งมาตีพิมพ์ จะต้องมีการ งานทบทวนความรู้เดิมและเสนอความรู้ใหม่ที่ทันสมัยรวมทั้งข้อคิดเห็นที่เกิดประโยชน์ต่อผู้อ่าน ผลงานไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่ได้อยู่ในระหว่างพิจารณาผลงานวารสารใดๆ การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำดังนี้

สถานที่ติดต่อและการสมัครสมาชิก

สำนักงานวารสารเมธีวิจัย

เลขที่ 555/4 หมู่ที่ 11 ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

E-mail: chakkree_2532@hotmail.com

บรรณาธิการ อาจารย์ ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ โทรศัพท์ 080 – 7506846

ส่วนที่ 1 ประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารเมธีวิจัย ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

1.1 บทความพิเศษ บทความทางวิชาการพิเศษ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้น ๆ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการ/วิชาชีพ

1.2 บทความทางวิชาการ ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักศึกษาหรือประชาชนทั่วไป

1.3 บทความวิจัย (Research Article) ได้แก่ รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน

1.4 บทความปริทัศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากผลงานและประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น โดยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิเคราะห์ เปรียบเทียบกัน

1.5 ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปลก ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำรา หรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติ และระดับนานาชาติ

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารเมธีวิจัย ต้องผ่านระบบลงทะเบียนออนไลน์ https://so16.tci-thaijo.org/index.php/SJ_SS และรอการตรวจสอบจากกองบรรณาธิการ

การตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร

ผู้พิมพ์ควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับกองบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

การเตรียมบทความ

บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ดีด โดยใช้ชุดแบบอักษร (font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK) ขนาดอักษร 14 จัดกั้นหลังตรง และมีระยะห่างระหว่างบรรทัดหนึ่งช่อง (double spacing) ตลอดเอกสาร พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษ (A 4) พิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษ ด้านซ้าย และด้านขวา ขนาด 3.81 ซม. ด้านบน ขนาด 4.5 ซม. และด้านล่าง ขนาด 4.01 ซม. พร้อมใส่หมายเลขหน้ากำกับทางมุมขวาบนทุกหน้า บทความไม่ควรยาวเกิน 12 หน้ากระดาษพิมพ์ (A 4) โดยนับรวมภาพประกอบและตาราง

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double - blind peer review)

ส่วนที่ 2 บทคัดย่อ (Abstract)

บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน 350 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่อง บทความวิจัย/วิชาการ ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และ ให้มีเพียง 3 ส่วนเท่านั้น คือ

- 1) **วัตถุประสงค์** ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา
- 2) **ผลการวิจัยพบว่า** ควรประกอบด้วยผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในกรณีมีการวิเคราะห์)
- 3) **คำสำคัญ** ควรมีคำสำคัญไม่เกิน 3 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษาและจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และคั่นด้วยเครื่องหมายอัฒภาค (Semicolon) (;)

ส่วนที่ 3 เนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

3.1 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิจัย ประกอบด้วย

3.1.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (Review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่าง ๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้

3.1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) เป็นการกำหนด วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของการวิจัย รวมถึงรวบรวมหลักการ วิธีการ โดยมีรายละเอียดว่าจะต้องศึกษาอะไรบ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล และเสนอผลการวิจัยได้อย่างชัดเจน

3.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) เป็นการกำหนด วิธีการ กิจกรรม รายละเอียดของการวิจัย การศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

3.1.4 สรุปผลการวิจัย (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในข้อ 3.1.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษาโดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง และแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือ แผนภูมิ ตามความเหมาะสม

3.1.5 อภิปรายผลการวิจัย (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์ นำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

3.1.6 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) การแนะแนวการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3.1.7 กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) (Acknowledgement) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย

3.1.8 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) เป็นการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อความไว้ในเครื่องหมายวงเล็บ () แทรกในเนื้อหา ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลายโดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการปฏิบัติ

3.2 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทความวิชาการ ประกอบด้วย

3.2.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (review) ข้อมูลจากรายงานวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่าง ๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้

3.2.2 เนื้อหา (Content) เรื่องราวที่ผู้เขียนต้องการจะให้ผู้อ่านได้รับทราบ เนื้อหาที่ต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจนและน่าสนใจ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสมรรถภาพทางความคิดของผู้เขียนเป็นสำคัญ

3.2.3 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนบทความที่ผู้เขียนจะต้องเขียนให้เหลือเฉพาะส่วนที่มีความสำคัญ เป็นการกลั่นกรอง การรวบรวมหรือการลดข้อความให้เหลือส่วนที่สำคัญเท่านั้น

3.2.4 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่าง ๆ ที่เป็นรูปแบบเดียวกัน

3.3 การเตรียมต้นฉบับสำหรับการเขียนบทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย

3.3.1 ชื่อเรื่องของหนังสือ (Title) ให้ระบุทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

3.3.2 ชื่อผู้เขียนหนังสือ (Author) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษพร้อม ระบุสถาบัน หรือหน่วยงานที่ผู้เขียนสังกัด

3.3.3 ชื่อผู้วิจารณ์ (Name of Reviews) ให้ระบุชื่อเต็มทั้งภาษาไทย และ ภาษาอังกฤษ พร้อมระบุสถาบัน หรือหน่วยงานของผู้วิจารณ์สังกัด

3.3.4 เนื้อหาการวิจารณ์ (Reviews Content) ในการเขียนเกี่ยวกับหนังสือวิจารณ์ เนื้อเรื่องจะเป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยนำเสนอเรื่องราวจุดเด่น จุดบกพร่องของเรื่อง โดยทำการวิจารณ์หรือวิพากษ์อย่างมีหลักเกณฑ์และเหตุผลตามหลักวิชาการ

3.3.5 สรุป (Summarizing) เป็นวิธีการเขียนสรุปความคิดเห็นทั้งหมดที่วิจารณ์รวมถึงให้ข้อคิดหรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่าน

3.3.6 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) ซึ่งมีรูปแบบการเขียนอ้างอิงที่นิยมแพร่หลาย โดยมีกฎเกณฑ์การอ้างอิงที่ออกแบบมาเพื่อให้ผู้ใช้มีความชัดเจนในการลงรายการงานเขียนต่าง ๆ ที่เป็นรูปแบบเดียวกัน

การเขียนเอกสารอ้างอิง

1. รายงานการวิจัย

ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อย่อของวารสาร. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์: เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง. ในกรณีที่มีผู้เขียนมากกว่า 6 คน ให้ใส่รายชื่อผู้เขียนคนแรก แล้วตามด้วยคำว่า “และคณะ” หรือ “et al.”

2. หนังสือ

ชื่อผู้เขียน (ในกรณีภาษาไทย ใช้ชื่อและนามสกุล และในกรณีภาษาอังกฤษ ใช้นามสกุลและชื่อ). ปีที่พิมพ์. ชื่อหนังสือ. สำนักพิมพ์. เมืองที่พิมพ์ : เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง.

3. รายงานการประชุมและสัมมนา

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเอกสารรวมเรื่องที่ได้จากรายงานการประชุม. วัน เดือน ปีที่จัด : สถานที่จัด : สำนักพิมพ์ หรือผู้จัดพิมพ์. เลขหน้า.

4. วิทยานิพนธ์/ ดุษฎีนิพนธ์/ สารนิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ระดับวิทยานิพนธ์ : ชื่อสถาบันการศึกษา.

5. บทความในหนังสือพิมพ์

ชื่อผู้เขียน. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อหนังสือพิมพ์. เล่มที่พิมพ์ ฉบับที่พิมพ์. เลขหน้าแรกถึงหน้าสุดท้ายของเรื่อง.

6. สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์. วัน เดือน ปีที่สัมภาษณ์. ตำแหน่ง (ถ้ามี).

7. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้แต่ง. ปีที่พิมพ์. ชื่อเรื่อง. ชื่อเว็บไซต์. วัน เดือน ปีที่สืบค้น. ได้มาจาก ชื่อ website.

ส่วนที่ 4 ภาพประกอบ (Figure) และส่วนตาราง (Table)

ภาพประกอบและตารางควรมีเท่าที่จำเป็น โดยพิมพ์หน้าละ 1 ภาพ หรือ 1 ตารางสำหรับคำบรรยายภาพและตารางให้พิมพ์เหนือภาพหรือตาราง ส่วนคำอธิบายเพิ่มเติมให้ใส่ใต้ภาพหรือตาราง

กำหนดการออกวารสาร

ตีพิมพ์ปีละ 6 ฉบับ ออกราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

ตัวอย่างรูปแบบการเขียนบทความ

การตั้งค่าหน้ากระดาษ A 4

ระยะขอบ

ด้านบน 4.5 ซม.	ด้านล่าง 4.01 ซม.
ด้านซ้าย 3.81 ซม.	ด้านขวา 3.81 ซม.

ชื่อเรื่อง ภาษาไทย..... (TH Sarabun PSK 18 pt. หนา).....

ภาษาอังกฤษ..... (TH Sarabun PSK 18 pt. หนา).....

ชื่อผู้พิมพ์ ภาษาไทย 1

ชื่อผู้พิมพ์ ภาษาอังกฤษ 2

(TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ)

บทคัดย่อภาษาไทย (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หนา)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

คำสำคัญ: (หัวข้อ TH Sarabun PSK ขนาด 16 Pt.หนา). (เนื้อหา TH Sarabun PSK ขนาด 16 Pt.ปกติ)

Abstract (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หนา)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

Keyword: (หัวข้อ TH SarabunPSKขนาด 16 Pt. หนา). (เนื้อหา TH Sarabun PSK ขนาด 16 Pt.ปกติ)

บทนำ (Introduction) (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หนา)

.....
.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....
.....

วัตถุประสงค์ (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หน้า)

.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....

วิธีการศึกษา (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หน้า)

.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....

ผลการศึกษา (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หน้า)

.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....

สรุปและอภิปรายผล (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หน้า)

.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....

เอกสารอ้างอิง (References) (TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. หน้า)

.....(เนื้อเรื่อง TH Sarabun PSK ขนาด 16 pt. ปกติ).....

ใช้รูปแบบการอ้างอิงตามคู่มือการพิมพ์ของสมาคมจิตวิทยาอเมริกา (APA Style)

ตัวอย่าง เช่น

งามพิศ ศรีบัว. (2542). ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมจากการปลูกยาสูบของเกษตรกร
อำเภอบ้านแพง จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา
(เน้นมนุษยศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2562). วัฒนธรรมทางการศึกษาในโลกยุคใหม่. วารสารมหาวิทยาลัยมหาสารคาม
วิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม). หน้า 401-407.

วิเชียร มีบุญ. (2541). พิธีกรรมจับปลาปักในลุ่มน้ำโขง บ้านหาดไคร้ ตำบลเวียงอำเภอเชียงของ จังหวัด
เชียงราย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา (เน้นมนุษยศาสตร์) บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อคิน รพีพัฒน์, หม่อมราชวงศ์. (2526). *Persistence within change: Thai society in the
nineteenth and twentieth centuries*. ใน ณรงค์ พ่วงพิศ และ พลศักดิ์ จิโรศิริ
(บรรณาธิการ), สังคมไทยใน 200 ปี (หน้า 19-58). กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์.

อังคินันท์ อินทร์กำแหง และคณะ. (2549). การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุและดัชนีวัดภาวะวิกฤตชีวิต
สตรีไทยสมรส วัยกลางคนที่ทำงานนอกบ้านในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสาร
พฤติกรรมศาสตร์*, 12(1), 561 - 589.